

PDF-VERSIO

(ruutukatselukäyttöön)

Tapiolan Terveystalo ja Urheilutalo

Rakennushistoriaselvitys 11.6.2002

KUVAT

Etukannen kuvat:

Ylhäällä vasemmalla, kuva Teuvo Kanerva, n. 1960-luvun lopulta, Suomen rakennustaiteen museon arkisto.

Ylhäällä oikealla, kuva Simo Rista, n. 1960-luvun lopulta, Suomen rakennustaiteen museon arkisto.

Alhaalla vasemmalla, kuva Gunlög Ilkko, yksityiskokoelmassa. Kuvassa Tapiolan apteekin henkilökuntaa 1960-luvulta. Oikealla apteekkari Ester Fagerlund.

Alhaalla oikealla, kuva Iltä-Sanomat, 20.9.1984. Reprokuvattu Tapiolan keilahallin leikekokoelmasta. Kuvassa Tapiolan keilahallin toimitusjohtaja Pekka Korpi.

Takakannen kuva:

Kuva Patrik Rastenberger. 4 / 2002.

Tapiolan Terveystalo ja Urheilutalo.

Rakennushistoriaselvitys 11.6.2002.

Arkkitehtitoimisto OKULUS Oy

Mikko Bonsdorff

Työn tekijät:

Arkkitehti Mikko Bonsdorff
Arkkitehti Kati Winterhalter

Arkkitehtitoimisto Okulus Oy
Kalliolanrinne 4, 6. krs
00510 Helsinki

040-5708657, 726 99 555, 726 99 556 (f)
okulus@co.inet.fi (tulossa www.okulus.fi)

Ulkovalokuvat Patrik Rastenberger (merkitty kuviin "PR")
Muut nykytilakuvat ovat tekijän ottamia.

Työn tilaaja:

Espoon kaupunki
Tekninen keskus
Talonrakennustoiminnan palveluryhmä
Virastopiha 2 C
02770 Espoo

Tilajaan edustaja arkkitehti Juha Hovinen, puh. 816 2535.

Tulostusmäärä:

10.6.2002:
22 kappaletta. Tulostettu SOKONETissa.

Lisäksi 1 tilaajalle toimitettu CD-tallenne, jossa selvitys PDF-formaatissa ja kuva-aineisto.

19.6.2002 korjattu versio

KUVAILULEHTI

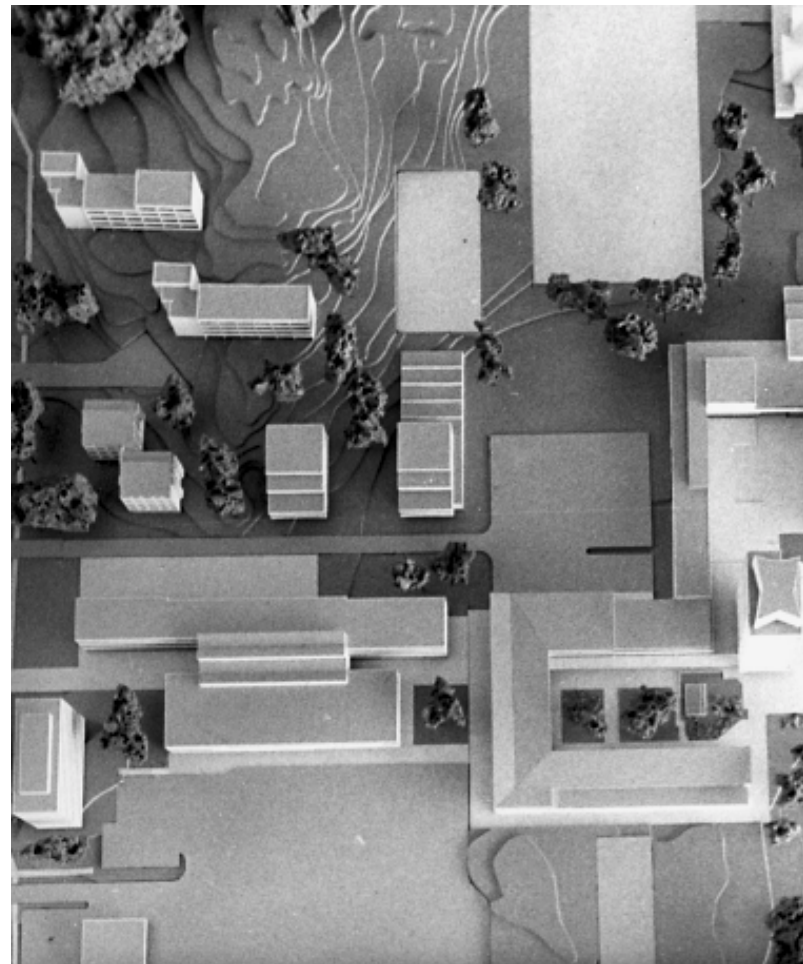
<p>Kohteet: Tapiolan Terveystalo (TT), Tapiolan Urheilutalo (UT)</p> <p><i>Kaksi Tapiolan keskustan vanhimpaan rakennusvaiheeseen (1959-1969) kuuluvaa arkkitehti Arne Ervin suunnittelemaa julkista rakennusta, terveyskeskus ja toimisto-retkeilymaja-keilahalli, jotka liittyvät arkkitehtuuriltaan ja kaupunkirakenteeltaan kiinteästi keskusta-alueen suunnitteluideaan, ja joiden rakennusvolyymin muodossa ja asemoinnissa maastoon sekä julkisivujen arkkitehtuurissa on erityistä ominaislaatua.</i></p> <p>Pääsuunnittelija ja suunnitteluun toimistossa osallistuneet Arkkitehtuuri toimisto Arne Ervi TT = Arkkitehti Pertti Solla ja mm. rak. arkkitehti Jarmo Tuominen UT = Arkkitehti Timo Niini ja mm. arkkitehti Arja Bieber</p> <p>Muut tunnetut suunnittelijat 1965 TT = Insinööritoimisto Erkki Juva Oy (rakenteet) TT = Insinööritoimisto Jorma Pajanen & Co. (lämpö-vesi-ilma) TT = Insinööritoimisto Pentti Veijola Ky (sähkö) TT = Dentaldepot Oy (hammaslääkärikojeet) UT = Insinööritoimisto Erkki Juva Oy (rakenteet)</p> <p>Tunnetut urakoitsijat 1965-1966 TT = Bauma Oy (kuorielementit ja asennus) TT = Suomen Puhallintehdas Oy (ilmastointilaitteet) TT = Köklaks Värmeinstalltion (lämpö-vesi). TT = Sähköliike M. Koistinen Oy (sähkö) TT = Lemminkäinen Oy (vesikate) TT = Helta Oy (teräsovet ja -ikkunat) TT = Maalausliike Paavo Kaires Oy (maalaukset) TT = Renlund Oy (lasit ja lasitus) TT = Insinööritoimisto Rakennemarkkinointi Oy ("kalustot") TT = Louhintaliike E. Pekkinen (louhinta) UT = Polar-rakennusliike Oy (pääurakoitsija) UT = A-elementti Oy (kuorielementit)</p> <p>Suunnitteluajankohta TT = Vuoden 1965 alusta vuoden 1966 puoliväliin UT = Vuoden 1965 lopusta vuoden 1966 loppuun</p> <p>Rakennuslupasuunnitelmien päiväykset TT = 12.8.1965 UT = 29.12.1965 / 2.6.1966 (keilahallin muutos)</p>	<p>Rakennusluvan myöntöpäivä TT = Rakennuslupa 4.12.1965 UT = Rakennuslupa 18.2.1966</p> <p>Käyttöönotto TT = Loppuvuodesta 1966 UT = Maalis-huhtikuussa 1967</p> <p>Alkuperäinen käyttö TT = Sairaanhoidokeskus, äitiys- ja lastenneuvola, kouluhammasklinikka, terveydenhoitotoimisto ja kaksi asuntoa UT = TUL:n ym. toimistotiloja, retkeilymaja, keilahalli, kuntosali, apteekki ja myymälä</p> <p>Muutokset TT = Hissitorin, IV-konehuone ja sisätilojen saneeraus 1986 sekä muita vähäisiä muutoksia. UT = Hammashoitola 1978, Hissitorin ja osittainen sisätilojen saneeraus 1983. Keilahallin laajennus ja muutos 1984 .</p> <p>Nykyinen käyttö TT = Terveyskeskus UT = Terveyskeskus / hammashoitola, keilahalli, kuntosali, apteekki ja myymälä</p> <p>Omistus pohja TT = Espoon kaupunki UT = Kuntosali ja hammashoitola Espoon kaupungin, muut yksityisomistuksissa</p> <p>Kaava Asemakaava 11.12.1986, jota muutettu 30.3.1988.</p> <p>Rakennusoikeus TT = 2100 kem2 josta käytetty 1900 kem2 UT = 5500 kem2 josta käytetty 3331 kem2</p> <p>Status Ei suojeltu. Kuuluu vanhaan Tapiolan keskusta-alueeseen joka on RKY93 kohde ja Museoviraston määrittelemä RKY2000 kohde.</p>
--	---

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	6		
2.	Aarne Ervin ja Tapiolan sekä UT:n ja TT:n -tutkimus	8		
2.1.	Ervi-tutkimus			
2.2.	Tapiola-tutkimus			
2.3.	Terveystalon ja Urheilutalon julkaisut			
2.4.	Terveystaloa ja Urheilutaloa koskevat esiselvitykset			
3.	Terveystalo	11		
3.1.	Asuntosäätiön rooli			
3.2.	Terveystalon hanke			
3.3.	Terveystalon tilaohjelma			
3.4.	Terveystalon luonnokset			
3.4.1.	Luonnokset 8.2. ja 19.2.1965			
3.4.2.	Luonnokset 12.3, 5.5. ja 15.6.1965			
3.5.	Terveystalo vuonna 1965			
3.5.1.	Pohjamuoto, volyymi, toiminnallisuus ja pihapiiri			
3.5.2.	Julkisivut, rakennushahmo			
3.5.3.	Runkorakenteet			
3.5.4.	Ulkoseinärakenne, kuorielementti			
3.5.5.	Rakennusosat, materiaalit ja värit			
	Ulkoikkunat			
	Väliovet			
	Metalliovet			
	Väliseinät			
	Lattiat			
	Katot			
	Valaisimet			
	Kalustus			
	Väritys ja maalit			
3.5.6.	Talotekniikka			
3.6.	Terveystalon muutosvaiheet			
	Varhaiset muutosvaiheet			
	Muutostyöt 1986-87			
	Huone 226 esimerkkihüoneena			
4.	Urheilutalo	53		
4.1.	Urheilutalon hanke			
4.2.	Urheilutalon tilaohjelma			
4.3.	Urheilutalon luonnokset			
4.4.	Urheilutalo vuonna 1965/1966			
4.4.1.	Pohjamuoto, volyymi, toiminnallisuus ja pihapiiri			
	Keilahalli			
	Kuntosali			
	Apteekki ja myymälä			
	Retkeilymaja			
	3. ja 4. kerroksen toimistot			
	”Varaporras”			
4.4.2.	Julkisivut, rakennushahmo			
4.4.3.	Runkorakenteet			
4.4.4.	Ulkoseinärakenne, puolisanwich-elementit			
4.4.5.	Rakennusosat, materiaalit ja värit			
	Ulkoikkuna- ja ovityypit			
	Sisäovet			
	Lattiat			
	Katot ja valaisimet			
	Kalusteet			
	Väritys			
4.4.6.	Talotekniikka			
4.5.	Urheilutalon muutosvaiheet			
4.5.1.	Hissitorni			
4.5.2.	Hammashoitola			
4.5.3.	3. ja 4. kerros			

- 4.5.4. Keilahalli
- 4.5.5. Apteekki
- 4.5.6. Myymälä
- 4.5.7. Kuntosali

5.	Kokonaisuuden tarkastelu	97
5.1.	Terveystalo ja Urheilutalo Tapiolan vanhan keskusta rakenteen osina	
5.2.	Ikä ja asema Tapiolan keskustassa	
5.3.	Eroja ja yhteneväisyyksiä Terveystalon ja Urheilutalon arkkitehtuurissa	
5.4.	Käytön tehostuminen	
6.	Yhteenveto	102
7.	Lähteet	104
7.1.	Arkistot (käytetyt tunnukset)	
7.1.1.	Asuntosäätiön arkisto. (AA)	
7.1.2.	Espoon kaupungin arkisto. (EKA)	
7.1.3.	Espoon kaupungin museon arkisto. (EKMA)	
7.1.4.	Espoon rakennusvalvontakeskus. (ERVK)	
7.1.5.	Suomen rakennustaiteen museo. (SRM)	
7.1.6.	Muut arkistot ja lähteet	
7.2.	Haastatellut	
7.3.	Muut esiselvitykset (kronologinen järjestys)	
7.4.	Kirjalliset lähteet	
7.5.	Lisätietoa aiheesta	
8.	Liitteet	108

1960-luvun alun pienoismalli Tapiolan rakentuvasta keskustasta. Kuva Ervin valokuvakokoelmasta SRM

1. Johdanto

Ensivaikutelma, jonka Urheilutalosta ja varsinkin Terveystalosta satunnainen ohikulkija saa, ei ole erityisen positiivinen. Myös päättäjien mielissä talot tuntuvat aiheuttavan lähinnä harmaita hiuksia. Kielteisesti suhtautuvat näkevät rakennukset Ervin toisen luokan töinä: ”laskukautta”, ”liekö niillä mitään arvoa” - ikään kuin osa erveistä olisi vailla merkitystä Tapiolan keskusta-alueen rakennuskulttuurin ja historian kannalta. Myönteisimminkin rakennuksiin suhtautuvat asiantuntijat ovat suhtautumisessaan epävarmoja. Tämä johtunee osaltaan siitä, ettei rakennusten suunnitteluideoita, rakennushistorian ja käyttöhistorian ominaisuuksia ole valotettu ennen tätä selvitystä. Toisaalta rakennusten lähiympäristön muutokset ja rakennuksiin tehdyt muutos- ja lisärakentamiset ovat vähitellen himmentäneet rakennusten alkuperäisarkkitehtuurin ideaa ja selkeyttä. Kaikkein myönteisimmin rakennuksiin suhtautunevat keilaajat, joiden koti Urheilutalo on ja keilaamisella käyttökulttuurina on Tapiolan mittakaavassa pitkä ja arvostettava perinne.

Tapiolan Urheilutalon ja Terveystalon rakennushistoriaselvitys on teetetty tilanteessa, jossa rakennusten olemassaolo on vaakalaudalla. Terveyskeskuksen nykyiset tilat eivät vastaa käyttäjien tarpeita ja tilaa on liian vähän. On esitetty suunnitelmia terveyskeskuksen laajentamisesta nykyisen keilahallin kohdalle, tutkittu vaihtoehtoja, joissa toinen rakennuksista tai molemmat puretaan ja korvataan uudisrakentamisella. Paikalle on esitetty hotellia ja terveyskeskuksen rakentamista toisaalle.¹ Varsinkin Terveystalon julkisivujen huono kunto, sisätilojen ahtaus ja epätarkoituksenmukaisuus ovat johtaneet käsitykseen, ettei rakennusten korjaaminen ole taloudellisesti järkevää. Näin saattaa olla jos rakennuksen terveystalokäyttöä on tarkoitus jatkaa nykyisellä tai kasvavalla volyyymilla.

Rakennushistoriaselvityksen tavoitteena on osoittaa millaisia rakennuksia Tapiolan Terveystalo ja Urheilutalo olivat valmistuttuaan, millaisiksi ne suunniteltiin, miten ne liittyvät vanhan Tapiolan keskusta-alueen suunnitelmiin ja miten eri aikojen muutosvaiheet ovat vaikuttaneet rakennuksiin. Rakennusten tämänhetkisestä tilanteesta johtuen tutkimus keskittyy, varsinkin

Kuvat keväältä 2002.
Alemmat kuvat: PR

sisätilojen osalta, suurien linjojen hahmottamiseen. Lukuisia vastaanotto- ja toimenpidehuoneita ei ole käyty huonekohtaisesti inventoiden lävitse. Painopiste on varhaisemman arkkitehtuurin tutkimuksessa, nuorempien muutosvaiheiden jäädessä luetteloivan tarkastelun varaan. Detaljoitu tieto rakennusten historiasta ja nykytilasta perustuu yksittäisiin edustaviin esimerkkeihin. Selvitys pyrkii antamaan eväitä rakennuksen restaurointisuunnittelun perustaksi, riittävät tiedot rakennusten kohtalosta päättävälle sekä avaimet tarkemmalle jatkotutkimukselle.

Rakennushistoriaselvityksessä Terveystaloa ja Urheilutaloa on käsitelty omina kokonaisuuksinaan. Terveystalo esiintyy kronologisen johdonmukaisuuden takia ennen Urheilutaloa. Selvitykset noudattavat järjestystä **hanke-suunnitelmat-arkkitehtuuri-muutokset**, jotka samalla muodostavat rakennushistorian tarinaa. Nyt löydetyn suunnittelulähdeaineiston määrä on Terveystalon osalta selvästi Urheilutaloa runsaampaa. Aiheiden käsittely painottuukin selvityksessä kohteen aineiston mukaan. Loppupuolella on erillinen luku, jossa rakennuksia tarkastellaan yhdessä sekä analysoidaan niiden kaupunkikuvallista asemaa.

2. Aarne Ervin ja Tapiolan sekä UT:n ja TT:n -tutkimus

2.1. Ervi-tutkimus

Aarne Ervin työluettelo on valtava. 1930-luvulta lähtien 1970-luvulle saakka töitä on kirjallisten lähteiden mukaan kolmisen sataa.^{2 3} Yhtenä 1900-luvun kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävämpänä suomalaisarkkitehtina Aarne Ervin tuotanto odottaa yhä monografisia tutkimuksia ja julkaisuja. Ervistä on julkaistu huomattavan vähän tutkimusta. Näiden puuttuessa jokaisen yksittäisen kohteen tutkiminen, kuten rakennushistoriaselvitysten tekeminen, vaatii työstä paneutumista aihepiiriin, ja siltikin tutkija saa vain epävarman ja subjektiivisen kokonaiskuvan Ervin arkkitehtuurista. Vuonna 1970 julkaistu *Raportti rakennetusta ympäristöstä. Aarne Ervin arkkitehtuuria.* on edelleen kattavin Ervin arkkitehtuuria käsittelevä julkaisu. Kirmo Mikkolan, Juhani Pallasmaan, Pertti Sollan ym. kiinnostavat artikkelit kertovat kuitenkin enemmän kirjoittajista, kuin objektiivisesti Ervin tuotannosta ja arkkitehtuurista. Arkkitehtitoimisto HNP Oy on tehnyt viime vuosina Helsingin Voimatalon ja Porthanian rakennushistorialliset selvitykset, jotka lisäävät konkreettista tietoa Ervin arkkitehtuurista, mutta kokonaiskuvan kannalta ne antavat lähinnä reunahuomioita.

2.2. Tapiola-tutkimus

Tapiolan keskustaa koskevaa tutkimusta edustaa parhaimmillaan Juhana Lahden Pro gradu –työ *Arkkitehti Aarne Ervin suunnittelema Tapiolan keskusta asumakunnan liikekeskuksena. 2000.* Lopputyön vaikea saavutettavuus ei ole kuitenkaan ollut eduksi muulle Tapiolan keskusta-alueen tutkimukselle, jossa alueen rakennus- ja kulttuurihistoriallista merkitystä on jouduttu pohtimaan. Esimerkiksi Espoon kaupungin kaupunkisuunnittelukeskuksen teettämässä *Tapiolan keskusta. Kehittämisselvitys 28.11.2000.* ei Lahden tutkimusta ole ainakaan lähdetietojen mukaan hyödynnetty. Yhtä lailla kuin Ervin arkkitehtuuritutkimus odottaa tekijöitään, odottaa myös kattava Tapiolan keskusta-alueen rakennushistorian selvitys tekijäänsä. Keskustan ”parhaat palat” kyllä tunnetaan ja ne voi lukea vaikkapa Timo Tuomen toimittamasta arkkitehtuurioppaasta 1992.

Aarne Ervi Kuusisaaren toimistossaan, rusetti kaulassa, kuten tavallista. Ervin valokuvakokoelma SRM.

2 *Raportti rakennetusta ympäristöstä. Aarne Ervin arkkitehtuuria.* 1970.

Suomen rakennustaiteen museon arkisto – piirustuskokoelma. 1989.

3 Juhana Lahden mukaan (suullinen tieto) näissäkin esiintyy puutteita

ESISELVITYKSET JA TUTKIMUKSET

Vuonna 1993 CT Heikkinen Oy (nykyinen CT-laastit Oy) on tutkinut Terveystalon julkisivuelementtien vaurioita.

Vuonna 1996 Suomen energiateknillinen tutkimuslaitos on suorittanut Terveystalon lämpökuvauksen.

Vuonna 1997 Dipolissa järjestetty Korjausrakentamisen suunnittelu 97 –kurssi teki Terveystalon julkisivuista kuntotutkimuksen, jossa kartoitettiin myös vaurioitumisen laajuus.

Vuonna 1998 Espoon kaupungin Tekninen keskus, Talonrakennuspalvelut laati Terveystalosta laajan valokuvien varustetun kuntoarvion. Tämän jälkeen insinööritoimisto Konstru Oy ja Talotec Oy laativat selvityksiä em. ilmenneiden puutteiden korjaamiseksi.

Vuonna 1999 Espoon kaupungin Tapiolan sosiaali- ja terveyskeskus on laatinut lyhyen tarveselvityksen tilojen uusimisesta ja laajentamisesta.

Vuonna 2000 insinööritoimisto Konstru Oy on laatinut alustavan selvityksen Terveystalon ja Urheilutalon rakenteellisista muutoksista ja Arkkitehtitoimisto Olli-Pekka Jokela Oy on laatinut suunnitelmia terveyskeskuksen laajentamisesta nykyisen keilahallin päälle.

Tapiolassa jonka elimellisinä tekijöinä ovat niin rakennukset ja rakennusten väliset suhteet, kuin luonnonympäristö ja sen käsittely ei pelkkä rakennuskannan tarkastelu riitä. Keskustan ominaislaadun hahmottamiseksi tarvittaisiin sen kokonaisvaltaista tutkimusta. Tapiolan keskusta-alueen tutkimus vaikuttaa liittyneen aina tarkoitushakuisiin kehittämisselvityksiin, joiden ohessa historian ja kulttuuristen merkitysten objektiivinen tarkastelu harvoin tuottaa hedelmää.

2.3. Terveystalon ja Urheilutalon julkaisut

Tapiolan Terveystaloa tai Urheilutaloa käsitteleviä aikalaisjulkaisuja saa hakemalla hakea, eikä löydä juuri mitään. Rakennukset näkyvät korkeintaan Tapiolan keskusta-aluetta käsittelevien artikkeleiden ohessa, marginaalisessa asemassa, parhaimmillaan listassa keskustan rakennuksia. Sama koskee valokuva-aineistoa. Esimerkiksi Ervin valokuva-arkistosta, joka käsittää ehkä 5000 kuvaa, löytyi tässä yhteydessä kaksi ulkokuvaa Terveystalosta. Useissa Tapiolasta otetuissa yleiskuvissa Terveystalo ja Urheilutalo toki näkyvät. Tapiolan keilahallin toiminnallisesta luonteesta johtuen siitä löytyy suhteellisesti eniten mainintoja päivälehdissä. Terveyskeskuksen peruspalvelua tuottava luonne taas ei ole juuri innoittanut julkaisemiseen, näin ainakin läpikäydyn materiaalin perusteella oletan.

Tapiolan Terveystalon ja Urheilutalon arkkitehtuurin rinnalla olisi hedelmällistä tutkia myös laajemmin Ervin 1960-luvun tuotantoa. Yksi toiminnallisesti rinnasteinen kohde olisi Helsingin Kruununhaassa sijaitseva Ylioppilaitten terveysasema vuodelta 1966 (Meritullinkatu 8).

2.4. Terveystaloa ja Urheilutaloa koskevat esiselvitykset

Varsinkin Terveystalon rakenteelliset ongelmat ja terveyskeskuksen (Terveystalo ja Urheilutalo) tilojen puutteellisuus on tiedostettu jo kauan. Rakennuksista on tehty lukuisia erilaisia selvityksiä, jotka viereisellä palstalla on koottu luetteloksi. Toisaalta Espoon kaupungin kaupunkisuunnittelu-keskuksen teettämässä kehittämisselvityksessä vuodelta 2000 sekä Terveystalo että Urheilutalo on esitetty purettaviksi ja korvattaviksi hotellilla. Näiden esiselvitysten sisältöä on käsitelty tarkemmin muissa aihepiiriin mukaisissa otsikoissa.

PR 4/2002

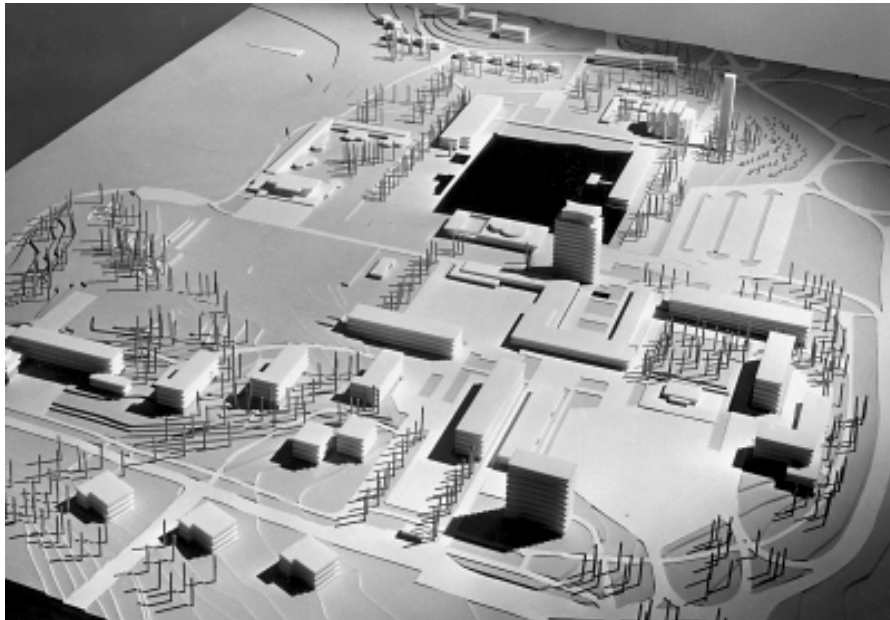
3. Terveystalo

3.1. Asuntosäätiön rooli

Vuonna 1951 oli perustettu Asuntosäätiö, joka oli samalla ostanut 230 hehtaaria Hagalundin tilan maita uuden asumayhteiskunnan luomiseksi. Kaikki suunnittelu ja rakentaminen tapahtui lähtökohtaisesti siis Asuntosäätiön omistamalla maalla, myös Terveystalon ja Urheilutalon rakentamisen aikaan. Koska Asuntosäätiö oli yleishyödyllinen organisaatio sen ei kuulunut tuottaa voittoa. Tämä hidasti varsinkin Tapiolan keskusta-alueen rakentamista. Oman pääoman puuttuminen, rakentamisen rahoittajien löytäminen sekä yleiset talouden suhdannevaihtelut pitivät vauhdin verkkaisena ja hankkeet harkittuna. Jotta mm. Tapiolan torni, Tapiolan tori ja Heikintori saatiin rakennettua muodostettiin tällaisista toimintayksiköistä omia osakeyhtiöitä ja hankkeiden valmistelujen jälkeen maa myytiin tarkoin ehdoin.⁴

3.2. Terveystalon hanke

Ensimmäinen Asuntosäätiön hallituksen Terveystaloa koskeva pöytäkirja liitteineen on vuodelta 1961.⁵ Siinä käsitellään Espoon terveydenhoitolautakunnan esitystä varata tontti kunnan terveystalolle Tapiolan keskustasta. Paikaksi esitetään ”Kauppamiehentien pohjoista maastoa, jonne arkkitehti Ervi oli suunnitellut kolme asuintaloa”. Terveydenhoitolautakunta esitti, että asuintaloista rakennettaisiin vain kaksi ja eteläisimmän sijaan rakennettaisiin Terveystalo. Terveystalon itäpuoleinen tontti eli nykyinen Urheilutalon tontti esitettiin varattavaksi konttori- tai vuokra-asuintaloksi. Asuntosäätiön hallitus piti esitystä hyväksyttävänä ja päätti laatia Espoon kunnalle tarjouksen, ”niin pian kuin asemakaavasuunnitelma on saatu pitemmälle kehitylleksi ja tontin hinta määritellyksi”.

Tapiolan keskusta-alueen pienoismalli todennäköisesti vuodelta 1956. Kolme Kaupinkallion etelärinteen asuinrakennusta ovat suunnitelmassa itä-länsisuunnassa. Urheilutalon kohdalla on pitkä etelä-pohjoissuuntainen rakennusvolyyymi. Kuva, Troberg, SRM.

⁴ Lahti, Juhana. s. 88.

⁵ Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirja nro 4/1961, 3 § sekä liitteet.

⁶ Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirja nro 4/1963, 4§, liite.

Espoon kunnanhallitus ei kuitenkaan hyväksynyt sille 30.4.1962 tehtyä tarjousta. Asuntosäätiö uudisti tarjouksensa 5.2.1963.⁶ Tontin hinnaksi jo edelliselläkin kerralla Asuntosäätiö oli Arvan kerrostalotontille määräämän hinnan perusteella saanut pyöreät 100.000 markkaa.

Asuntosäätiön ja von Hertzenin kokonaiskäsitely ja herpaantumaton ote Tapiolan rakentamisesta näkyy myös tarjouksessa: ”edellytämme, että Espoon kauppa hyväksyy arkkitehti Ervin myös terveystalon suunnittelijaksi ja hyväksyy hänen ratkaisunsa koko korttelia K 210 varten, josta nyt tarjottu tontti on vain osa.” Tämä tarjous ilmeisesti hyväksyttiin.

3.3. Terveystalon tilaohjelma

Edellä mainitun Asuntosäätiön vuoden 1961 pöytäkirjan liitteenä on Espoon terveydenhoitolautakunnan laatima alustava rakennusohjelma. Rakennusohjelman mukaan kyseessä oli n. 5900 m³ kokoinen 3-4 kerroksinen rakennus. Ohjelmassa hämmästyttää asuntojen suuri määrä, tai koko terveystalon mieltäminen eri lääkäreiden ja terveydenhoitajien asuntolana jossa he vastaanottivat potilaitaan. Asuntosäätiön seuraavassa käsittelyssä hankkeesta käytettiin nimitystä ”terveystalo ja asuntola”.⁷ Ehkä asunto-työ yhdistelmällä pyrittiin takaamaan työvoimansaanti Tapiolan keskustaan, joka 1960-luvun alkupuolella oli vielä sangen keskeneräinen.⁸

Alustavan tilaohjelman ero toteutuneeseen on merkittävä. Alustavan tilaohjelman mukaan terveystalossa tuli olla yhteensä 850 m² asuntoja, kun toteutuneessa ohjelmassa on asunnot vain talonmiehelle ja vahtimestarille. Alla luettelo alustavan tilaohjelman toiminnallisista kokonaisuuksista, jonka lisäksi asuntojen yhteistiloja, sauna, kellarit ja arkistot.

- Kunnanlääkärin asunto, vastaanottotilat ja autotalli, 150 m²
- Kouluhammaslääkärin asunto, vastaanottotilat ja autotalli, 150 m²
- Neljä kunnallisen terveyssisaren asuntoa, n. 200m²
- Kolme kunnankätilön asuntoa, n. 150 m²
- Vahtimestarin asunto, n. 50 m²
- Viisi sosiaalihoitajan asuntoa, n. 150 m².
- Äitiys- ja lastenneuvola, n. 250 m²
- Kouluhammasklinikka, n. 100 m²

Espoon kauppalanhallituksen pöytäkirjassa vuodelta 1964 on käsitelty uudelleen Terveystalon tilaohjelmaa.⁹ Siinä terveystalon asuntolamaisesta luonteesta oli kokonaan luovuttu, asuntoja ollen enää n. 150 m² mikä vastasi toteutunutta ratkaisua. Tilaohjelman dramaattinen muutos kertoo osaltaan terveydenhuollon toimintatapojen murrosajasta. Henkilökeskeisestä toimintatavasta siirryttiin laitospaiseen malliin.¹⁰ Päiväämätön ”KJ/ih”-n signeeraama kirjelmä valottaa terveystalon ajateltua toimintatapaa.¹¹ Esimerkiksi sairaanhoitokeskuksen toiminnasta todetaan, että ”Keskuksessa voi toimia eri lääketieteen alojen lääkäreitä, joilla on säännölliset vastaanottoajat ja jotka antavat potilaille passituksia sairaalahoitoon. Lääkärit perivät palkkion potilailta ja suorittavat vastaanottotiloistaan vuokraa kauppalalle. Sairaalan ja laboratorionhoitajat ovat kauppalan palkkaamia...”. Edellisessä vaiheessa esiintyneiden asuntojen määrän merkittävä pienentäminen tuntui johtavan ilman selvää käyttötarkoitusta olevien tilojen syntymiseen. Neljänteen kerrokseen sijoitettiin kaikki ”ylimääräinen” tila, mistä lopulta muodostettiin toimistohuoneita: ”Tilat on arvioitu suuremmiksi kuin mitä tarve tällä hetkellä edellyttää, mutta voidaan ylimääräiset tilat antaa jollekin muulle kauppalan virastolle siihen saakka kunnes terveydenhoitolautakunta tarvitsee kaikki ohjelmassa mainitut tilat.” Terveystalon kookas tilaohjelma aiheutti aikanaan kauppalanvaltuustossa pitkällisen keskustelun, kun osa valtuutetuista olisi halunnut pienentää sitä.¹² Vaikka tilaohjelma silloisen mittapuun mukaan ehkä olikin väljä ja tilaa oli varattu terveystalon laajentamiseen, oli määrä sittenkin arvioitu alakanttiin, kuten tulevat muutokset 1970- ja 1980-luvuilla osoittivat.

Lopulliseen tilaohjelmaan kuuluivat seuraavat toiminnalliset kokonaisuudet:

- Sairaanhoitokeskus 375-460 m²
- Kunnanlääkärin vastaanottotilat n. 50 m²
- Äitiys- ja lastenneuvola 275-345 m²
- Kouluhammasklinikka 115-140 m²
- Henkilökunnan asunnot 135-150 m²
- Yhteistilat kellarissa sekä laajennusvarat 150-350 m²

Tämä tilaohjelma esitettiin Espoon kauppalanvaltuustolle joka pitkällisten keskustelujen jälkeen päätti hyväksyä sen sekä ”esittää toivomuksenaan, että kauppa pyrki itse rakentamaan Tapiolan terveystalon.”¹³

⁷ Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirja nro 4/1963, 4 §.

⁸ Tapiolan liikekeskusta eli Tapiontori ja Keskustorni olivat vasta valmistuneet vuonna 1961.

⁹ Espoon kauppalanhallituksen pöytäkirja 21.10.1964. 60 §.

¹⁰ Aihetta ei ole tässä yhteydessä tarkemmin tutkittu.

¹¹ Yhteenveto Tapiolan terveystalon tulevien tilojen toiminnoista. KJ/ih. SRM: Ervin piirustuskokoelma.

¹² Tapiolan terveystalo ja Leppävaaran uimahalli taas valtuustossa. Helsingin Sanomat 24.2.1965.

¹³ Espoon kauppalanvaltuuston pöytäkirja 23.2.1965. 8 §.

Arkkitehti Timo Niini kertoi haastattelussa, että Terveystalosta oli hyvin selkeä tilaajan antama ohjelma eikä arkkitehdillä ollut siinä paljoa liikkumavaraa.¹⁴ Toisaalta huomataan että tilaohjelma oli muutaman valtuutetun mielestä jopa liian suuri.

3.4. Terveystalon luonnokset

Seuraavissa luvuissa keskitytään Terveystalon suunnitelmien kehittymiseen. Selvityksen loppupuolella, luvussa 5.1 käsitellään lyhyesti Ervin Tapiolan keskustasuunnitelmia ja miten Urheilutalon ja Terveystalon kohdalla olevat rakennukset näkyvät näiden eri versioissa 1950-luvulta lähtien.

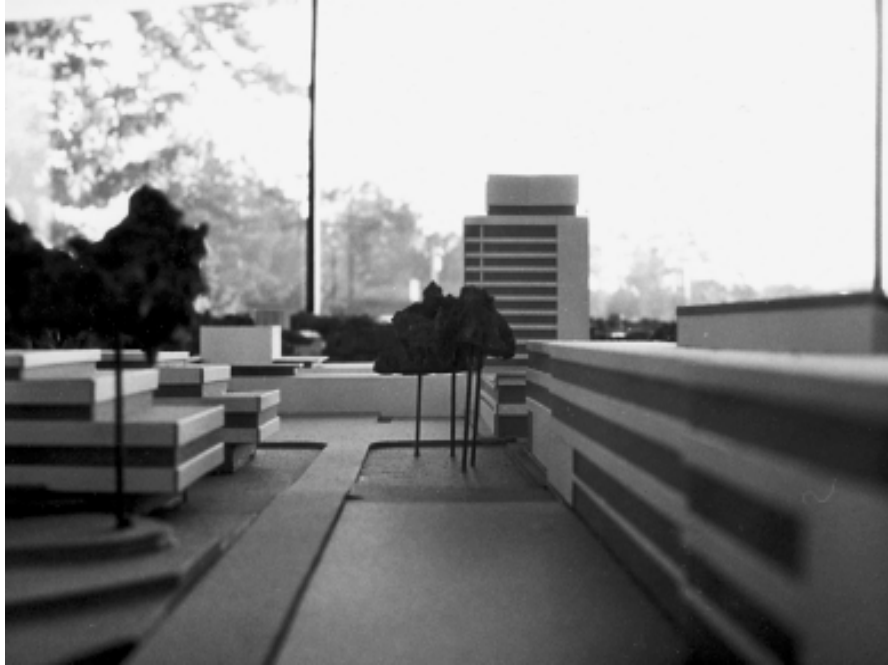
Terveystalon suunnittelu lienee lähtenyt liikkeelle Ervin toimistossa vuoden 1965 alkaessa. Projektin päällikkönä oli arkkitehti Pertti Solla ja ilmeisesti hänen vaikutus Terveystalon suunnitteluun varsinkin alkuvaiheessa oli merkittävä.¹⁵ Samana vuonna Ervistä tuli Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston virastopäällikkö, joten toimiston johtaminen jäi Erviltä pakosta vähemmälle. Ensimmäisten luonnosten jälkeen sovittiin Terveystalon suunnittelusta ja arkkitehdin palkkiosta, joka oli rakennuksen kuutiokoon (7150m³) mukaisesta kokonaishinnasta 3,41 % (34.000 markkaa).¹⁶

3.4.1. Luonnokset 8.2. ja 19.2.1965

Sollan ensimmäisenä suunnittelutehtävänä Ervin toimistossa olivat olleet Terveystalon naapurissa, Kaupinkallion ylärinteessä sijaitsevat kaksi asuintaloa. Sollan ihanteet voi nähdä rationaalisempina ja suoralinjaisempina kuin Ervin arkkitehtuurin ”pehmeän linjan”.^{17 18 19} Solla kertoo Terveystalon julkisivuissa ”tavoitelleensa samaa ilmapiiriä” kuin asuinrakennusten tiukan selkeälinjaisessa muodonannossa.²⁰ 1960-luvun työpienoismallissa rakennusten nauhaikkunailme on tosin ilmeisen tiukka. Myös Timo Niini tuo esiin ihailun voimakasta vaakarasteria kohtaan, mikä näkyy mm. Tapiolan varhaisemmissa pienoismalleissa läpikäyväna teemana.²¹

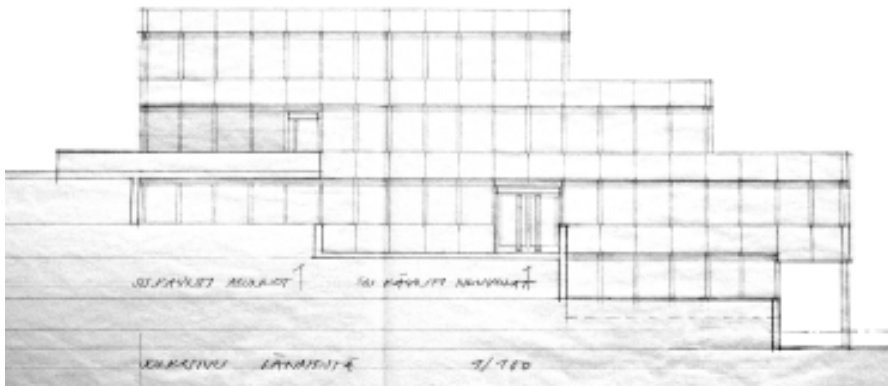
Kaksi Aarne Ervin suunnittelemaa asuinrakennusta Kaupinkallion rinteessä, joiden suunnitteluun arkkitehti Pertti Solla osallistui kiinteästi. Vasemmassa laidassa pilkkottaa Terveystalon nurkka. Takana Wee-Gee-talo ja Tapiolan lämpö. Kuva Aarne Ervin valokuvakokoelmasta, SRM.

Pienoismallinäkymä Kauppamiehentieltä. Kuva Ervin valokuvakokoelmasta, SRM.
Alla ensimmäinen, 19.2.1965, Sollan allekirjoittama julkisivuluonnos. Terveystalon länsifasadi. SRM.

Ensimmäiset Sollan allekirjoittamat luonnospiirustukset pohjista ja julkisivuista (1:200) ovat helmikuulta 1965. Jo aiemmin, pienoismallissa tutkittu rakennustyyppin perushahmo on piirretty paperille: terassoituva ja rinnemaastoon sovitettu massa. Talon länsipuolella olevat parveke, silta, ulkoporras ja etupiha-alueet esiintyvät luonnoksessa. Luonnosten pohjamuoto ja tilojen järjestäminen eri toiminnallisiin kerroksiin vastaa pitkälti toteutunutta ratkaisua. Näitä on käsitelty tarkemmin luvussa 3.5.

Terveystalon ensimmäisissä luonnoksissa on tiukka nauhafasadi-ilme. Ikkunat ovat tasajakoisia ja elementtien ja ikkunoiden jaot noudattavat säännönmukaisesti toisiaan. Ikkunoiden ylälaidan harmaat vaakaraidat ovat oletettavasti ulkopuolisia ritilikköjä, kuten asuntojen sisäänkäynnin viereisten ikkunoiden päällä. Kauppamiehentien puoleisessa julkisivussa ensimmäinen kerros on sisäänvedetty, arkadi-tila kuten Urheilutalossa on toteutunut. Tämä oli lähtökohtainen idea ja tavoite molemmissa rakennuksissa, minkä osoittaa 1960-luvun pienoismalli (työmalli). Timo Niinen mukaan Ervin arkkitehtuurille tyypillisiä aiheita ovat suoraa auringonvaloa varjostavat rakenteet, rungon sisäänvedot parvekkeiden tms. rakenteiden jäädessä varjostamaan itse ulkovaippaa.²² Luonnoksessa ensimmäisessä kerroksessa on Kauppamiehentielle kookkaita liikehuoneistotyyppisiä ikkunoita, ja ylipäätään eteläisessä julkisivussa on joka kerroksessa enemmän ikkunoita kuin toteutuneessa ratkaisussa.

14 Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

15 Solla itse antaa vähättelevän kuvan roolistaan Terveystalon suunnittelussa. Pertti Sollan haastattelu. 27.5.2002

16 Liite rakennussuunnittelusopimukseen. 2.3.1965. SRM: Ervin piirustuskokeelma.

17 Jarmo Tuominen kuvaa Sollaa toisen koulukunnan edustajaksi, jonka arkkitehtuuri oli lähempänä Ruusuvuoren ja Pallasmaan tapaisten arkkitehtien suoralinjaista strukturalismia. Ervin arkkitehtuuriin ja toimiston linjalle vieras suunnittelutapa johti 1970-luvulla j... opa erimielisyyksiin toimiston sisällä, kun eräälle asiakkaalle esitettiin kaksi eri vaihtoehtoista suunnitelmaa, Sollan ja Ervin. (Jarmo Tuominen haastattelu 22.5.2002)

18 Pertti Solla kertoo olleensa innoittunut saksalaisen arkkitehdin Egon Eiermannin selkeälinjaisesta ja pelkistetystä lasiarkkitehtuurista 1950- ja 60-luvulla. Myös Timo Niini puhui haastattelussa siitä miten vasta nyt (1990-, 2000-luvulla) Suomessa tehdään hienoa lasiarkkitehtuuria, vastaavaa mitä Egon Eiermann toteutti jo 1950-luvulla.

19 Raportti rakennetusta ympäristöstä. Aarne Ervin arkkitehtuuria. 1970. s. 43. Siteeraus, Juhani Pallasmaa.

20 Pertti Sollan haastattelu. 27.5.2002.

21 Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

22 Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

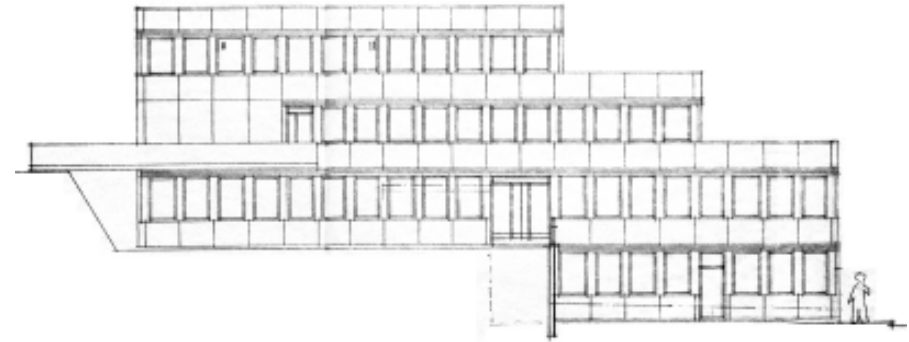
3.4.2. Luonnokset 12.3, 5.5. ja 15.6.1965

Oletettavasti Espoon terveydenhoitolautakunnan asiaa hoitaneen jäsenen kirjoittamassa vastineessa²³ puututtiin kriittisesti joihinkin edellisessä luonnoksessa esiintyneisiin ratkaisuihin. Kireäsävyydessä ja lakonisessa kirjelmässä ei annettu paljoa ymmärrystä arkkitehtuurille, näkökulma oli hyvin käytännönläheinen. Kauppamiehentien arkadi ei saanut kannatusta: ”eteläpäädyn ´ulosveto´ pilarien varaan tuskin välttämätön”. Sisätiloista todettiin, että ne ovat ”monin paikoin (WC:t, käytävät jne.) ahtaat!”, 4. kerroksen asuntojen pohjat ovat ”kehnot!”, odotustilat ovat paikoin pimeät ja vaatesäilytys puutteellista. Kunnanlääkäarin ja päivystävän lääkäarin yksityisten ulko-ovien tarpeellisuutta ihmeteltiin. Terassoituville katoille pääsyä kehoitettiin harkitsemaan.

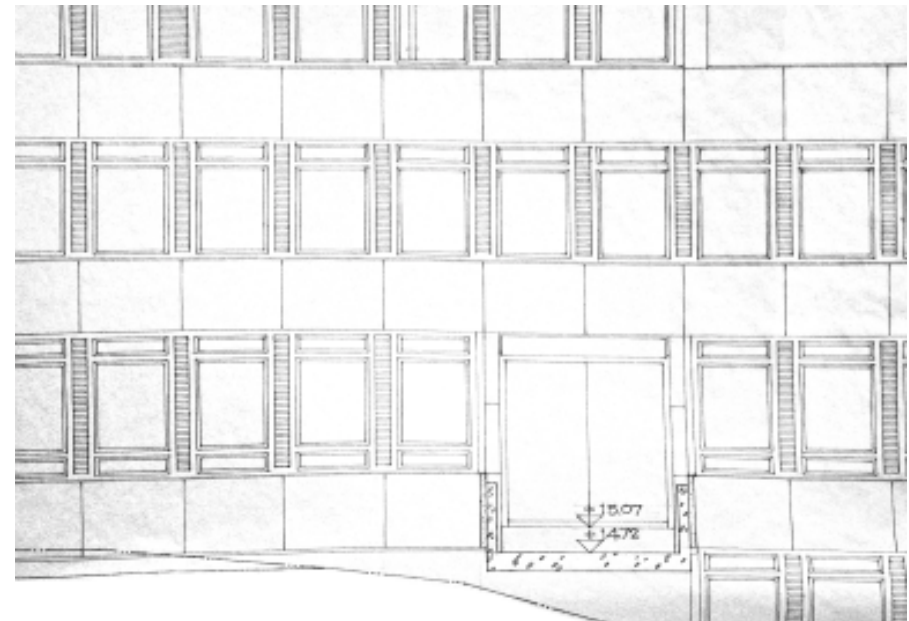
12.3.1965 Ervin toimistossa laadittiin uusi pohjapiirustusluonnos, jossa ensimmäisestä kerroksesta on poistettu arkadi ja ulkoseinä on tontin eteläisessä katulinjassa kiinni. Myös 5.5.1965 Sollan signeeraamissa tarkentuneissa julkisivuluonnoksissa (1:100) arkadi on niin ikään poistettu. Julkisivujen yleisvaikutelma on muuttunut raskaammaksi. Nauhaikkunat on katkottu umpinaisilla välisosilla ja 3. ja 4. kerroksen ikkunat ovat alempia kerroksia pienemmät. Ikkunoiden ylälinjasta on poistettu myös edellisessä vaiheessa esiintyneet ritilät. Niiden sijaan ikkunoiden päällä on uusi vaakaraidoitettu alue, jokin pellitys, rimoitus tms. julkisivujen nauhamaisuutta korostava aihe.

Timo Niinen mukaan Ervi koitti aina suunnitelmissa välttää betonibunkkeri-vaikutelman muodostumista katutasoon, joten Terveystalon arkadin poistamisen voi nähdä selvänä tappiona idealle. Kauppamiehentielle näin syntynyttä tympeää, kuilumaista vaikutelmaa pyrittiin Niinen mukaan suunnitelmissa juuri välttämään, mutta rakennuttajan sana painoi tässä enemmän.²⁴

Edellisten luonnosten jälkeen Ervin toimistossa ryhdyttiin laatimaan ensimmäisiä työpiirustuksia. 15.6.1965 on päivätty nimimerkin ”hb” piirtämät julkisivusuunnitelmat (1:50), joissa ikkunoihin on ilmestyneet uutena elementtinä vaakajaoit. Korkeammassa 1. ja 2. kerroksen ikkunoissa on kapea vaakajako sekä ikkunan alla että yllä, 3. ja 4. kerroksen matalammassa ikkunoissa vain ikkunan yllä. Ikkunoiden väliset umpiosat on käsitelty oletettavasti tuuletusluukkuina ja -ritilöinä. Toisen kerroksen sisäänkäynti, eli Äitiys- ja lastenneuvolan sisäänkäynti on suunnitelmassa esitetty tehtävän betonirakenteisena siltana, mikä työmaan aikana muuttui maavaraiseksi rakenteeksi.²⁵

5.5.1965, Sollan allekirjoittama julkisivuluonnos. Terveystalon länsifasadi. Alla ote 15.6.1965 päiväystä julkisivuluonnoksesta. Ervin piirustuskokoelma SRM.

3.5. Terveystalo vuonna 1965

Terveystalo lännestä katsottuna oletettavasti 1960-luvun lopussa. Kuva Ervin valokuvakokoelmasta. SRM.

Arkkitehti Jarmo Tuominen osallistui Tapiolan Terveystalon suunnitteluun arkkitehti Pertti Solla kanssa. Jarmo Tuominen toimi projektissa ”Solla oikeana kätenä”.²⁶ Tuomisen mukaan Solla suunnitteli terveystaloa yhdessä saksalaisten arkkitehtien, mm. Carl Fahrin kanssa. Kun projekti varsinaisesti lähti liikkeelle, ja Jarmo Tuominen tuli siihen mukaan, hänen tehtävänä oli mm. muuttaa suunnitelmat suomalaisen rakennustapaan soveltuvaksi. Saksalaisten suunnitelmat olivat korkeatasoisia, mutta hankalasti toteutettavia.

Kesäkuun 23. vuonna 1965 Espoon kauppalanvaltuusto hyväksyi ”Arkkitehtitoimisto Aarne Ervin laatimat, 5.5.1956 korjatut Tapiolan terveystalon luonnospiirustukset ja rakennustapaselostuksen”.²⁷ Espoon kauppalanhallitus hyväksyi Terveystalon pääpiirustukset 28.9.1965.²⁸

Seuraavissa kappaleissa selvitetään Terveystalon toteutunutta alkuperäisasua sen perusteella mitä piirustuksista ja nykytilasta on luettavissa. Kohdassa 3.5. Terveystalon muutosvaiheet selvitetään rakennuksen nykytilaa ja säilyneisyyttä.

²³ Päivämätön ja signeeraamaton asiapaperi koskien terveystalon luonnoksia. SRM: Ervin piirustuskokoelma.

²⁴ Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

²⁵ Työmaapöytäkirja 9.5.1965.

²⁶ Jarmo Tuominen. Syntynyt 1932, valmistunut rakennusarkkitehdiksi 1962.

²⁷ Espoon kauppalanvaltuuston pöytäkirja 23.6.1965. 25 §.

²⁸ Espoon kauppalanhallituksen pöytäkirja 28.9.1965. 10 §.

3.5.1. Pohjamuoto, volyymi, toiminnallisuus ja pihapiiri

Terveystalon alkuperäistä toiminnallista ratkaisua voisi kuvata kerrosvoileväksi. Yksi hissillä varustettu porrashuone lävisti neljä kerrosta, joilla ei ollut toiminnallista yhteyttä. Porrashuoneen ensisijaisena tehtävänä ei ollut saattaa asiakkaita kerroksesta toiseen, vaan se oli lähinnä henkilökunnan vertikaali, ja pimeähkö kulkuväylä sekä varapoistumistie. Asiakkaat saapuivat eri kerroksiin suoraan ulkoa ja rakennusta syötettiin monesta suunnasta. Alimmassa kerroksessa sijaitsi Sairaanhoidokeskus, johon saavuttiin itäpuolella olevasta sisäänkäynnistä, katutasosta (terveysaseman nykyinen pääsisäänkäynti). Toisessa kerroksessa oli Äitiys- ja lastenneuvola, johon käytiin suoraan sisään länsipuolelta. Kolmannessa kerroksessa oli Kouluhammasklinikka, jolla taas oli oma sisäänkäyntiparveke luoteiskulmassa. Täältä parvekkeelta oli myös neljännessä kerroksessa sijaitsevien talonmiehen- ja vahtimestarinasuntojen sisäänkäynnit. Kolmannessa ja neljännessä kerroksessa oli lisäksi terveystaloksen toimistotiloja, joihin pääsi joko kerroksen omasta sisäänkäynnistä tai sisäistä porrasta pitkin.

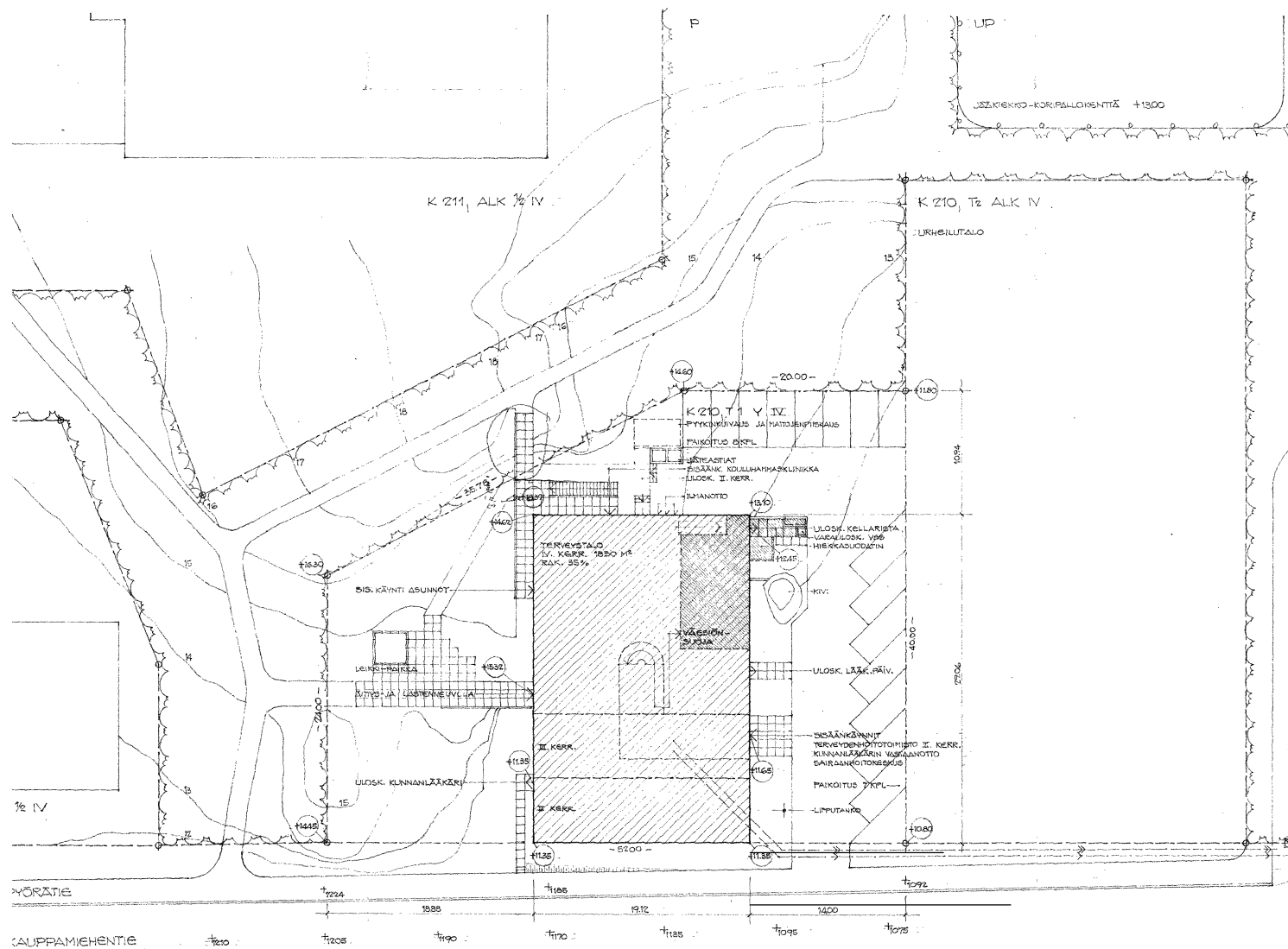
Terveystalon tontti ja sen käsittely on monipuolinen. Rakennukselle muodostuu kaksi puolta, länsi-luodepuolella vihreä ja koillis-itäpuolella kivinen. Myös rakennuksen julkisivujen käsittely tukee tätä tematiikkaa länsi-luode suunnan ollessa avautuva ja rikkaampi, muiden suuntien taas ollessa neutraalimpia. Tontin länsi-luodepuoli on luonnonvaraista kallioista mäntymetsää, joka jatkuu saumatta kaavassa merkittyyn puistoalueeseen (P). Edellä mainittujen, alkuperäisten ja nyttemmin käytöstä poistettujen sisäänkäyntien etupiha-alueet ovat edelleen hahmotettavissa, mutta vailla alkuperäistä ominaislaatuun ja vailla käyttöä. Laatoitetut etupihat muodostivat kukin omansalaisen luonteen sisäänkäynneille. Terveystalon tontin koillis-itäpuoli oli varattu tehokkaasti huoltotoimintoja varten. Jykevä kivi, hentoinen lipputanko ja betonilaatoitetut alueet ovien edustoilla merkitsivät nurmetun alueen rajaa muutoin asfaltoidusta pihasta. Autopaikkoja oli erillisen laskelman mukaan varattu 15 kpl. Lisää asiakaspysäköintitilaa oli Kaupparahentien päässä avautuvalla, pysäköimisalueeksi (LP) kaavoitetulla aukiolla. Talon eteläpuolen tontinraja on pari metriä sisempänä katulinjasta ja ”pyörätiestä”. Kapeaan välialueeseen oli istutettu pensasrivi, joka sittemmin on poistettu.

Kuvat:

Yllä oletettavasti 1960-luvulla otettu kuva lastenneuvolan sisäänkäyntisuunnasta, lännestä. Kuva Ervin valokuvakokoelmasta. SRM.

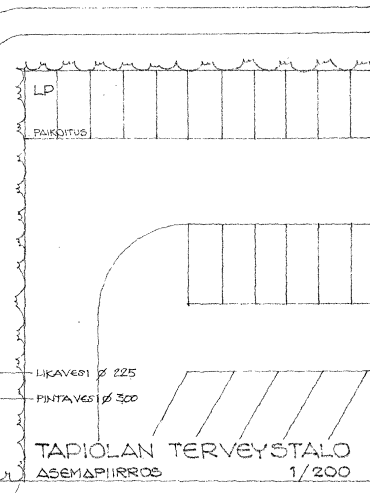
Alla Terveystalon pohjoispuoli keväällä 2002. Portaita pitkin on noustu parvekkeelle ja sitä kautta käyty kouluhammasklinikalle sekä neljännessä kerroksen asuntoihin. Kuva PR, 4/2002.

RAKENNUSKAAVAN SELITYSIÄ

	ASUNTO- TAI LIKERAKENNUSTEN KORTTELIALUE
	YLEISTEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE
	PUISTOALUE OHJELUONTOINEN JALANKULKU- TIE
	URHEILUALUE
	PYSÄKKIALUE
	KORTTELIN NUMERO
1/4 IV	EDOCHALAINEN NUMERO JOKA OSOITTAA RAKENNUS- KAAVAN OIKELUUN SALLITTUA YSKOINNOA KÄYNNÄKSEEN SALLITTUUN RAKENNUKSEEN KORTTELISSA SALLITTU RAKENNUKSEN LAKI
35%	LUOKKI JOKA OSOITTAA KUNNON SUUREN OSAAN RAKENNUKSEKUNNAN OSA KORTTELIN OIKELUUN SALLITTUUN RAKENNUKSEEN
1850	LUOKKI JOKA OSOITTAA KUNNON MONTA NELLINMETRI KORKEUDELLE KORTTELIALUEEN OIKELUUN SALLITTUUN RAKENNUKSEEN

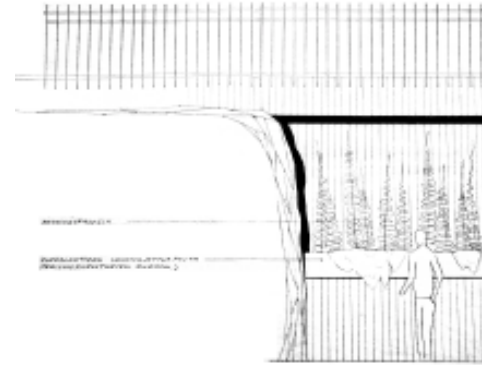
ARKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI
MUNKKINIEMI KUUSISAARI Puhelin 480113
Tie 221 päiväys 2.9.65
n:o 78 h

Terveystalon käyttötapa on muuttunut oleellisesti alkuperäisestä. Talo toimii käytännössä yhden sisäänkäynnin ja yhden pimeään kierreportaan sekä uuden hissin varassa. Talon odotustiloja on pienennetty ja näköyhteyskin ulkopuoliseen luontoon on säilynyt ainoastaan kolmannen kerroksen odotustilassa. Talon alkuperäinen hissi on olemassa mutta poistettu käytöstä.

Alun perin jokaisen asiakaspalvelua tarjoavan kerroksen toiminnassa ja muodonannossa oli oma erityislaatusa. Sairaanhoidokeskus oli rakennuksen toiminnallinen ja konkreettinen jalusta. Sairaanhoidokeskukseen oli varattu vastaanottotilat kahdelle lääkärille, tilat röntgenille ja laboratoriolle, näihin liittyvät odotus- ja aulatilat sekä tila koko Terveystalon puhelinkeskukselle. Kunnanlääkärillä oli rakennuksen länsipuolella vastaanotto, johon liittyi kolme asiakkaiden pukuhuonetta, yksi lääkärin pukuhuone ja erillinen toimenpidehuone. Päivystävällä lääkärillä oli vastaanotto talon itäpuolella, likimain vastaavin aputiloin. Molempien lääkäreiden vastaanottohuoneilla oli omat sisäänkäynnit (asemapiirustuksen mukaan ”uloskäynnit”) suoraan ulkoa. Timo Niini valotti asiaa haastattelussa, sanoen tarkoituksena olleen sen, ettei lääkäreiden näin tarvinnut raivata tietään kansoittuneen odotushuoneen läpi.²⁹ Suunnitelma kertoo omalta osaltaan myös lääkäreiden statuksesta 1960-luvun yhteiskunnassa. Kiinnostava on myös kunnanlääkärin oman sisäänkäynnin ulkotilan *giardino secreto*-maisuus. Kallioon louhittu tasku muodosti hiljaisen sisäänvedon katulinjasta, jonka takaseinälle, Äitiys- ja lastenneuvolan ”sillan” alle oli rakennettu istutusallas köynnöskasveille. Päivystävän lääkärin oma sisäänkäynti taas oli arkisempi, suoraan parkkialueelta.³⁰ Lääkäreillä oli erilliset odotustilat, kunnanlääkärillä omansa ja päivystävällä lääkärillä yhteinen odotustila röntgen- ja laboratorioasiakkaiden kassa.

²⁹ Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

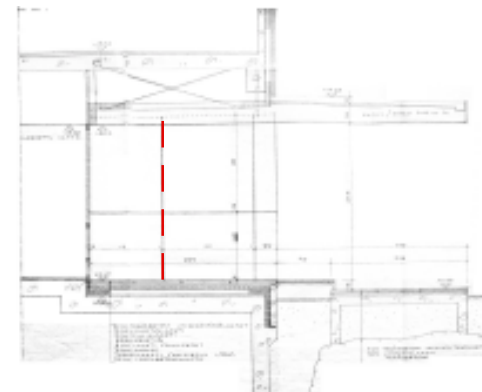
³⁰ Kauppalanhallitus kehotti tutkimaan ympäri vuorokautisen lääkäripäivystyksen järjestämistä. Espoon kauppalanhallituksen pöytäkirja 24.1.1967. 55 §.

Kunnanlääkärin oman eteispihan takaseinän suunnitelma. 1.7.1966 (JT). SRM.

2820

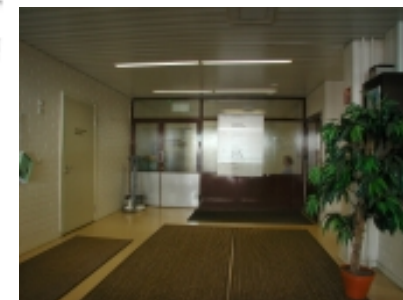

Sairaanhoidokeskuksen sisäänkäynti. Poikkileikkaus. 15.2.1966 (JT). SRM.

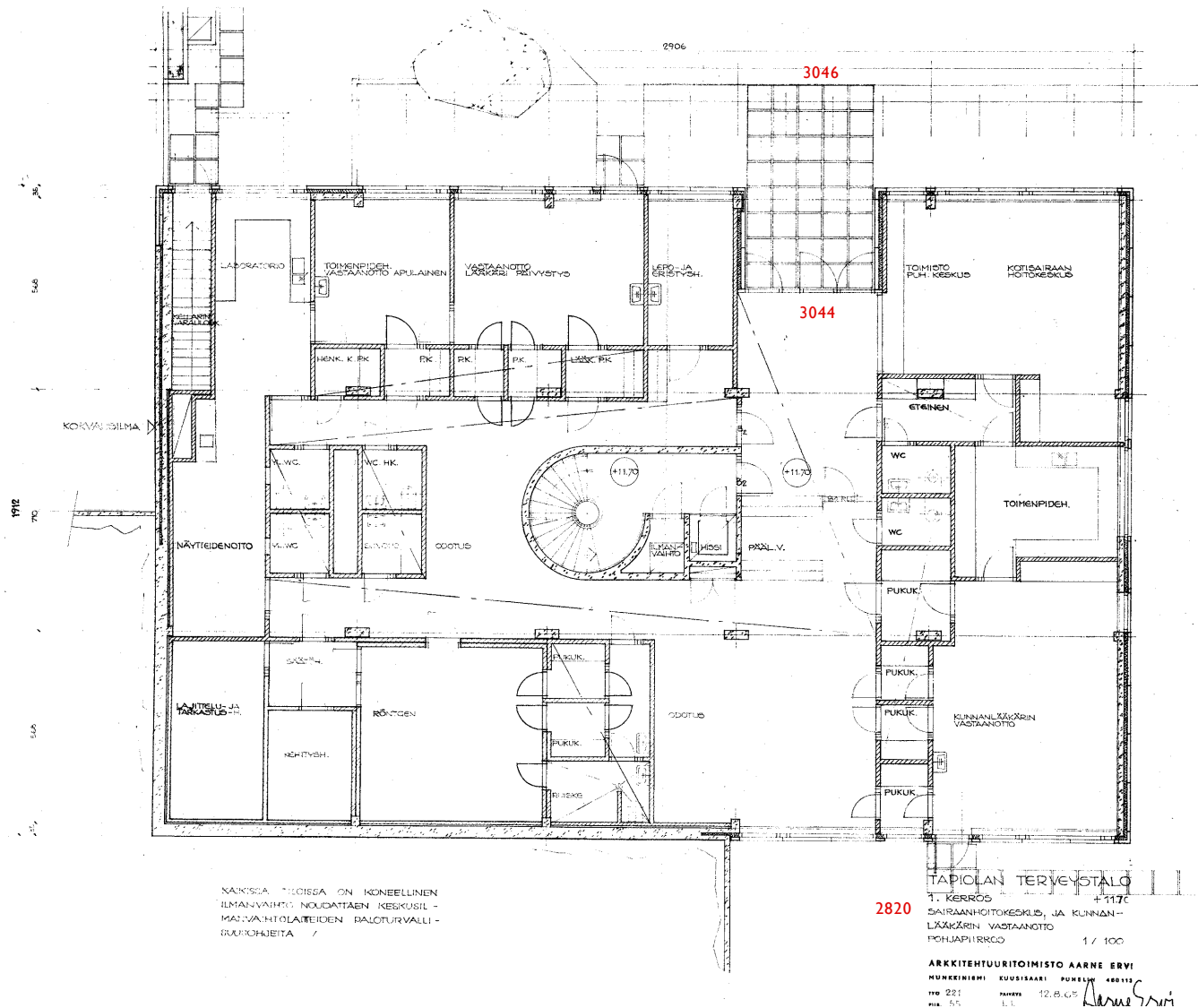

3046

Vuoden 1978 muutoksessa ulko-ovi on siirretty ulommas (punainen katkoviiva) ja sen paikalle on tehty uusi ovi vanhan mallin mukaan. Sairaanhoidokeskuksen entinen sisäänkäynti on nykyisin koko Terveystalon pääsisäänkäynti.

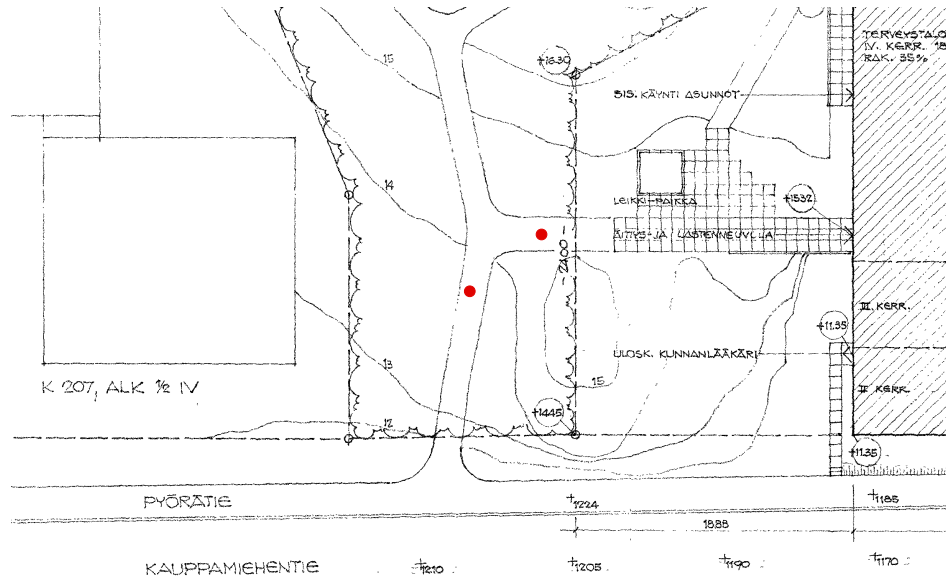
3044

NÄKISÄÄ TILASSA ON KONEELLINEN
ILMANVAIHTO NOUDATAEN KESKUSIL-
MAVAIHTOLAITTEIDEN PALOTURVALLI-
SUURUUKSIA

2820 TAPIOLAN TERVEYSTALO
1. KERROS
SAIRAANHOITOKESKUS, JA KUNNAN-
LÄÄKÄRIIN VASTAANOTTO
PÖHJÄPIIRKKO 1 / 100

ARKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI
HUNKINEN KUUSIRAAKI PUNELIN 400113
FYD 221 PÄÄKIVY 12.8.05
PIL 55 E.L. *Aarne Ervi*

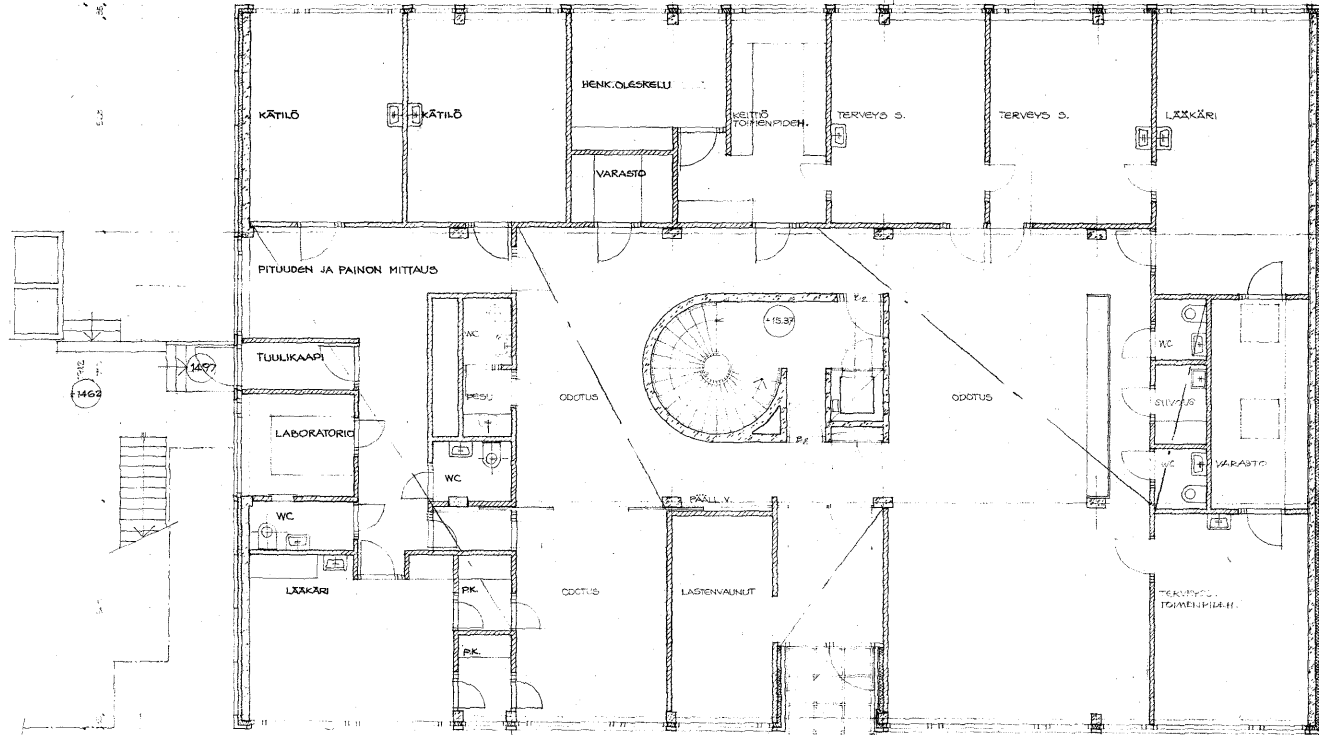
Ote asemapiirustuksesta. ERVK:Yllä kuvassa lastenneuvolan etupiha, oletettavasti 1960-luvun lopussa. Kuva Ervin valokuvakokoelmasta. SRM. Sen alla nykytilanne lähestyttäessä.

Toisen kerroksen sisäänkäynti Äitiys- ja lastenneuvolaan oli Sairaanhoidokeskusta rauhallisempi. Lastenneuvolaan saavuttiin sisään Kauppamiehentieltä erkanevaa polkua pitkin, joka muuttui talon länsipuolella laatoitetuksi, turvalliseksi oleskelualueeksi, jossa lapsille oli leikkipaikka ja hiekkalaatikko. Tapiolan keskustalle leimallinen jalankulkualueiden käsitteleminen 70x70 cm betonilaatoin, erotuksena asfaltoiduista tai hiekkapintaisista ”pyöräteistä”, näkyi myös Terveystalon eri puolen sisäänkäyntialueilla. Kuiva etelärinteen mäntykangasmaasto tarjosi ”ilmaista” oleskelutilaa, hienovireisesti käsiteltyä luonnonympäristöä, johon Terveystalo lomittui.³¹ Äitiysneuvolalla oli (oletettavasti) oma sisäänkäynti pohjoispuolelta, muutaman terassin kautta ja portaan saattelemana. Äitiys- ja lastenneuvolan toiminta hallitsi koko toista kerrosta. Tilojen mitoitus oli väljää ja odotustilat aukesivat länsipuolen luonnonpihan näkyymiin. Näköyhteyden johdosta äidit voivat jättää rauhassa lapsensa ulos leikkimään. Tässäkin kerroksessa voi kiinnittää huomiota portaan olemukseen odotustilasta katsottaessa. Molemmat portaaseen johtavat ovet olivat yksinkertaisia umpilaakavia; niitä ei ollut tarkoitettu asiakkaan avattaviksi.

³¹ ”Maisemointiin ei (Tapiolassa) ollut hirveästi varoja käytössä, vaan se hoidettiin mahdollisuuksien mukaan olemassa olevaa säästämällä.” Lahti, Juhana. 2000. s. 109.

1955

P ←

YHTEISÖN KÄYTTÖÖN KÄYTTÖKÄSIKIRJAN
 OSAKKAIDEN KÄYTTÖKÄSIKIRJAN
 KÄYTTÖKÄSIKIRJAN KÄYTTÖKÄSIKIRJAN
 KÄYTTÖKÄSIKIRJAN KÄYTTÖKÄSIKIRJAN

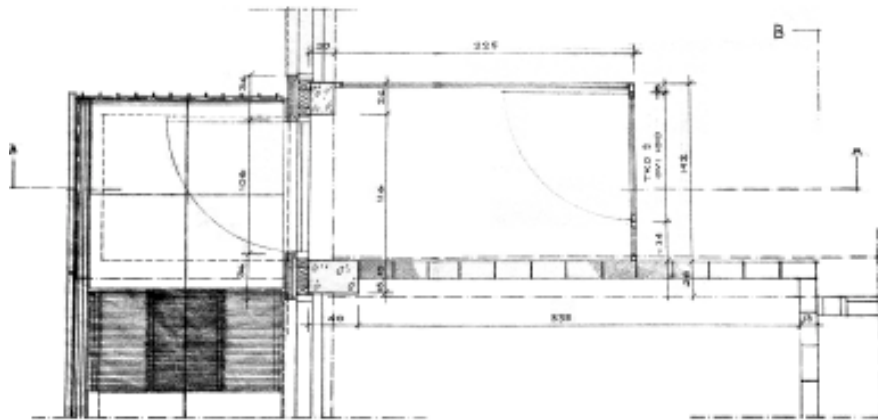
TAPIOLAN TERVEYSTALO
 2. KERROS +15.37
 ÄITIVS- JA LASTENNEUVOLA
 PÖHJÄPIIRROS 1/100
 ARKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI
 HUNGERBERG, KUUSIKANGAS, PUUSTI
 110 221
 12.8.65
 56

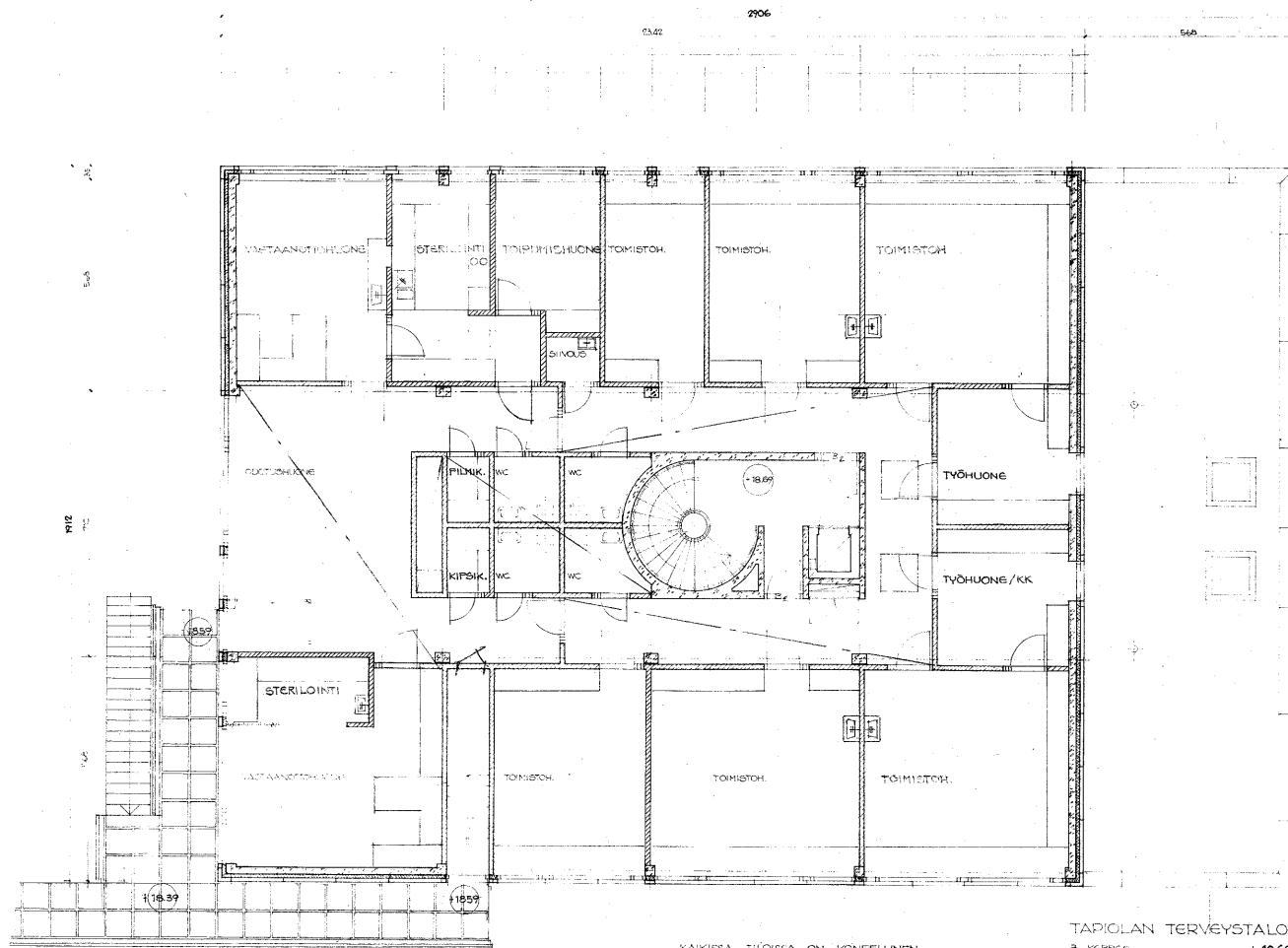
Kolmas kerros on ensimmäinen sisäänvedetty kerros Terveystalon terassoituvassa volyymissa. Kouluhammasklinikalle oli varattu n. 1/3 osa kerroksen tiloista talon pohjoispäässä. Odotushuone avautui pohjoispuolen pihanäkymään. Hammasklinikkaan kuului vain kaksi vastaanottohuonetta, muiden huoneiden kuuluessa Terveystalon oman osastonaan. Sisään saavuttiin luoteisnurkan kiertävältä parvekkeelta. Parvekkeelle taas nousiin 1 1/2-kerroksesta, maantasosta suoravartista ulkoporrasta myöden. Suunnitelmaan esitetystä sillasta oli työmaan edetessä jouduttu luopumaan. Sen epätarkka suunnittelu oli jo luonnosvaiheessa saanut kritiikkiä osakseen. Työmaapöytäkirjassa oli todettu, että ”sillasta tulisi verraten pitkä ja maastoon osuva pää katkaisisi koko puistovyöhykkeen”. Vaikka Asuntosäätöön lupa tähän oli jo saatu jäi silta rakentamatta, mikä oleellisesti huononsi kolmannen ja neljännen kerroksen saavutettavuutta suoraan ulkoa.

Kuvat:

Yllä parvekkeen länsipuoli joka johtaa 4. kerroksen sisäänkäynnille. Sen vieressä parvekekaiteen (pohjoislaidan) suunnitelma, 24.10.1966 (JT) jossa näkyy parvekkeen seinärakenne: betonirunko, ilmaväli ja kuorielementti. Nykyinenkin pellitys on suunnitelman mukainen. Keskellä alkuperäinen ritilikkö oven edustalla. Malli näkyy myös alla olevassa kouluhammasklinikan sisäänkäyntiä koskevassa suunnitelmassa, 15.2.1966 (JT). Alla entisen kouluhammasklinikan sisäänkäynnin teräs-lasi-rakenteinen tuulikaappi ja odotusaula nykytilassaan. Alakatto ja lattiapinta ovat uusia, tilarakenne, ikkunat ja seinäpinnat vuoden 1966 suunnitelman mukaisia. Piirustukset Ervin piirustuskokoelmasta. SRM.

KAIKISSA TILOISSA ON KONEELLINEN
ILMANVAIHTO NOLJATAEN KESKUSIL-
MANVAIHTOLAITTEIDEN PALOTURVALLI-
SUUSOHJEITA

TAPIOLAN TERVEYSTALO

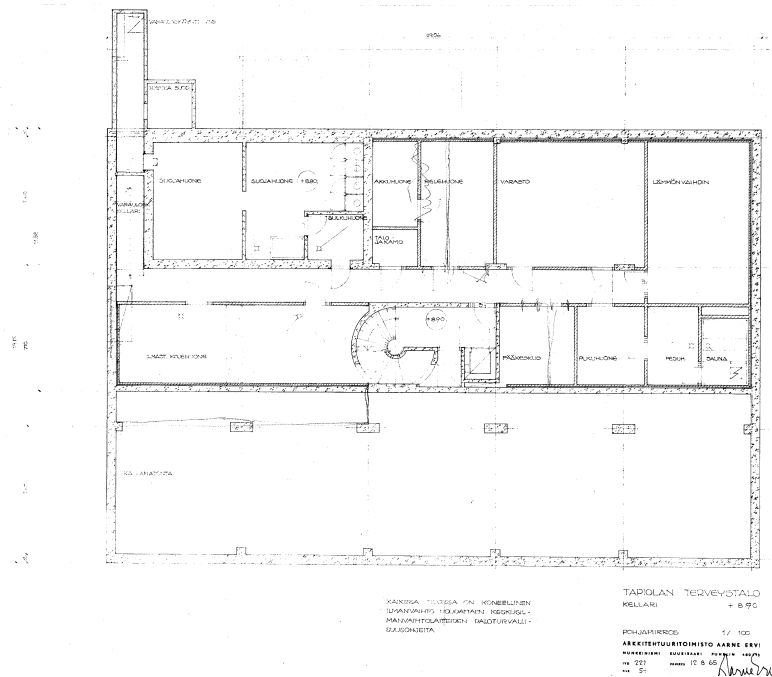
3. KERROS + 18.69
KOULLIAMASKIINIKKA JA TERVEYDEN-
HOITOTIHOISIO
POHJAPIIRROS 1/100

ARKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI

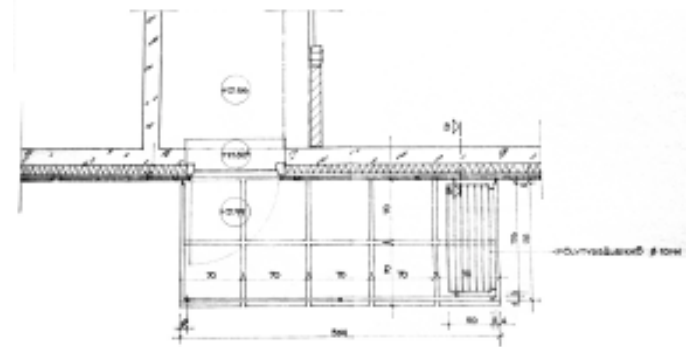
HUONEKIVESTYS EKOISAAARI PUUSTIEN 40-112
TYÖ 221 PÄIVÄ 12.8.65
N:o 57

Neljäs ja ylin kerros on jälleen kolmatta kerrosta pienempi, sisäänvedetty volyymi. Kerroksen länsipuolella oli kaksi huoneistoa, vahtimestarin ja talomiehen asunnot, joihin saavuttiin kolmannen kerroksen parvekkeelta asunnoille yhteistä suoravartista porrasta myöten. Itäpuoli neljännestä kerroksesta oli varattu terveyskeskuksen reservitiloiksi, toimistohuoneiksi vaille tarkempaa käyttöä. Neljännestä kerroksesta oli myös ainoa käynti kattoterassille, johon oli sijoitettu vain kapea pölytysparvekkeen tila. Timo Niinen mukaan terassit olisi otettu käyttöön, jos se olisi ollut hankkeissa (Terveystalo ja Urheilutalo) taloudellisesti mahdollista. Matalasta kerroskorkeudesta johtuen terassien kattorakenteita ei kuitenkaan voitu tehdä ohuemmaksi ja saada näin terassin ja huoneen lattiaa samaan tasoon. Toteutuneessa tilanteessa terassit nousivat ikkunalaudan alalinjaan asti, joten käynnin järjestäminen niille olisi ollut hankalaa. Lisäksi olisi pitänyt rakentaa terassien päälle katokset ("lipat"), mikä ei mahtunut kustannusraamiin.³²

Kellarikerrokseen (alla oleva piirustus, ERVK) oli sijoitettu Terveystalon yhteisiä ja taloteknisiä tiloja: väestösuoja, ilmastointikonehuone, muuta talotekniikka, varastoja sekä saunaosasto asuntojen ja työntekijöiden käyttöön.

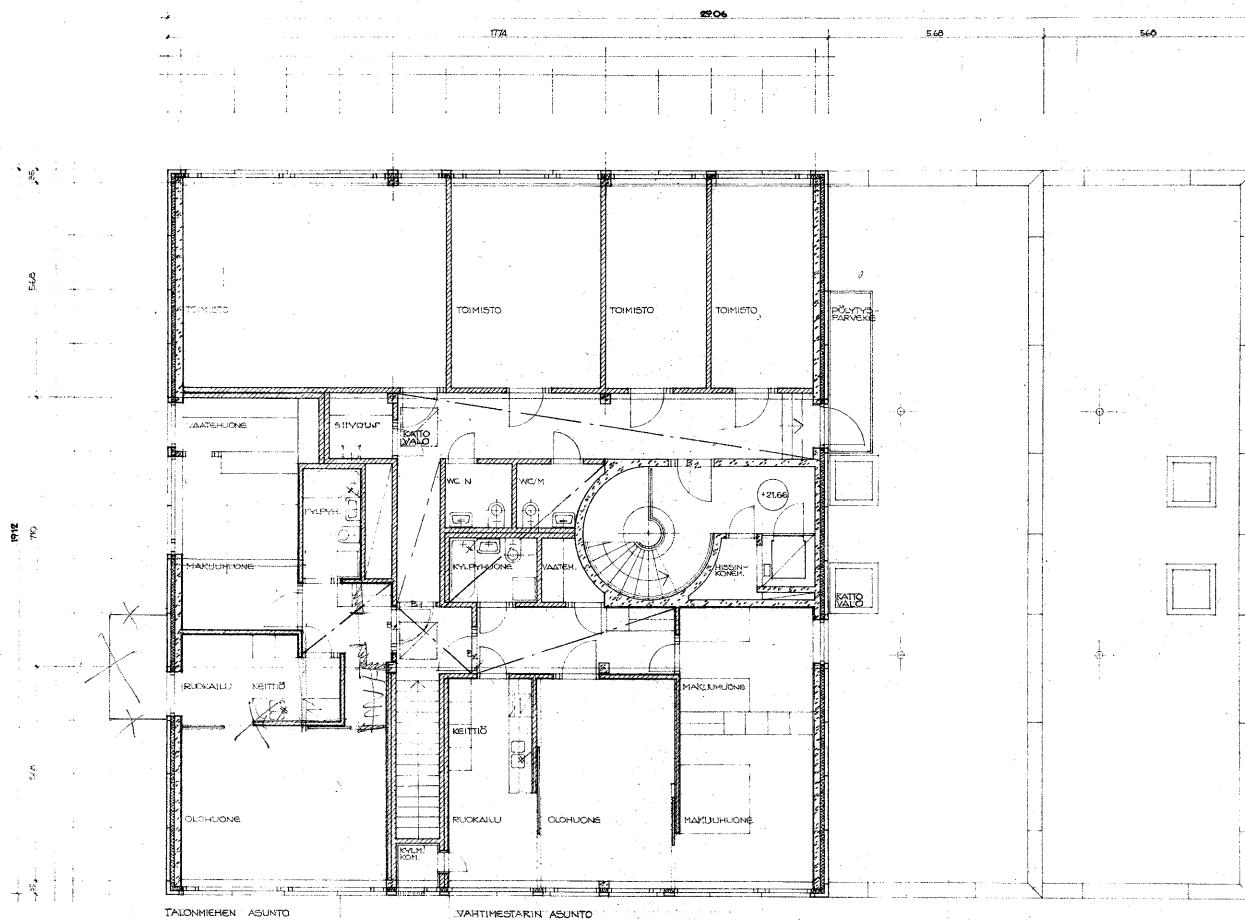

Ote näkymäkuva. Neljännen kerroksen pölytysparvekkeen ovi on auki. Kuva Teuvo Kanerva, n. 1983...1985. EKMA.

Neljännän kerroksen pölytysparvekkeen suunnitelma 22.10.1966 (JT). Myös pölytysparvekkeen lattiassa on käytetty Ervin "universaalia" laattamittaa, 70x70 cm betonilaattaa. Ervin piirustuskokoelma, SRM.

³² Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

KAIKISSA TILOISSA ON KONEELLINEN ILMANVAIHTO NOUDATTAMEN KESKUSIL-
MANVAIHTOLAITTEIDEN | BALOTURVALLI-
SUUSOHJEITA

TAPIOLAN TERVEYSTALO
4. KERRÖS + 21.66
ASUNNOT JA TOIMISTOJA

POHJAPIIRROS 1/100
ÄÄKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI
MURKONEN SUUSI SAARI POHJAN 2012
1/10 721 PÄIVÄ 12.8.05
58

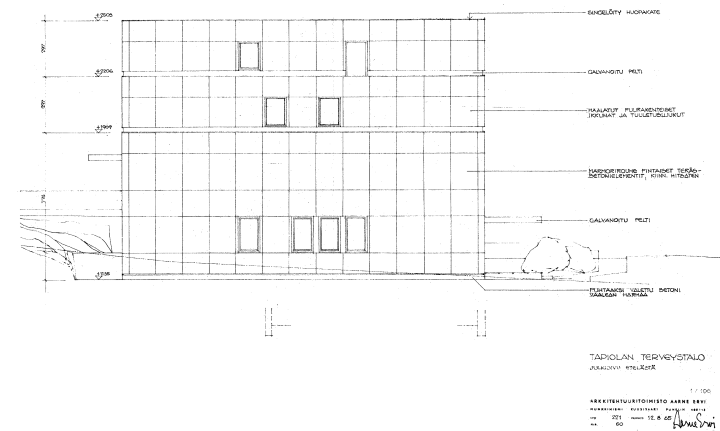
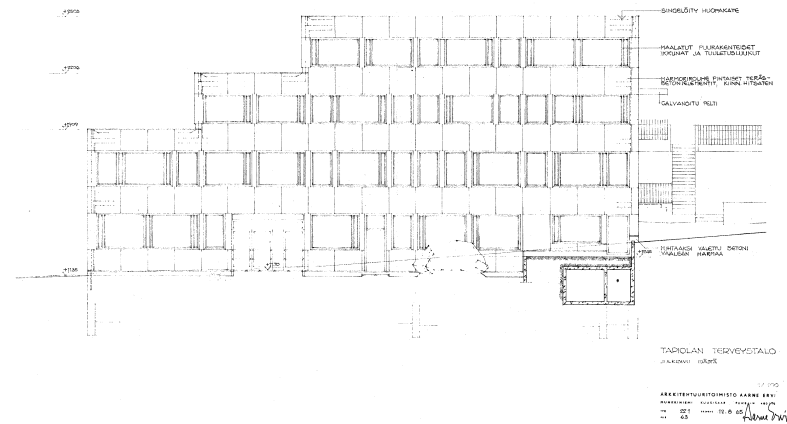
3.5.2. Julkisivut, rakennushahmo

Terveystalon erityisyys on sen sovittuminen rakennuspaikkaansa. Rakennus on asemoitu harkiten ja luonnonolosuhteet tutkien. Rakennuksen toiminnalliset kokonaisuudet, eri kerrokset, avautuvat eri suuntiin ja luontonaikamat tulevat osaksi rakennusta. Aika brutaalilta ja umpimieliseltä vaikuttava ulkoinen olemus vaihtuu toisiksi merkityksiksi, kun luontoa tarkastellaan rakennusta vasten tai sisältä avautuvat näkymät tulevat osaksi huonetilojen ”rajoja”. Ervin arkkitehtuurista on löydettävissä yleisemminkin ratkaisumalleja, joissa ulkoasun ja jonkin toiminnan välistä suhdetta ei ole suoraan tai korostetusti luettavissa julkisivukäsittelystä. Varsinkin nauhaikkunoiden käytössä tämä korostuu, kun keskenään vastaavanköisten ikkunoiden takana voi olla toimistohuone, porrashuone tai aula. Näin on sekä Terveystalossa, Urheilutalossa kuin esimerkiksi Garden Hotellissakin. Julkisivu on matemaattinen verkko, jonka takana voi ”tapahtua mitä vaan”.

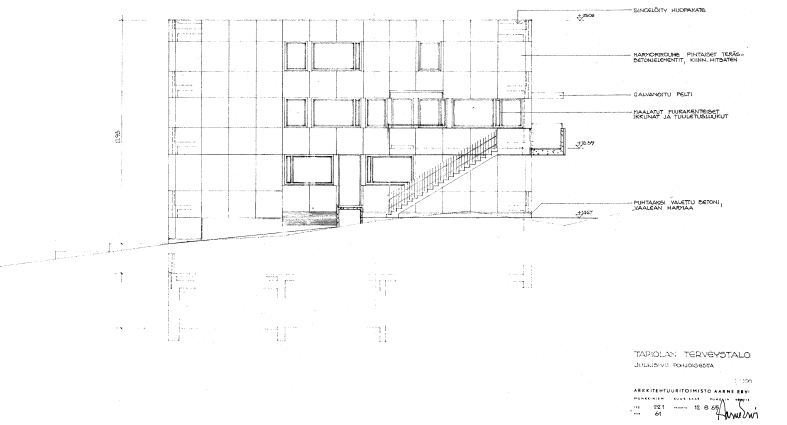
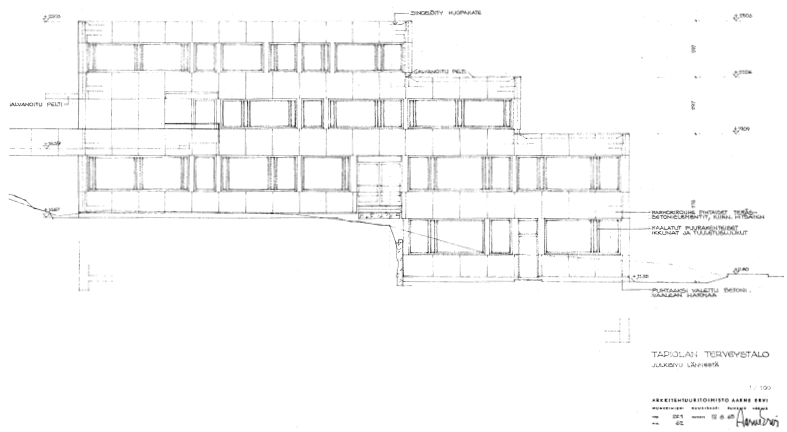
Kuten kappaleessa 3.4. Terveystalon luonnokset käytiin läpi, Terveystalon julkisivun idea oli alun perin oletettavasti puhdas nauhaikkuna-fasadi. Lopullisessa suunnitelmassa nauhaikkunoiden tasajakoisuudesta oli luovuttu, tai jouduttu luopumaan. Ikkunat muodostivat erityisen rytmikan julkisivuille. Jokaisen kerroksen pystyjakorytmi oli omansa, mikä toisaalta sopi hyvin kerrosten eriytyneeseen toimintaan. Ainoastaan rakenteellisesti kantavien linjojen kohdalla oli joka kerroksen nauhassa katko. Kyseessä on katkottu nauhaikkuna³³ – julkisivutyypin, jonka ikkunat ovat lisäksi epätasajakoisia. Variaatio syntyi yksinkertaisin keinoin, kahdella ikkunatyyppillä, yksiaukkoisella kapealla ja tuuletusikkunalla varustetulla leveällä. Kahdessa alemmassa kerroksessa ikkunat olivat korkeammat kuin kahdessa ylempässä. Ratkaisu voidaan nähdä klassisen arkkitehtuurin tektonisen logiikan etäisenä ilmentymänä. Rakennus kevenee visuaalisesti ylöspäin, mutta rakenteisiin tämä ei vaikuta. Palkistot ovat yhtä vahvoja joka kerroksessa. Ikkunoiden muuntuva rytmikka on mahdollisesti sisätilojen monimuotoisuuden sanelema ratkaisu, ehkä harkittua erityislaatuista. Pertti Solla mielestä toteutunut ratkaisu ei tee oikeutta Ervin arkkitehtuurille, julkisivut ”eivät vastaa Ervin *laatu*”.³⁴

33 Mäkiö, Erkki. 1994. s. 181

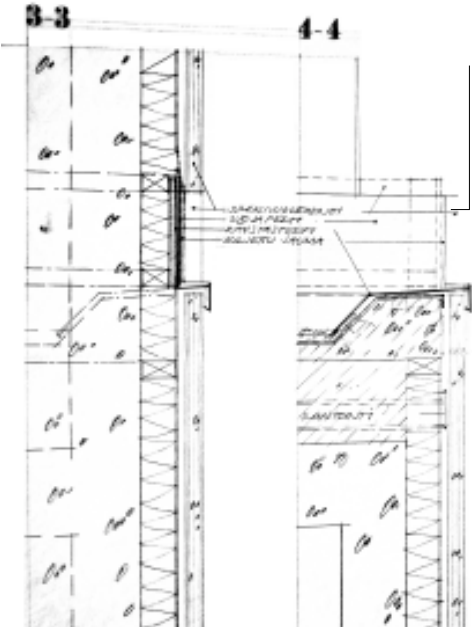
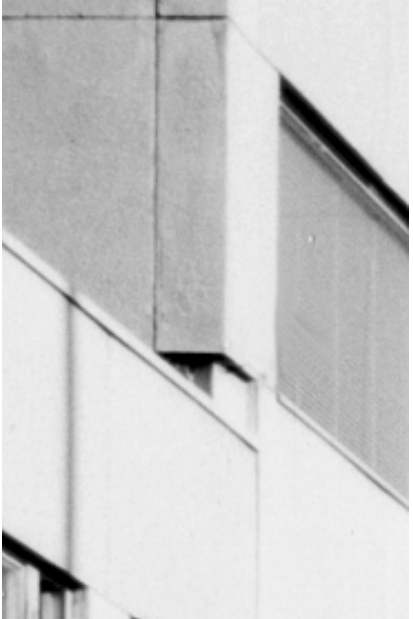
34 Pertti Solla haastattelu. 27.5.2002

Mittakaava n. 1:400. ERVK.

Mittakaava n. 1:400. ERVK.

Räystään pellityksen detajli polveutuvan ulkoseinän kohdalla. 3-3 näyttää pystyleikkauksena nurkan jonka ympäri vesikaton liitospelti kiertää, 4-4 on samasta suunnasta siten, että ylemmän kerroksen fasadi näkyy. Räystäspellityksen mitoitus on niukka, kuten nykyisinkin. Suunnitelma päivätty 8.12.1965, (Solla). Ervin piirustuskokoelma. SRM.

Vasemmalla ko. kohta nykyään. Kuva 4/2002, (PR).

3.5.3. Runkorakenteet

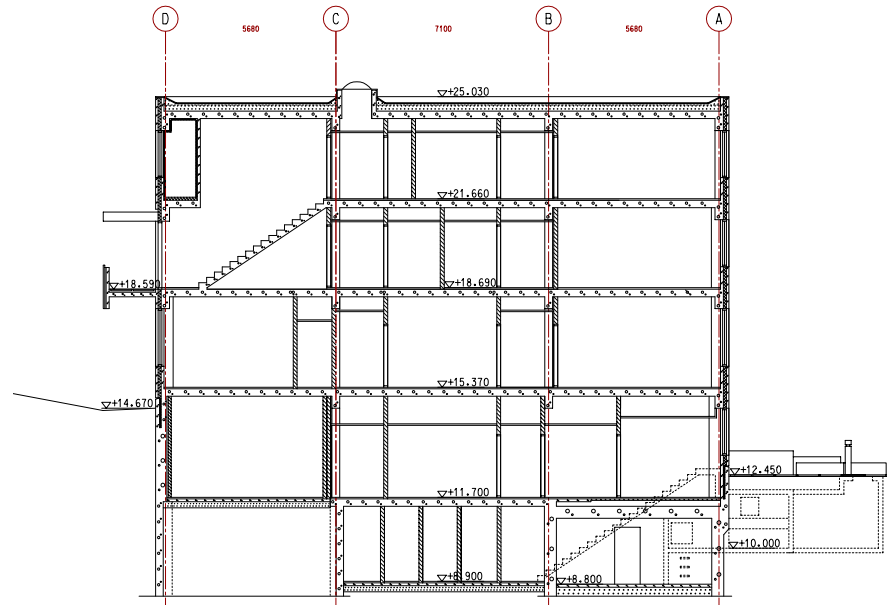
Sekä Terveystalon että Urheilutalon rakenteet on suunnitellut Insinööritoimisto Erkki Juva Oy. Terveystalon rakennesuunnitelmat on hyväksytty 31.1.1966. Suunnitelmat koskevat pääsääntöisesti betonirakenteita. Suunnitelmista on säilynyt alustavat rakennetyypit, jotka ovat *Rakennustyöselityksen* liitteenä, sekä varsinaiset rakennesuunnitelmat laskelmineen.³⁵

Terveystalon (ja Urheilutalon) runkorakenne on tavanomainen betonipilarirunko, jota esiintyy Suomessa yleisesti 1950-luvulta lähtien, kansainvälisesti ideaa on käytetty jo 1900-luvun alusta.³⁶ Rungon sisällä olevat kantavat linjat sijaitsevat käytävien kohdalla. Betonipilarit seisovat seinien käytävän puolella ja kaksi sisällä olevaa palkkilinjaa kulkee talon pituussuuntaisesti. Ikkunaseinillä palkkisto on osana ulkoseinää, suoraan ikkunan päällä. Palkkien koko on suunnitelmien mukaan 65x30 ja laatan vahvuus 23 cm. Keskellä rakennusta on betonista valettu porrashuone ja hissikuilu. Päätuseinät ovat rakenteellisesti kantavia.

3.5.4. Ulkoseinärakenne, kuorielementti

Ulkoseinän sisäpuolinen rakenne, suunnitelmien mukaan 10 cm vahvuinen teräsbetoniseinä, on valettu paikalla. Sen ulkopuolelle on asennettu 10 cm lämpöeristettä, lasi- tai mineraalivillaa, puisen koolauksen varaan ja 3 mm vahvuinen kuitusementtilevy, ”lujalevy”. Lujalevyn ulkopuolella on n. 3 cm ilmaväli ja irrallinen teräsbetoninen kuorielementti, jonka pesubetonipinnassa on valkoinen marmorirouhe. Terveystalon kuorielementin vahvuus on n. 5 cm.

Rakenteellinen kiinnostavuus Terveystalossa ja Urheilutalossa keskittyy juuri julkisivuihin, sekä näiden kahden samanaikaisesti, pitkälti samojen suunnittelijoiden luomien rakennusten keskinäiseen poikkeavuuteen. 1960-luvun vilkkaassa teknisessä kehityksessä julkisivujen muuttuvaa olemusta ja rakennetta voi seurata aikalaislehdistä. *Rakennustekniikka*-lehdessä 1965:2 Heikki Kaitilan kirjoituksesta orastaa miten ruutuelementti on alkanut syrjäyttää nauhaelementtiä: ”Viime vuosien arkkitehtuuri on suosinut vaakasuunnassa läpi koko julkisivun meneviä ikkunauhoja”. Kaitila jatkaa ruutuelementin käytöstä, mikä ”on osoittautunut

Terveystalon poikkileikkaus A-A, joka osoittaa talon neljä kantavaa linjaa. Kuva muokattu ProjektCAD-Team Oy:n laatimasta tiedostosta.

35 Sijainti: Espoon kaupunginarkisto.

36 Mäkiö, Erkki. 1994. s. 59.

37 Erkki Juvan haastattelu. 23.5.2002

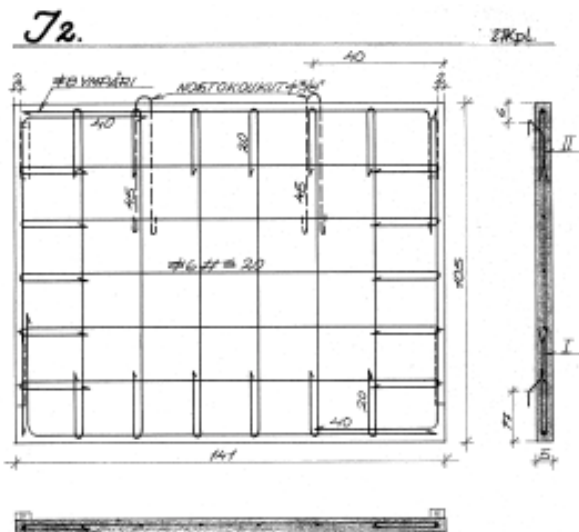
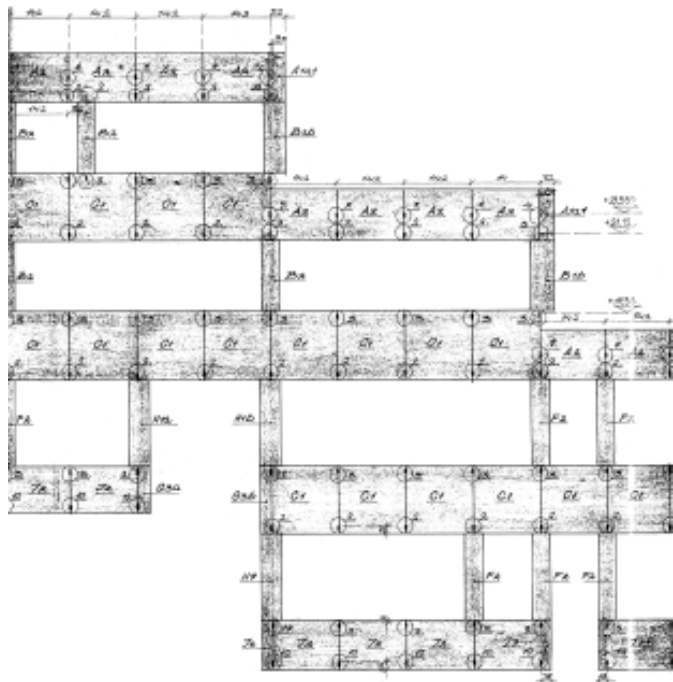
38 Kaitila, Heikki. *Rakennustekniikka* 1965:2.

39 Jarmo Tuomisen haastattelu. 22.5.2002

40 Työmaapöytäkirja 26.9.1966.

41 Jarmo Tuomisen haastattelu. 22.5.2002

42 ”Elementit saapuvat työmaalle toisessa järjestyksessä kuin mitä asennustyö edellyttää.” Työmaapöytäkirja 4.8.1965.

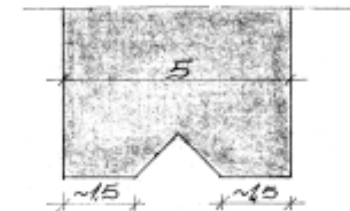
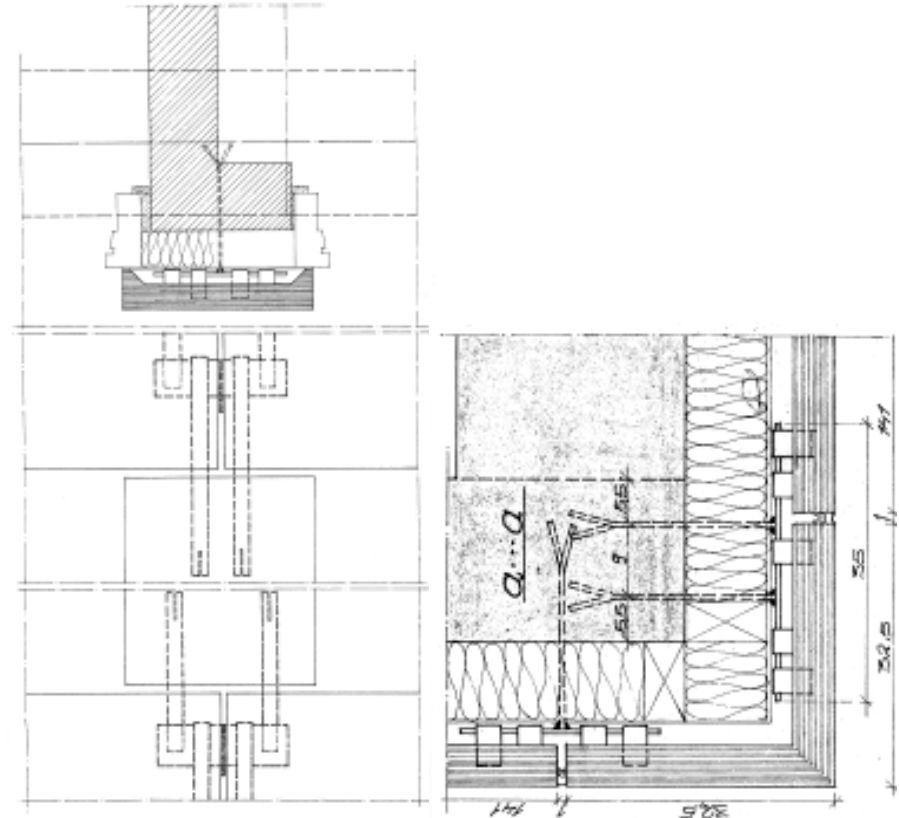
Yllä ote Insinööritoimisto Erkki Juva Oy:n laatimasta Terveystalon länsijulkisivun elementtikaaviosta. Alla elementtityypin I2 rakennesuunnitelma. EKA.

moneltakin kannalta tarkasteltuna hyvin edulliseksi...sen käyttö onkin alkanut lisääntyä huomattavasti". Tässä mielessä Terveystalon ja Urheilutalon kuorielementtirakennustapa on ikään kuin vanhakantaista, jo tuttua Ervin monista vanhemmista kohteista. Insinööri Erkki Juva kuvaa 1960-lukua elementtirakentamisen murrosajaksi, jolloin kokeiltiin ja tutkittiin erilaisia rakenneratkaisuja. Elementtirakentamisen alkuvaiheissa 1950-luvun lopulla ja 1960-luvun alkupuoliskolla suositettiin julkisivuissa erillisiä kuori- ja nauhaelementtejä. Tieto oikeista rakentamistavoista karttui koko ajan, mutta virheitä ei voitu välttää. Esimerkiksi varhaisimmissa kohteissa kuorielementit kiinnitettiin ruostuvin kiinnikkein, kuten Ervin suunnittelemassa Kaivopuiston Myllytie 3:ssa, "Lumilinnassa". Tästä viisastuneena Terveystalon kuorielementit kiinnitettiin ruostumattomin kiinnikkein, mitä Juva piti haastattelussa melko varhaisena esimerkkinä ratkaisusta.³⁷ Myös VTT:n tutkimuksessa oli 1964 vastikään päädytty suosittamaan ruostumattomien kiinnikkeiden käyttöä.³⁸ Kiinnittämistä varten runkovaluun asennettiin SIS 2330 -laadun lattateräksistä (80x6 tai 70x5) kannakkeet, joiden varaan kuorielementit ripustettiin niissä olevista vastaavanlaatuista kiinnikkeistä. Jarmo Tuomisen mukaan kannakkeiden asentaminen oli kuitenkin epätarkkaa ja työmaalla niitä jouduttiin irrottamaan ja uudelleen hitsaamaan.³⁹ Saumaus tehtiin *Thiofin* saumausmassalla, jonka alle oli painettu vaahtomuovikaistale.⁴⁰

Jarmo Tuomisen mukaan Terveystalon lukuisat kerroskohtaiset sisäänkäynnit ja maastoon limittyvä rakennustapa aiheuttivat myös hankaluuksia ja synnyttivät mm. lukuisia erikokoisia kuorielementtejä.⁴¹ Terveystalon erikokoisten kuorielementtien määrä kuvaa osaltaan kuinka räätälöidystä elementtitalosta on kyse. Se on vielä kaukana monotonisesta ruutulementtituotannosta, jossa yhtä osaa monistamalla luodaan kokonainen talo. Rakennepiirustuksissa on esitetty lähemmäs 60 erimuotoista tai erilaisia kannattuvaa kuorielementtityyppiä. Elementtien kokonaismäärä oli hieman yli 300. Suurimman sarjan muodosti C1 elementti, 76 kpl, jota tuli 1.-2. ja 2.-3. kerrosten ikkunoiden väliin. Pääosaa elementeistä valmistettiin 4 kpl sarjoja. On siis tavallaan ymmärrettävää, että elementtien oikea valmistusjärjestys tuotti vaikeuksia elementit valmistaneelle Bauma Oy:lle.⁴²

Kuorielementtien rakenneratkaisuista ja arkkitehtuurista voi poimia kolme kiinnostavaa seikkaa. Ikkunoiden väliset elementit muodostuivat tuulettuvan rakenteen johdosta visuaalisesti ongelmallisiksi. Jos ikkunan väliin tuleva elementti olisi ollut yhtä ohut kuin muutkin (5 cm), olisi ikkunan ja seinän väliin jäänyt ikävä kolmen sentin rako. Jos taas elementti olisi tehty 8 cm paksuksi ei tuuletus olisi toiminut. Asia ratkaistiin tekemällä elementtien pystyreunoihin 2 cm paksunnokset. Toinen erityislaatuinen nyanssi oli kuorielementtien ikkunan päälle tulevien alakanttien käsittely. Alakantteihin muodostettiin valaessa ”tippaura”, jonka tarkoitus oli estää veden kulku ikkunarakenteeseen.⁴³ Sen merkitys oli ehkä lähinnä visuaalinen, sillä ura aiheuttaa varjon elementin alapintaan. Kolmas erityisyys oli ulkoseinien nurkkien käsittely. Nurkkaan suunniteltiin erityinen, poikkileikkaukseltaan L-muotoinen nurkkaelementti, jolla vältettiin ohuen levymäisyyden vaikutelma rakennuksen visuaalisesti tärkeässä kulmakohdassa.

Bauma Oy:n toimittamien elementtien laadussa todettiin huomautettavaa jo työmaan aikana.⁴⁴ Tarkemmin ei puutteita työmaapöytäkirjassa kuitenkaan yksilöidä. Elementtien ohuus ja betonin laatu johtivat ilmeisen pian siihen, että elementit alkoivat käyristyä. Erkki Juvan mukaan kuorielementin valmistaminen kahdesta erillisestä massasta, pohja- ja pintamassasta, oli lähtökohtaisesti virheellinen ratkaisu ja aiheutti massojen rajapintaan jännitteen.⁴⁵ Vuonna 1997 tehdyssä kuntotutkimuksessa todettiin, että ”elementtikuoren ulkopinta ei ole karbonatisoitunut. Kuoren pinta on valkosementtiä ja marmorirouhetta.”⁴⁶ Pohjabetonin taas todettiin olevan läpeensä karbonatisoitunutta ja betonilaadun olevan kosteissa olosuhteissa jopa pakkasta kestämaton: ”Kuorielementit ovat pääosin epätasaisesta pakkasrapautumisesta ja osittain kutistumisesta johtuen silminnähävästi käyristyneet”. Koska vaurioituminen aiheutuu veden, pakkasan ja lämmön yhteisvaikutuksista vaihtelee vaurioitumisen määrä myös ilmansuuntien mukaan: ”Havaitsimme etenkin etelän puoleisissa julkisivuelementeissä huomattavaa käyristymistä, noin 2,0 cm”.

KAIKKIEN A JA C-ELEMENTTIEN ALA-
REUNAN MUODOSTETAAN TIPPAURA
DETALJIN MUKAISESTI

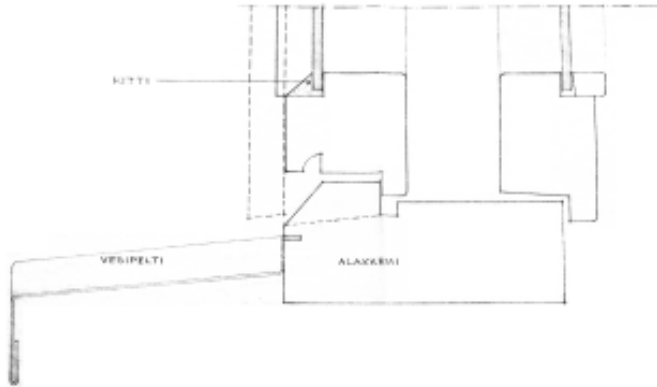
Yllä vasemmalla ikkunoiden väleihin tulevien elementtien poikkileikkaus ja kiinnitysperiaate. Oikealla nurkkaelementin poikkileikkaus ja kiinnitysperiaate. Alla kuorielementin alakantti. Suunnitelmat Insinööri-toimisto Erkki Juva Oy. EKA.

43 Rakennepiirustus 50/859.

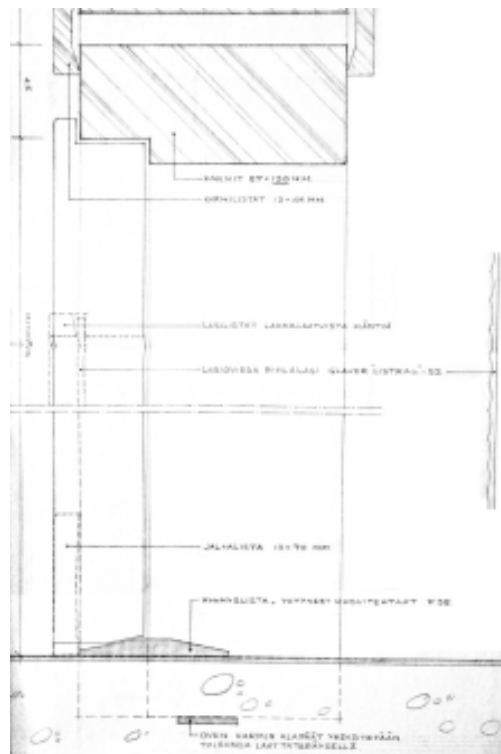
44 Työmaapöytäkirja 4.8.1966.

45 Erkki Juvan haastattelu. 23.5.2002.

46 Tapiolan Terveysasema. Julkisivujen kuntotutkimus sekä kuntoarvio ikkunoista ja vesikatosta. 22.5.1997.

Perusikkunan suunnitelma 15.12.1965 (JT). Ervin piirustuskokoelma SRM.

Perusoven suunnitelma 26.12.1965 (JT). Ervin piirustuskokoelma SRM.

3.5.5. Rakennusosat, materiaalit ja värit

Tämän otsikon alla käydään läpi tärkeimmät rakennusosat ja perusmateriaalit sekä paikan päällä suoritetun suppean väritutkimuksen tulokset. Koska rakennuksen inventointi on tehty esimerkkihuoneiden ja suurien linjojen tarkkuudella, on todennäköistä, että on huonetiloja, joiden tämänhetkinen kunto tai varustus poikkeaa kuvailusta. Alkuperäistä tunnelmaa, vaikka ei kuitenkaan väritystä, oli koettavissa enää kierreporrashuoneessa, 3. kerroksesta 4:een vievässä portaassa sekä 3. kerroksen odotustilassa ja parvekealueella. Säilyneisyydestä yleisesti kohdassa 3.6. Terveystalon muutosvaiheet.

Ulkoikkunat

Perusikkunat ovat puurakenteisia, ajalle tyypillisin profiilein totutettuja (RT 861.45). Ikkunoiden tyyppi on sisään-sisäänaukeava, 2-kertainen. Ikkunoiden lasitus on tehty lasituslistoin, pois lukien ulkopuolisen pokaan alakynte, jossa on kitti. Lasitukset ilmeisesti talon kaikkien rakenteiden osalta suoritti Renlund Oy.⁴⁷ Nykyiset ikkunat ovat pääsääntöisesti alkuperäisiä. Ikkunoiden maalausta ja heloitusta on käsitelty kohdassa 3.5.5. - Väritys ja maalit.

Väliovet

Tavanomaiset väliovet (vastaanottohuoneiden, WC, yms.) ovat huullettuja laakaovia. Ovien kynnyksenä oli suunnitelman mukaan Yhtyneiden muovitehtaiden kynnyksistä, P35. Tämä on vaihdettu tammiseen lattioiden pintamateriaalin uusimisen yhteydessä. Alkuperäisillä paikoilla olevat ovet ovat edelleen alkuperäisiä, muutostöiden yhteydessä on tullut luonnollisesti uusia, vanhan mallin mukaan tehtyjä ovia⁴⁸. Ovien maalausta ja heloitusta on käsitelty kohdassa 3.5.5. - Väritys ja maalit.

⁴⁷ Työmaapöytäkirja 29.8.1966.

⁴⁸ Tapiolan terveystalon muutostöiden rakennustapaselitys 21.12.1978: "ovet: uudet ovet tehdään kuten entiset"

Metalliovet

Ulko-ovet ja tuulikaapit, käytävien ja aulojen osastoivat ovet sekä näihin liittyvät ikkunarakenteet ovat metallirakenteisia. Rakenteet on tehty ”normaaliprofiileja käyttäen”. Ovien lasi on yleensä rautalankalasia ja lasitus tehty metallilistoin. Lasituksessa on työselityksen mukaan käytetty muovikittiä, ”esim. Tremco”. Metalliovet ja -ikkunat valmisti Helta Oy.⁴⁹ Kaikki läpikäydyt metalliovet ovat alkuperäisiä. Ovien maalausta ja heloitusta on käsitelty kohdassa 3.5.5. - Väritys ja maalit.

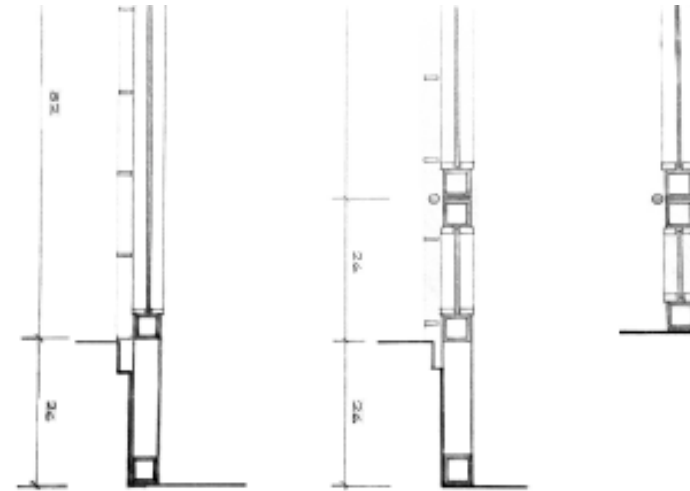
Väliseinät

Tyypilliset väliseinät on tehty 1/2-kiven vahvuisina, kalkkihiekkatiilestä puhtaaksimuuraamalla. Näitä on edelleen näkyvissä monin paikoin, tosin muutaman maalikerroksen peittäminä. Väliseinien maalausta on käsitelty kohdassa 3.5.5. - Väritys ja maalit.

Lattiat

Tyypillinen materiaali lattioissa on alunperin ollut asbestivinyylilaatta. Tätä ei 1986 remontin jäljiltä ole paljoakaan jäljellä. Porrashuoneen lepotasoilla on yhä vihreää laattaa (kts. 3.5.5. - Väritys ja maalit.). Työselityksen mukaan laatan sideaine on polyvinyylidikloridia ja täyteaine kvartseja tai asbestia ja laatan paksuus n. 2,5 mm, tuotemerkki esim. Finnflex. Timo Niinen mukaan tyypilliset lattiamateriaalit 1960-luvulla olivat Nokian Kilpa ja Yhtyneiden muovitehtaiden valmistama Hovi.⁵⁰ Toinen tyypillinen lattiamateriaali on ollut linoleum, läpipainettu, 2,5 mm vahvuinen. Tätä ei nyt tutkituissa (rajoitettu kulku) tiloissa kuitenkaan havaittu. Työselityksen mukainen puinen, peittomaalattu jalkalista, 10x70 mm, oli edelleen nähtävissä mm. kierreporrashuoneessa.

Pääportaan askellankut on valmistettu hiotusta mosaiikkibetonista ja lakattu (3.5.5. - Väritys ja maalit.). Suunnitelman mukaan askellankun seinän puoleiseen päähän oli tarkoitus tulla ura, mutta se on jäänyt toteutumatta.

Teräksisten pääovien suunnitelmat 18.1.1966 (JT). Ervin piirustuskokoelma SRM.

KYMARNO

Suomesta löytyy nyt halvalla on hyvä väri. Seitä helppoa kukaan ei kukaan kukaan muovitehtaiden. Parhaat onni on löytynyt nyt. Ja kukaan ei myöskin. Muutkin ovat tulleita saman onnistuneen väriin. Oletko joku tulla muovitehtaiden. Kukaan ei kukaan väriin. Joka on tulla. Joka on tulla.

FINNPLANO
FINNFLEX
LAMI
KIRJO-LAMI
PEHMO
PEHMONELLA
FALKENBERG

KYMARNO

Arkkitehti 1968

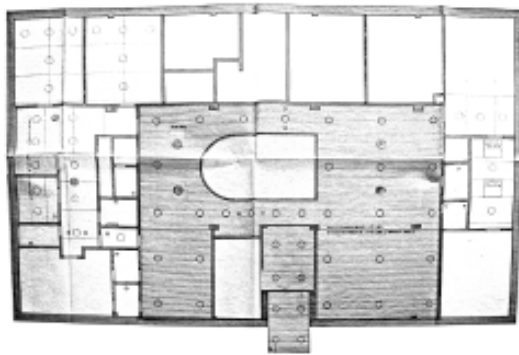
kovia kotimaisia

Hovi

lattialaatta

yhtyneet muovitehtaat

Rakennustaito 1969

Esimerkki Dempa-alakattoalueita ja valistuspisteitä koskevasta suunnitelmasta: 2. kerroksen äitiys- ja lastenneuvolan katot. Alla piirustuksen merkkejä koskevat selitykset. Piirustus osoittaa samalla havainnollisesti aulatilan muodon. 12.8.1966 (JT). Ervin piirustuskokoelma SRM.

Arkkitehti 1968

49 Työmaapöytäkirja 29.8.1966.

50 Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

51 Rakennustyöselitys 1965. s. 22.

52 Työmaapöytäkirja 26.9.1966.

53 Saneeraus, Scanark Oy:n työselitys 21.2.1986

54 Työmaapöytäkirja 26.9.1965.

Katot

Kattoja on kahta perustyyppiä: alaslasketut katot käytävä-, aula- ja odotustiloissa ja puhtaaksi valetut betonikatot muissa tiloissa. Puhtaaksi valettujen betonikattojen alkuperäisestä pintakäsittelystä ei ole varmuutta, mutta todennäköisin käsittely työselityksen mukaan oli puhdistus-limotus-lateksimaalaus. Limotuksella pyrittiin täyttämään valuun jääneet ilmaonkalot.

Sisäänkäyntikatoksissa oli yksinkertainen laudoitus alakaton pintana. Ilmeisesti vuoden 1986 saneerauksessa laudoitus on muutettu STV-tyyppiseksi puupaneeliksi.

Alaslasketut katot olivat oletettavasti Ikas Oy:n valmistamaa valkoista DEMPA-sälekattoa.⁵¹ Säleet oli valmistettu perforoidusta alumiinista profiileina, joiden sisällä oli ääntä eristävä mineraalivilla tai vastaava. Säleet olivat melko kapeita, kk 72 mm. Suunnitelman mukaan alakaton ja seinän väliin jäi 20 mm rako.⁵² Alaslasketujen kattojen yläpuolelle sijoitettiin IV-kanavat, vedet, viemärit ja muuta talotekniikkaa sekä niihin upotettiin valaisimia ja IV-säleikköjä.

Vaikka vuoden 1986 saneerauksen tavoitteena oli säästää vanhoja alakattoja, vaikuttaa siltä, että ne on kuitenkin kauttaaltaan jouduttu uusimaan. Uusi alakatto on vuoden 1986 selityksen mukaan mallia "Dampa -15/151", joten alakattojen ideaa ja mallia vaalittiin mahdollisuuksien mukaan.⁵³

Valaisimet

Alkuperäisen sähkötyöselityksen liitteenä on Ervin toimiston ja sähkösuunnittelijan yhdessä tekemät luettelot talossa käytettäväksi suunnitelluista valaisimista. Työmaapöytäkirjan perusteella valaisinmalleihin tehtiin kuitenkin joitain erittelemättömiä muutoksia, joten suunnitelman ja toteutuksen välinen suhde jää epäselväksi.⁵⁴ Arkkitehtisuunnitelmissa on DEMPA-alakattoja koskevissa piirustuksissa (12.8.1965) esitetty valaisimien ja IV-ritilöiden paikat. Näissä valaisimet on piirretty pyöreinä, symbolein, mutta se kuvanee samalla niiden suunniteltua muotoa ja antaa ymmärtää, että valaisimet olivat down-light-tyyppisiä. Suunnitelman mukaan odotustilojen tyyppinen valaisin oli ITSU Oy:n valmistama, mallia HE 7237/40 W,

ilmeisesti pyöreä, säleiköllä varustettu, alakattoon upotettava loisteputkivalaisin.

Vastaanottotiloissa oli suunnitelman mukaan vastaavan mallinen pinta-asennettava SLOY:n valmistama valaisin 715-2kr ja toimistoissa 716-2 kr. Pukuhuoneissa oli tavanomainen seinä- tai kattokiinnitteinen 125 mm opaalipallovalaisin, ITSU Oy:n malli 451/4010. Lisäksi oli pieniä sarjoja lukuisia muita erityisten tilojen valaisimia. Valaisimien tyyppimäärä oli yhteensä 20.

Viimeistään vuoden 1986 saneerauksessa kaikki alaslaskettujen kattojen valaisimet ovat muuttuneet pääasiassa upotetuiksi loisteputkivalaisimiksi.

Ervin muissa kohteissa on ollut melko tavanomaista, että toimistossa on suunniteltu yksilöllisiä, kohdekohtaisia valaisimia.. Ilmeisesti tarkalla budjetilla tehdyssä talossa ja muutoinkin talon rutiininomaisesta luonteesta johtuen Terveystalon valaisimet on valittu vakiomallistosta.

Kalustus

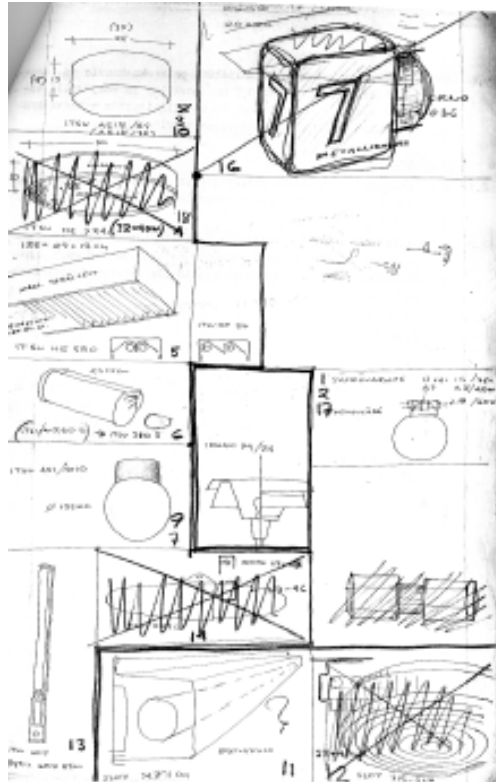
Huoneita ja tiloja koskevia kalustesuunnitelmia on Ervin piirustuskokoelmassa lukuisia. Samoin on olemassa työselitys kiinteästä kalustosta ja saniteettilaitteiden rakentamisesta 23.6.1965. Talo oli alkujaan myös kalustuksen osalta, tiskialtaiden malleja myöden, hyvin kokonaisvaltaisesti suunniteltu Ervin toimistossa. Merkkejä tästä kalustuksesta ei tämän työn yhteydessä läpikäytyissä tiloissa (rajoitettu kulku) ole löytynyt. Vuoden 1986 saneerauksen yhteydessä on kalustusta uusittu ilmeisen runsaasti. Alkuperäisten kalustussuunnitelmien avulla kalustuskysymykseen voi jatkok työn yhteydessä paneutua tarkemmin.

Väriyty ja maalit

Väriytysuunnitelmaa ei ole tässä yhteydessä löydetty. Maalarintyöselityksessä 1965 väriytyksestä on todettu ainoastaan seuraavaa: ”Rakennuksen sisäpuolella varsinaisissa huoneissa käytetään erisävyisiä valkoisia, pesu- ja WC-tiloissa, kaiteissa, hallitiloissa, eteisissä ym. paikoissa osittain värikkäitä pintoja.” Ulkopuolisesta väriytyksestä ei sanota senkään vertaa. Sen sijaan maalarintyöselityksessä on huolellisesti kerrottu eri käsittelytavoista. Pääsääntöinen maalipinta on ollut valkoinen lateksi, jonka alla öljyemulsiopohjustus.

Yllä opaalilasinen käytävävalaisin, malli NN, kierreportaan lepotason katossa. Alla ulkokatosvalaisin IDMAN H3-28, 300 mm. sisäänkäynnin katoksen alapinnassa.

Sähköoselostuksen liitepiirustus.
Ervin piirustuskokoelma, SRM.

Mainos Arkkitehdissa 1964.

Tehtyjen havaintojen ja tutkimusten perusteella Terveystalon yleisvaikutelma on ollut hyvin "sairaalamainen" eli pääsääntöisesti valkoinen (kts. myös 4.4.5. Väritys). Sisäseinät, -katot ja -ovet ovat olleet valkoisia. Julkisivuelementtien pesty pinta on valkobetonia ja marmorirouhetta. Betonimassa on kellan harmaaseen taittuva ja nykyisin varsin likainen. Ulkoikkunoiden alkuperäisväri on oletettavasti väri ollut aukkomaisuutta korostava, tummahko harmaa. Suurten lattiapintojen alkuperäisestä väriskaalasta ei ole käsitystä. Porrashuoneessa olevat vihreät ovat ajalle tyyppisiä ja niitä löytyy Urheilutalosta enemmänkin.

Seuraavilla sivuilla on rakennuksen värejä käsitelty yksityiskohtaisesti muutamien tutkimuspisteiden kautta.. Niiden perusteella voidaan olettaa, että laajat pinnat ovat olleet hyvin neutraaleja, taitettuja valkoisia kuten työselityksessä on mainittu, ja niitä jäsentävät muutamat harkitut melko maanläheiset värit. Terveystalo on ikään kuin valkoinen 3-ulotteinen tila-avaruus, jonka lattiapinta on rauhallinen ja vakaa ja muutamat selkeät värit korostavat orientoitumista tilassa. Alkuperäinen sisäväritys ja rakennuksen tilat muodostivat helposti ymmärrettävän, loogisen ja levollisen kokonaisuuden, toisin kuin nykyinen 1980-luvun eri kerroksia korostava ja symboloiva, makeahko väriskaala.

3.5.6. Talotekniikka

Terveystalon talotekniikkaa ei tämän työn puitteissa ole käsitelty. Voidaan lyhyesti mainita, että rakennus varustettiin alun perin koneellisella ilmastoinnilla jonka on toimittanut Suomen Puhallintehtä Oy. Vuoden 1986 saneerauksessa ilmanvaihtoa sekä lämpö- ja vesitekniikkaa uusittiin.

Sekä LVI- että sähkösuunnitelmista on olemassa alkuperäiset työselitykset, ja oletettavasti Espoon Sähköllä, Espoon Vedellä ja Tapiolan Lämmöllä on hallussaan myös alkuperäisiä suunnitelmia, joihin on tarvittaessa mahdollista syventyä tarkemmin.

Väriäytteet

väri suuntaa-antava

NCS S 3010-B
TTV006, I. kerros.

Sairaanhoidokeskuksen pääsisäänkäynnin teräksinen lasiulko-ovi. Lasi kirkas. Kromatut vetimet "PRIMO 131".

Oven paikkaa siirretty ulommas 1974, kun sen taakse on tehty uusi tuulikaapin muodostava ovi.

*Maalarintyöselityksen 1965 mukaan teräsosien pintakäisttely E.I:
Pohjustus 2xFerrex + pohjustus öljymaalilla + valmiiksimaalaus alkydilakkamaalilla.*

väri suuntaa-antava

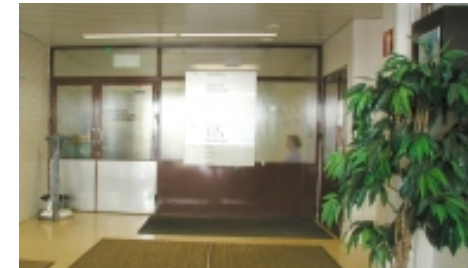
NCS S 6010-B30G
TTV007, I. kerros.

Sairaanhoidokeskuksen eteisaulan osastoiva teräksinen lasiovi-ikkuna-yhdistelmä. Alkuperäinen rautalankalasi. Ovissa messinkisaranat, messinkinen lukon peiterunko ja kromatut vetimet "PRIMO 131".

*Maalarintyöselityksen 1965 mukaan teräsosien pintakäisttely E.I:
Pohjustus 2xFerrex + pohjustus öljymaalilla + valmiiksimaalaus alkydilakkamaalilla.*

3045

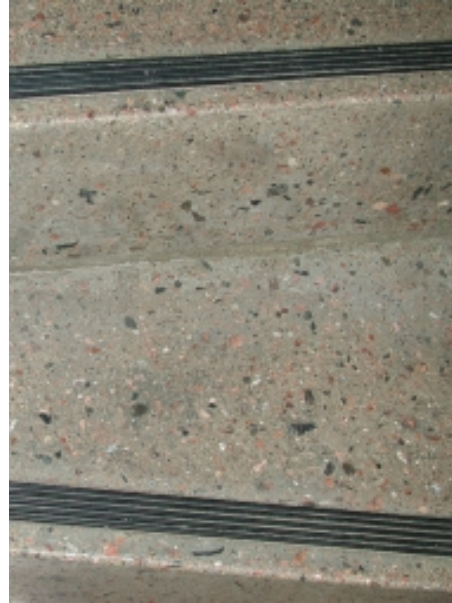
3044, alla 3041

3038

3037

2804

Yllä pääportaan hiottua mosaiikkibetonipintaa. Väri suunnitelman mukaan "esim. Asfaltti ja sementtivalimo Oy:n malli n:o 52".

Musta askelmalista suunnitelman mukaan "Yhtyneet muovitehtaat Oy:n malli P146 M".

Maalarintyöselityksen mukaan porraskelmat on alunperin lakattu Epirex-lakalla 2 kertaa.

NCS S 0502-Y
TTV001, 1.- 4. kerros.

Pääportaan puhtaaksi valetut betoniseinät. Katossa nykyisin niin ikään valkoisella maalattu lautamuottibetonipinta. *Maalarintyöselitys:* "Pohjustus öljyemulsiolla, 2 x lateksimaalaus."

NCS S 6010-G30Y
TTV001, 1.- 4. kerros.

Pääportaan lepotasojen lattian vinyylilaatta (alkuperäinen=?)

NCS S 5020-G
TTV001, 1.- 4. kerros.

Pääportaan lepotasojen puinen jalkalista ja porraskelmiä rajaava maalattu "jalkalista"

Värinäytteet

väri suuntaa-antava, todellisuudessa valkoisempi

väri suuntaa-antava

väri suuntaa-antava

väri suuntaa-antava

väri suuntaa-antava

NCS S 5020-B70G
TTV001, 1.- 4. kerros.

Pääportaan kaiteen teräsosat.

Maalarintyöselityksen 1965 mukaan teräsosien pintakäisttely E.I: (kts. esim. pääovi)

NCS S 6010-B70G
TTV001, 1.- 4. kerros.

Hissin teräsovi. Ovessa kromattu vedin PRIMO 131.

Maalarintyöselityksen 1965 mukaan teräsosien pintakäisttely E.I: (kts. esim. pääovi)

väri suuntaa-antava (todellisuudessa harmaampi)

NCS S 1002-Y
TTV002, 2. kerros.

Kahitiilinen käytäväseinä huoneen 226 kohdalla.

Maalarityöseilyksen mukaan V.2-käsittely:
Pohjustus öljyemulsiomaalilla + valmiiksimaalaus
pesunkestävällä ja täysin peittäväällä lateksimaalilla
kahdesti.

3025

väri suuntaa-antava

NCS S 1005-Y20
TTV003, 2. kerros.

Huoneen 226 huullettu laakaovi ja puukarmi.
Alinna kiittikerros, sitten valkoinen pohjamaali
NCS S 1002, sitten ko. pintaväri.

Maalarityöseilyksen 1965 mukaan P.2-käsittely:
Pohjustus + tasoitus + hionta + maalaus +
hiontatasoitus + välimaalus + maalaus
puoliemalilla tai lakkamaalilla (puolikiiltäväksi).

Ovissa "SOLIFER HI" kiilloitetut alumiiniset
saranat.

Painikkeet suunnitelman mukaan "PRIMO 21/09
Me/Kkr", eli kiiltokromattuja.

3027

3032

Oikealla huoneen 226 ovi. Molemmat ovet vuodelta 1965. Lattia
uusittu 1986.

TTV004

ovi

3022

Huone 226 sisältä.

3024
Kolhiintunut seinäpinta huoneessa 226.

3023

3026. Huoneen 226 nykyinen lattiamatto.

NCS S 1002-Y
TTV004, 2. kerros.

Kahitiilinen sisäseinä huoneessa 226. Sen päälle on vuoden 1986 saneerauksessa vedetty Vetonit- ja kipsitasoitteet ja maalattu ruskeaan taitetulla valkoisella NCS S 0500-N.

Maalarintyöseilytyksen mukaan V.2-käsittely:
Pohjustus öljyemulsiomaalilla + valmiiksimaalaus pesunkestävällä ja täysin peittäväällä lateksimaalilla kahdesti.

NCS S 1000-N
TTV005, 2. kerros.

Ulkoikkunan sisäpuoli huoneessa 226.

Maalarintyöseilytyksen 1965 mukaan P.2-käsittely:
Pohjustus + tasoitus + hionta + maalaus + hiontatasoitus + välimaalaus + maalaus puoliemalilla tai lakkamaalilla (puolikiiltäväksi).
Tuuletusikkunassa pitkäsulkija ja kromattu painike, PRIMO Sulka.

NCS S 3010-B

Ulkoikkunan ulkopuoli huoneessa 226. Kuluneista ja huonekuntoisista maalipinnoista johtuen vanhin maalikerros on joko valkoinen (NCS S 0500-N) tai siniharmaa. (Nykyinen siniharmaa sävy on NCS S 4005-B.)

Huoneen 226 nykyinen lattiapinta on sinisävyinen muovimatto. Alkuperäisen lattiamateriaalin, (työselityksen mukaan) asbestivinyylilaatan väristä ei ole tietoa.

väri suuntaa-antava (todellisuudessa harmaampi)

väri suuntaa-antava

oletus

nykyinen, suuntaa-antava väri

3.6. Terveystalon muutosvaiheet

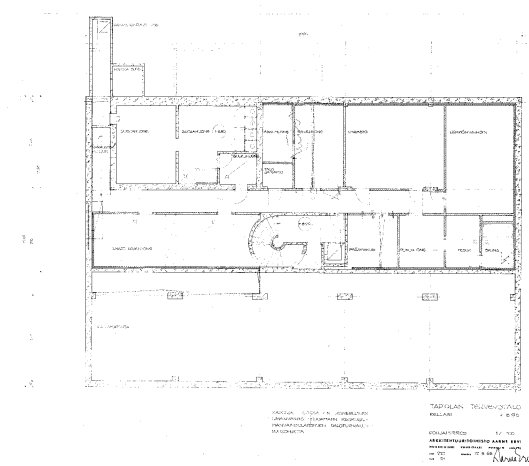
Varhaiset muutosvaiheet

Oheisissa väritetyissä pohjakaavioissa on esitetty Terveystalon tunnetut muutosvaiheet. Jokainen Espoon kaupungin Rakennusvalvontakeskuksen ja Talosuunnittelupalvelujen arkistoissa olevan muutosluban tai -piirustuksen osoittama merkittävä muutosvaihe on pyritty osoittamaan kaavoissa. Päävaiheille on annettu oma värikoodi, joka on selitetty piirustuksen yhteydessä. Väreillä on osoitettu uudet seinärakenteet. Uusia ikkunoita tai ovia ei ole väritetty. Punaisella katkoviivalla on osoitettu vuoden 1965 suunnitelman mukainen seinä, tms. joka on purettu. Kahdella rasterivärillä, oranssilla ja keltaisella on osoitettu sellaiset tilat nykyisessä pohjamuodossa jotka vastaavat vuoden 1965 suunnitelmia. Oranssi väri kuvaa tilaa, joka on muodoltaan ja osin myös materiaaleiltaan vuoden 1965 suunnitelman mukainen. Keltainen väri kuvaa tilaa tai osaa tilasta, joka on vuoden 1965 mukainen, mutta jonka kaikki tai merkittävä osa pinnoista on uusia. Värittämättä jätetyt alueet ovat tilarakenteeltaan eniten muuttuneita. Valkoiset tila, joiden poikki kulkee viiva ovat alueita, jotka piirustusten perusteella saattavat noudattaa vuoden 1965 suunnitelmaa, mutta asiaa ei ole tässä yhteydessä tarkistettu.

Kaavioiden pohjana käytetyt piirustustiedostot on laadittu vuonna 2000. ProjectCAD-team Oy on käyttänyt tiedostojen laatimisessa olemassa olleita piirustuksia, joten ko. piirustukset eivät perustu paikalla tehtyyn mittaukseen, ja ovat siksi osin epätarkkoja.

Terveystalon ensimmäinen muutoslupa haettiin ennen rakennuksen valmistumista. Kyseessä oli rakennustyön edetessä muuttuneiden suunnitelmien korjaaminen. Muutokset olivat lupasuunnitelmiin nähden pienehköjä: kellarin IV- ja akkukonehuoneen laajennus, 4. kerroksen asunnon sisäinen uudelleenjärjestely ja muutama vastaanottohuoneen väliseinämuutos. Suunnitelmat laati Ervin toimisto.

Vuonna 1974 haettiin muutoslupaa vähäisille sisätilamuutoksille. Suunnitelmat laadittiin Espoon kaupungin omana työnä. Muutokset toteutuivat ilmeisesti vasta 1970-luvun loppupuolella, koska muutoksia koskeva kahden sivun rakennustapaselitys on päivätty 21.12.1978. (TEKE/TS). Kellarissa sijaitseva entinen varasto muutettiin sosiaalitalaksi. Sinne rakennettiin WC:t,

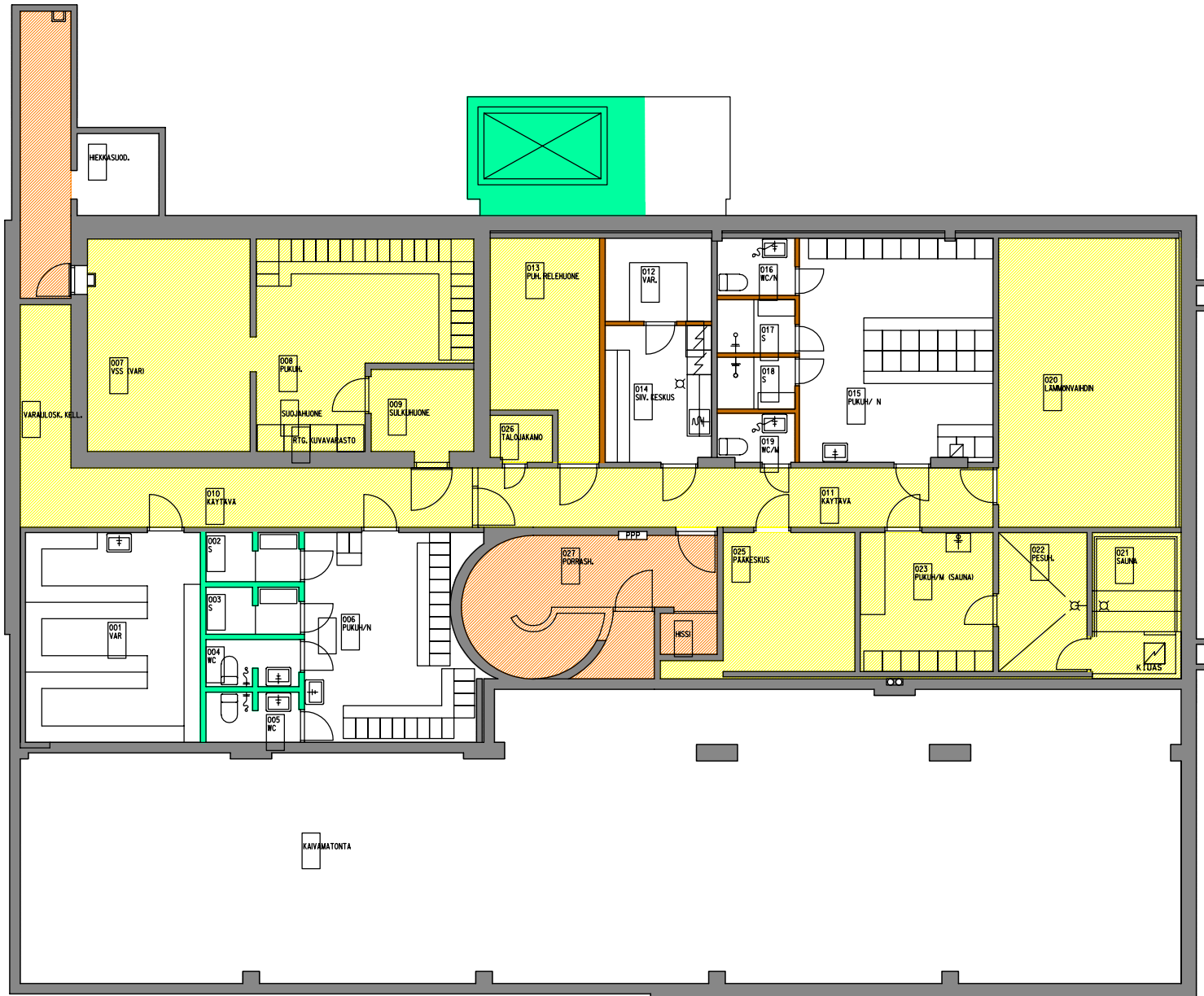

Vuoden 1965 suunnitelma kellarista. ERVK.

- 1966 (suunnitelma)
- 1974
- 1978
- 1983/86
- Myöhempi muutos (1990-lv)
- Poistettu rakenne

Vuoden 1966 suunnitelman mukaiset tilat

- A** Tilamuoto, rakennusosat ja osa pintamateriaaleista vastaa vuoden 1966 toteutusta
- B** Tilamuoto vastaa vuoden 1966 suunnitelmia, mutta pääosa pintamateriaaleista on muutettu

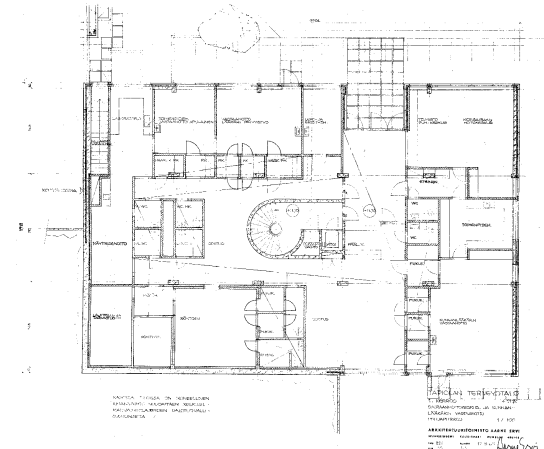
Terveystalo, kellarikerros

pukuhuone ja siivouskeskus. Ensimmäisen kerroksen kunnanlääkärin odotustila rakennettiin osittain umpeen. Odotustilaan rakennetut uudet huoneet, 104, 119 ja 120, peittivät näkymän ulos länteen. Odotustila pieni oleellisesti ja tilan alkuperäinen idea katosi. Odotusaulan nykyinen tilarakenne on tältä ajalta. Samalla entinen kunnanlääkärin vastaanottohuone jaettiin kahdeksi pienemmäksi huoneeksi. Sairaanhoidokeskuksen sisäänkäyntiä parannettiin. Entisen yksinkertaisen oven sijaan rakennettiin tuulikaappi, johon tuli lämminilmakoje. Vanha ulko-ovi siirrettiin ulommas ja uusi ovi rakennettiin sen paikalle vanhan mallin mukaan. Lisäksi tehtiin joitain pienempiä muutoksia. Toisen kerroksen potilastoimisto, huone 209 rakennettiin ilmeisesti tällöin lastenneuvolan entisten WC:iden kohdalle. Kolmannen kerroksen kaksi toimistohuonetta jaettiin väliseinillä neljäksi huoneeksi, nykyiset huoneet 308, 309, 306 ja 307 ja huono 314 remontoitiin.

Muutostyöt 1986-87

Vuonna 1983 haettiin lupa Terveystalon saneeraamiseksi ja laajentamiseksi. Suunnitelmat laati Scanark Oy, piirustusten allekirjoittajana Reijo Kekäläinen. Hanke lykääntyi muutamalla vuodella. Uusille, hieman korjatuille suunnitelmille haettiin lupa 1986. Rakennustyöselostus on päivätty 21.2.1986. Maalaustyöselostuksen teki Asiantuntijamestarit Oy. Terveystalo oli suljettuna ilmeisesti vuoden verran, työntekijöiden päästessä muuttamaan uudistettuun taloon elokuussa 1987.

Rakennuksen nykyinen toiminnallinen ratkaisu perustuu vuonna 1986-87 tapahtuneisiin muutoksiin. Alkuperäisestä useiden sisäänkäyntien ideasta päätettiin luopua. Entisen sairaanhoidokeskuksen sisäänkäynti muutettiin koko Terveystalon pääsisäänkäynniksi. Nykyinen ratkaisu on tältä ajalta. Rakennuksen länsipuolelle rakennettiin hissitorni, koska vanha hissi oli liian pieni potilaskuljetuksiin. Talon IV-tekniikkaa uudistettiin. Hissitornin jatkeeksi rakennettiin katolle uusi IV-konehuone. Vanha kellarissa sijainnut IV-konehuone muutettiin pukuhuone ja varastotiloiksi (001 - 006). Ensimmäisen kerroksen entinen sisäntuloaula laajentui uuden hissitornin myötä monimuotoiseksi tilaksi. Porrashuoneen alun perin vaatimattomasta palo-ovesta muodostui sisäinen pääovi siirryttäessä ylempiin kerroksiin. Tämä sisäisen liikenteen muutos on aiheuttanut sen, että asiakkaiden on vaikea löytää perille 2.- 4. kerroksen vastaanottotiloihin. Entinen päivystävän lääkärin vastaanottohuone ja apulaisen huone muutettiin osaksi laboratorioita.

Vuoden 1965 suunnitelma Sairaanhoidokeskuksesta, I. krs. ERVK.

Vasemmalla vuoden 1978 suunnitelmien mukaan toteutuneita muutoksia entisen kunnanlääkärin odotusaulan kohdalla. Käytävän päässä röntgen.

- 1966 (suunnitelma)
- 1974
- 1978
- 1983/86
- Myöhempi muutos (1990-lv)

..... Poistettu rakenne

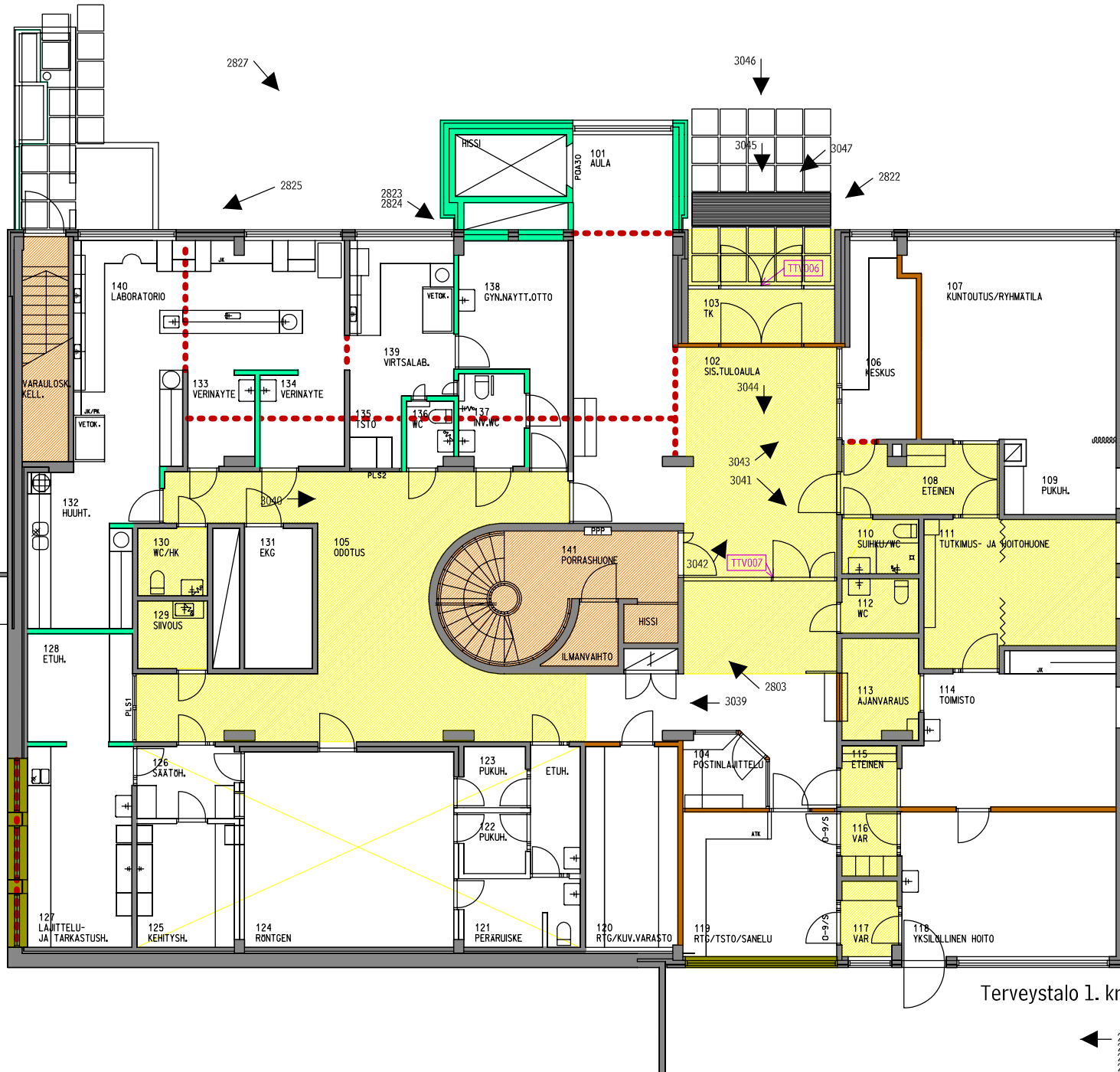
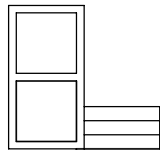
Vuoden 1966 suunnitelman mukaiset tilat

A Tilamuoto, rakennusosat ja osa pintamateriaaleista vastaa vuoden 1966 toteutusta

B Tilamuoto vastaa vuoden 1966 suunnitelmia, mutta pääosa pintamateriaaleista on muutettu

← Kuvaus

← Väriäyte

Terveystalo 1. krs

← 2819
2820
2842
2843

2821

2840
2841

Toisessa kerroksessa tapahtui radikaali muutos. Lastenneuvolan sisäänkäynti poistettiin ja rakennettiin umpeen. Samalla entinen lastenneuvolan aula muutettiin rakentamalla sen paikalle osin vastaanottohuoneita ja porrashuoneen kupeeseen WVC-tiloja. Aulasta jäi jäljelle ainoastaan luonnonvaloton tila rungon keskelle, odotustila 203. Entisen äitiysneuvolan sisäänkäynnin kohdalle muodostettiin uusi pienempi odotustila (204). Vastaanottohuoneille tehtiin täydellinen uudistaminen.

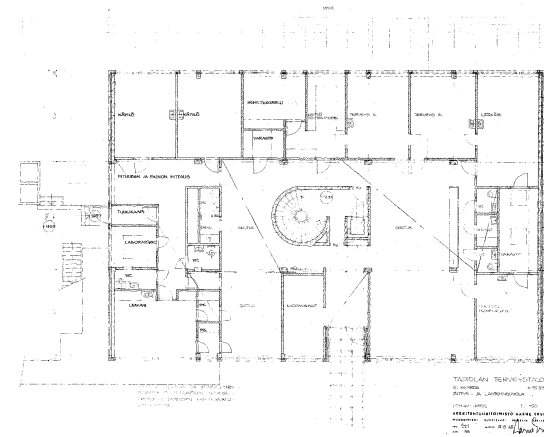
Kolmannessa kerroksessa sijainneen entisen kouluhammasklinikan kohdalla ei tapahtunut juuri tilallisia muutoksia. Odotusaulan muoto ja metallirakenteinen tuulikaappi ovat yhä vuoden 1965 suunnitelman mukaisia. Suurempi toiminnallinen muutos oli koko kerroksen muuttaminen toimistotiloista terveyskeskuksen vastaanottotiloiksi. Neljännessä kerroksessa entiset talomiehen ja vahtimestarin asunnot poistettiin. Kerroksen pohjoispäähän muodostettiin uusi odotusaula, 404. Länsipuolelle rakennettiin kaksi vastaanottohuonetta ja henkilökunnan taukotilat. Itäpuolen toimistohuoneisiin rakennettiin lisää väliseiniä.

1990-luvulla Terveystalossa on tehty vielä joitain pienempiä uudistuksia. Ensimmäisen kerroksen röntgentilat on uudistettu. Toisen kerroksen odotusaulan 203 eteläpäässä olevaa potilasosastoa 209 on muutettu.

Huone 226 esimerkkihuvoneena

Suurin osa talon alkuperäisistä pinnoista uudistettiin 1986-87. Kaavioissa esitetyt oranssilla merkityt alueet osoittavat niitä paikkoja, joihin saneerauksen jäljiltä jäi alkuperäisiä materiaaleja. Tämän työn puitteissa tutkittiin vastaanottohuoneiden nykytilasta esimerkkinä huone 226. Huoneessa tehtyjä nopeita väritutkimuksia on käsitelty kohdassa 3.5.5.

Huoneen 226 muoto on sama kuin vuoden 1965 suunnitelmassa. Käytäväovi ja huoneeseen 207 johtava ovi ovat alkuperäisiä huullettuja laakaovia. Huoneeseen 208 johtava ovi on muurattu 1986/87 umpeen. Koko kyseinen seinä on samalla oikaistu Vetonit-laastilla ja kipsitasoitteella sekä maalattu. Myös em. työselostuksessa 1986 mainitaan, että seinät, joihin kuuluu muurattavia uusia osia oikaistaan kauttaaltaan laastilla. Huoneiden 226-207 välinen seinä on alkuperäinen kalkkihiekkatiilestä puhtaaksi muurattu ja maalattu valkoiseksi lateksilla. Huoneen 226 ja

Vuoden 1965 suunnitelma äitiys- ja lastenneuvolasta, 2. krs. ERVK.

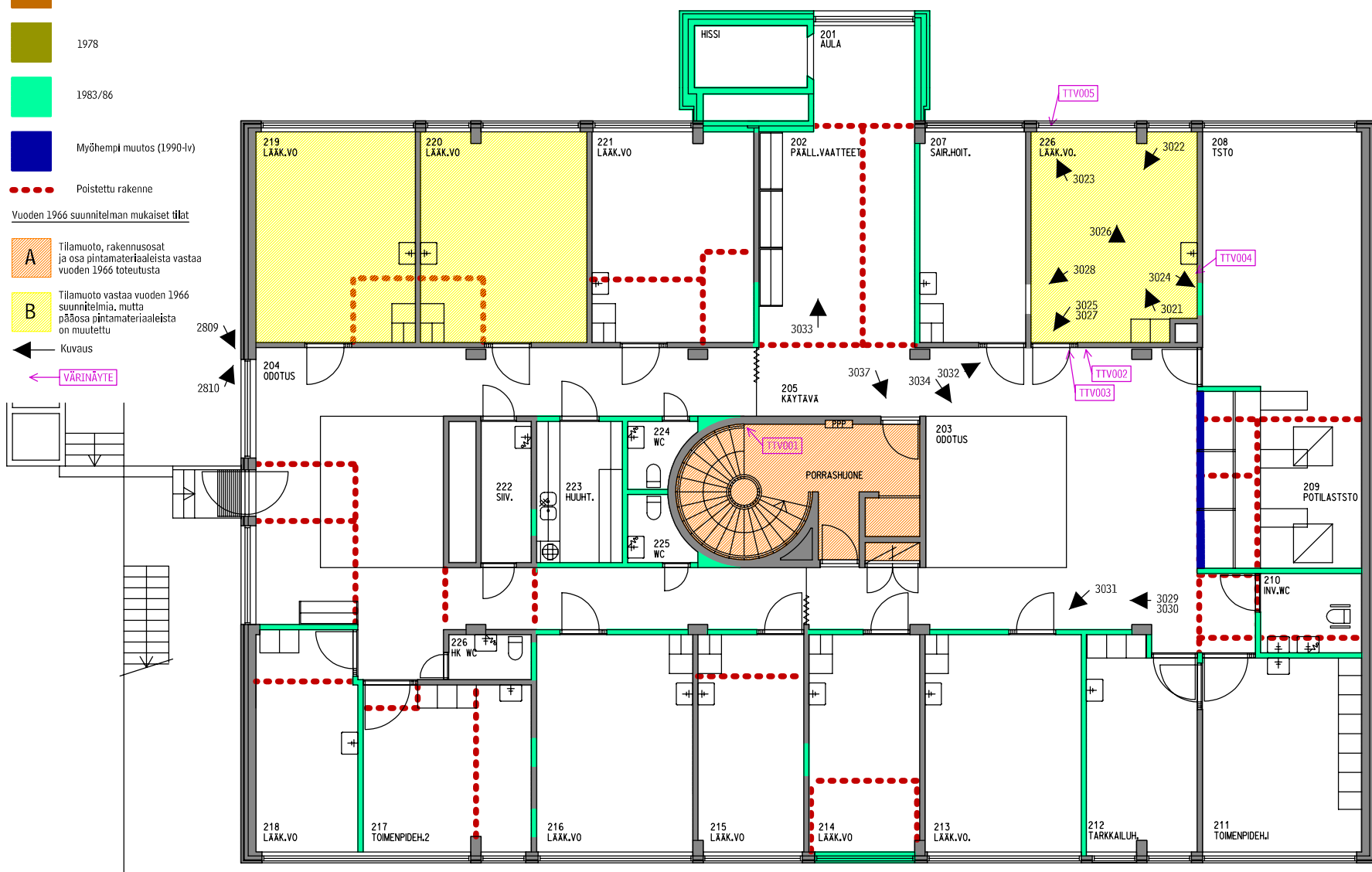
2. kerroksen eteläpään aula ja käytävä.

- 1966 (suunnitelma)
- 1974
- 1978
- 1983/86
- Myöhempi muutos (1990-lv)
- Poistettu rakenne

Vuoden 1966 suunnitelman mukaiset tilat

- A** Tilamuoto, rakennusosat ja osa pintamateriaaleista vastaa vuoden 1966 toteutusta
- B** Tilamuoto vastaa vuoden 1966 suunnitelmia, mutta pääosa pintamateriaaleista on muutettu

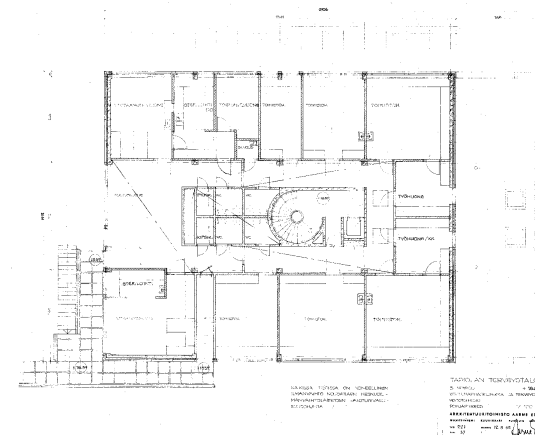
- Kuvaus
- VÄRINÄYTE

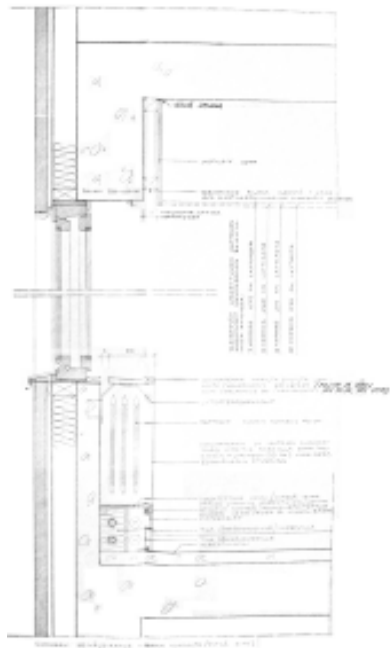
2817
2844

Terveystalo 2. krs.

odotusaulan välinen seinä on vastaavanlainen, mutta sen yläosaan, huoneen puolelle on rakennettu kotelo uudelle IV-kanavalle. Ikkunaseinän yläosa on verhottu lastulevyllä, joka on maalattu valkoiseksi. Rakenne käy ilmi myös alla olevasta vuoden 1966 suunnitelmasta. Ikkunat ovat alkuperäisiä, sisään-sisään-aukeavaa mallia (kts. 3.5.5.), ja niissä on oletettavasti alkuperäiset säleiverhot. Ikkunan alla on laminaattipintainen ikkunapenkki, joka lienee uusi. Ikkunapenkin alla on patteri ja patterin alla koteloitu rakenne, vastaavasti kuin vuoden 1966 suunnitelmassa. Lattian nykyinen pintamateriaali on sinisävyinen muovimatto, vuoden 1986 työselostuksen mukaan Tarket Optima (42858). Jalkalistat ja ovien kehyslistat ovat puuta, profiloimattomat. Katto on puhtaaksi valettua betonia, lautamuottipinta joka on maalattu valkoiseksi. Sen nykytila vastaa vuoden 1965 suunnitelmaa ja työtapselostusta. Tilan valaistus, kalustus ja varusteet ovat uusia.

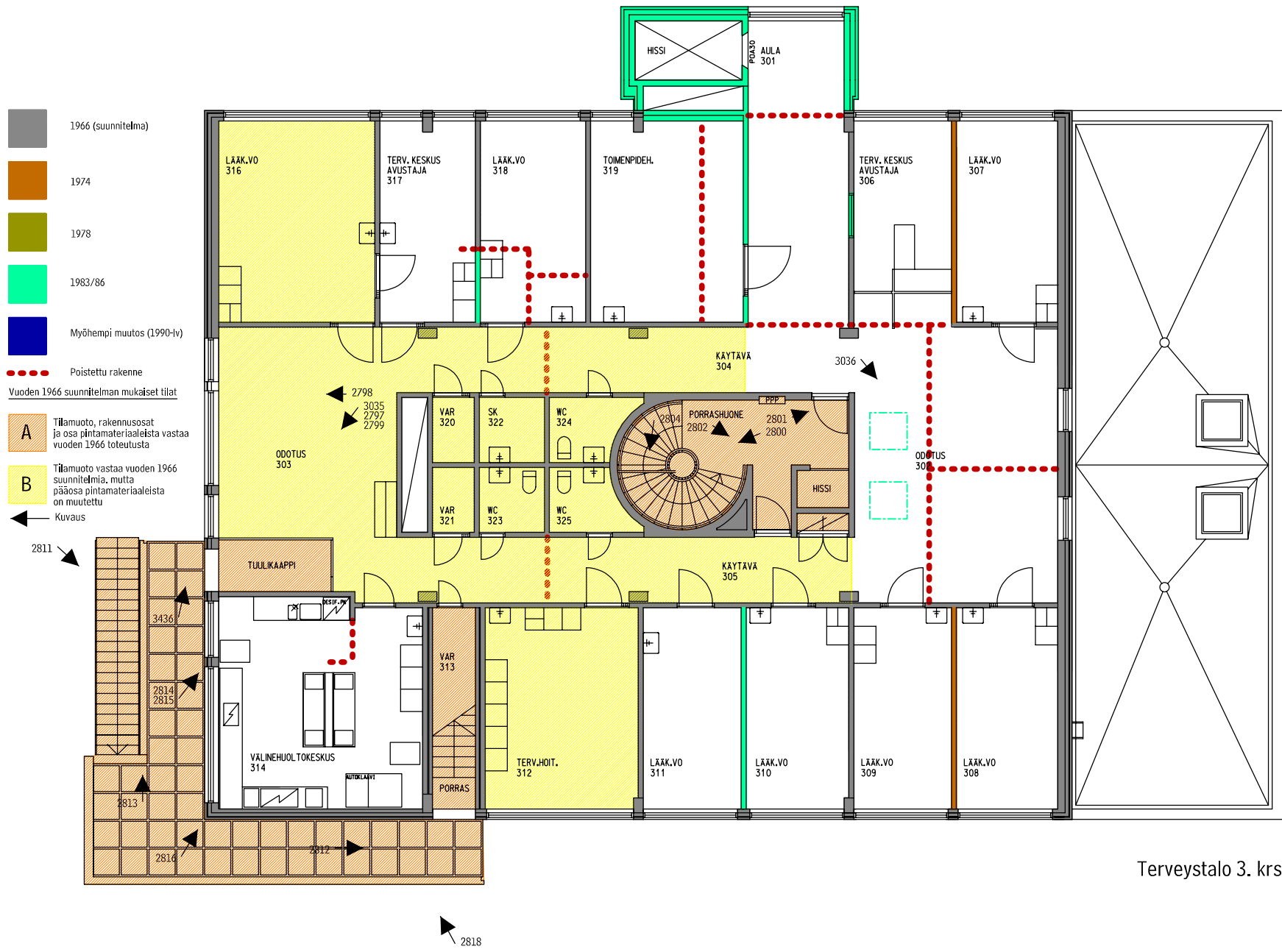
Vuoden 1965 suunnitelma kouluhammasklinikasta ja toimistotiloista, 3. krs. ERVK.

Ulkoseinän peruseleikkaus huoneen kohdalta. 25.6.1966 (JT). Ervin piirustuskokoelma. SRM

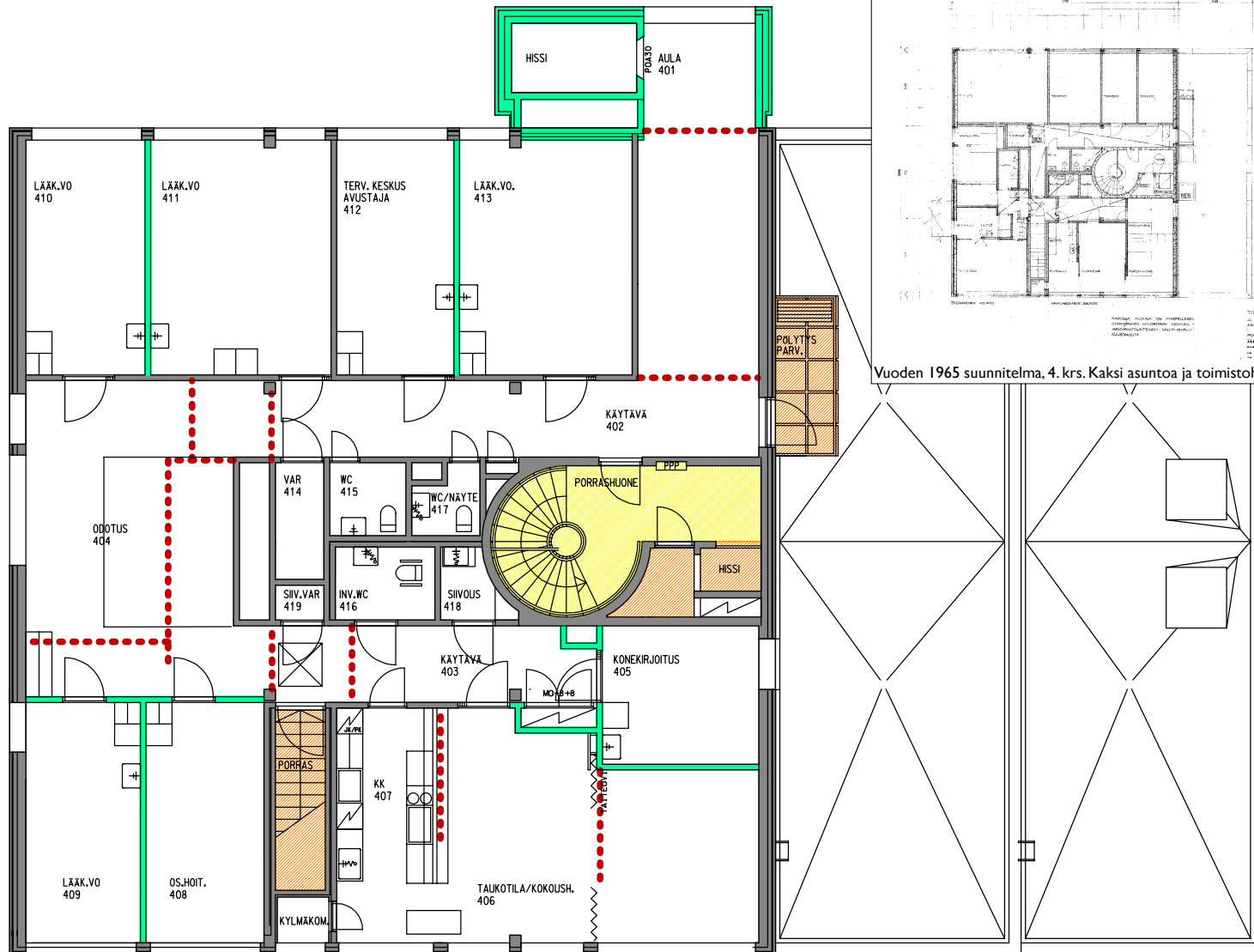

Tyypillinen näkymä uuden hissitornin kerrossalusta. Kuvassa toinen kerros, jossa siniset matot.

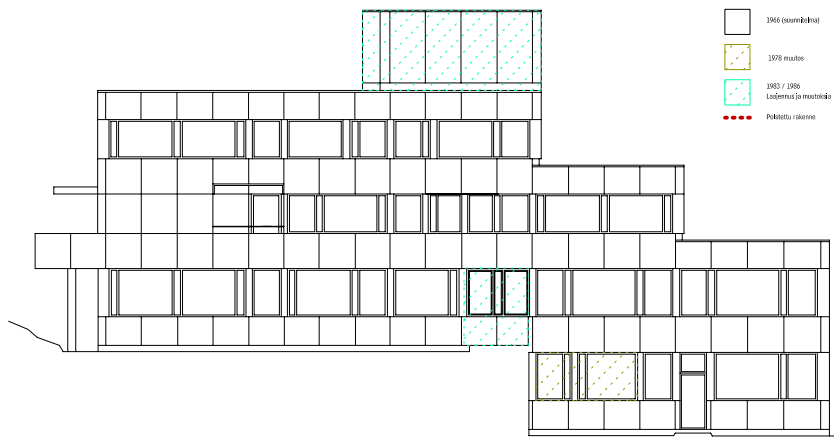
Terveyshalla 3. krs

- 1966 (suunnitelma)
- 1974
- 1978
- 1983/86
- Myöhempi muutos (1990-lv)
- Poistettu rakenne
- Vuoden 1966 suunnitelman mukaiset tilat
- A** Tilamuoto, rakennusosat ja osa pintamateriaaleista vastaa vuoden 1966 toteutusta
- B** Tilamuoto vastaa vuoden 1966 suunnitelmia, mutta pääosa pintamateriaaleista on muutettu

Vuoden 1965 suunnitelma, 4. krs. Kaksi asuntoa ja toimistohuoneita. ERVK.

Terveyсталo 4. krs

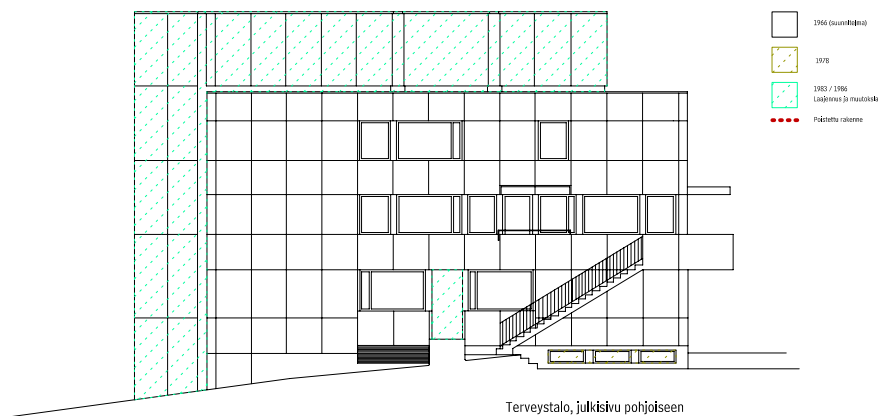

Terveystalo, julkisivu länteen

Entinen lastenneuvolan ovi on suljettu ja muutettu ikkunaseinäksi.
Myös katos on poistettu.

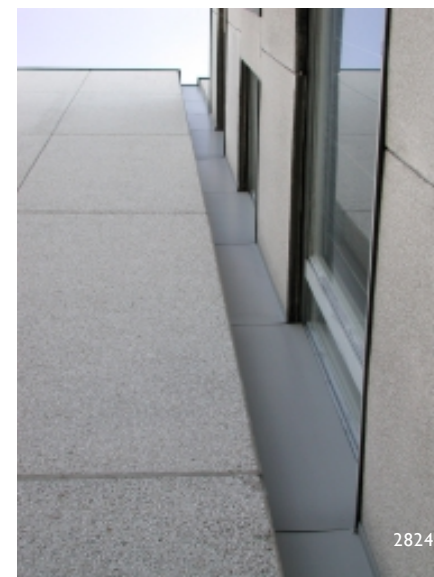

2817

Terveystalo, julkisivu pohjoiseen

Hissitornin liitostapa.

2824

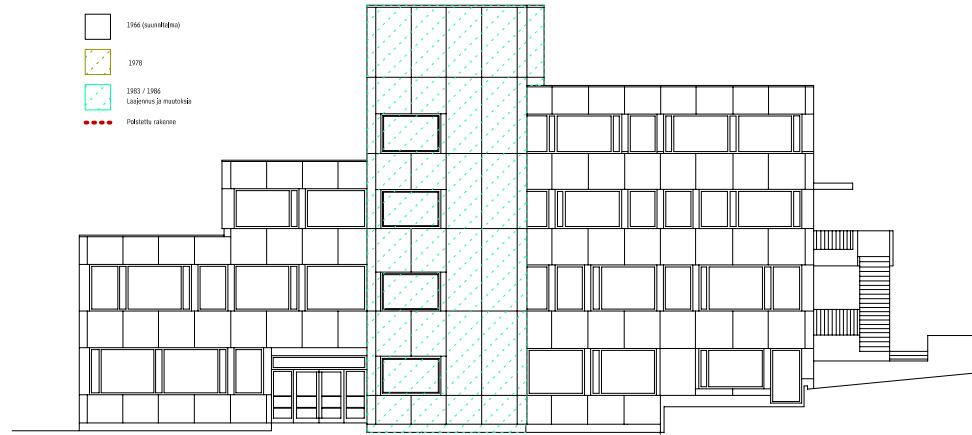

2828

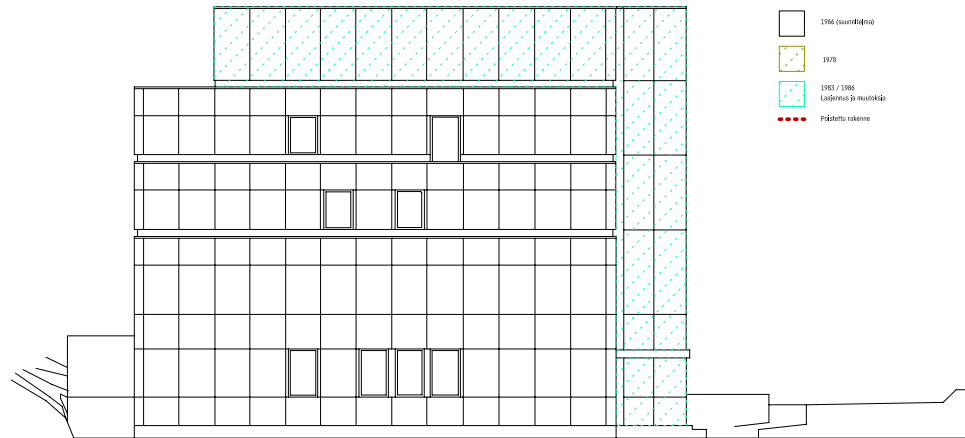
Yllä hissitornin ja IV-konehuoneen luomaa vaikutelmaa. Alla nykyinen pääsisäänkäynti.

2822

Terveystalo, julkisivu itään

Terveystalo, julkisivu etelään

TAPIOLAN URHEILUTALO VALMISTUNUT

Urheilutalon valmistuminen täydensi osaltaan arkkitehti Aarne Ervin Tapiolan keskustasuunnitelmaa. Talo on tilavuudeltaan 13 450 m³ sekä pinta-alaltaan n. 3 250 m². Kellarikerroksessa on nykyaikainen kuntosali sekä sen ja kellohallin pukeutumishuoneet suihkutiloineen. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevat liiketilat, mm. Tapiolan Apteekki ja 16 rataa käsittävä korkeatasoinen keilahalli. Toinen kerros on suunniteltu retkelyhotelliksi sekä kolmas ja neljäs kerros toimistotiloiksi, mm. Työväen Urheiluliiton keskustoimisto sijaitsee näissä uusissa tiloissa.

Tapiola tänään -lehti 31.3.1967. Alla mainos Polarin kuva-arkistosta. SRM.

RAKENNUS
NYKY-AIKAINEN
REKONSTRUOINTI

POLAR-
RAKENNUSYHTIÖ

RAKENNUS
TAVOITTEET
KÄSITTELY

4. Urheilutalo

4.1. Urheilutalon hanke

Terveystalon rakentaminen lähti oletettavasti liikkeelle elokuussa 1965. Ilmeisesti samoihin aikoihin käynnistyivät neuvottelut itäisen tontin rakentamisesta Työväen Urheiluliiton (TUL) kanssa. Asuntosäätiöhän oli von Hertzenin johdolla edellyttänyt jo Terveystalon läntisen tontin myynnin yhteydessä, että Espoon kauppa hyväksyy ”Ervin ratkaisun koko korttelin K 210 rakentamiseksi siten, että terveystalo yhdessä myöhemmin toteutettavan rakennuksen kanssa muodostaa ehjän kokonaisuuden huoltotorin länsisivustalla.”⁵⁵ Tässä näkyy Asuntosäätiön vahva rooli Tapiolan suunnittelun pitämisessä tiukassa otteessa ja oikeissa käsissä. Sama ote jatkui Työväen Urheiluliiton kanssa käydyissä kauppaneuvotteluissa itäisestä tontista, jossa edellytettiin Aarne Ervin käyttämistä Urheilutalon suunnittelijana. TUL ilmoitti kirjeessä 14.10.1965 hyväksyvänsä Asuntosäätiön esittämän tarjouksen, mutta asetti itse ehdoiksi suorittavansa kauppahinnan ”sitten kun Asuntosäätiö on hyväksynyt Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervin urheilutalosta laatimat piirustukset” ja ”Lisäksi liitto pyysi oikeutta saada itsenäisesti jatkaa neuvotteluja mainitun arkkitehtitoimiston kanssa”.⁵⁶ Tontti siis myytiin vasta kun suunnitelmat tyydyttivät sekä myyjää että ostajaa. Espoon kauppallalle ei annettu juuri sanavaltaa.

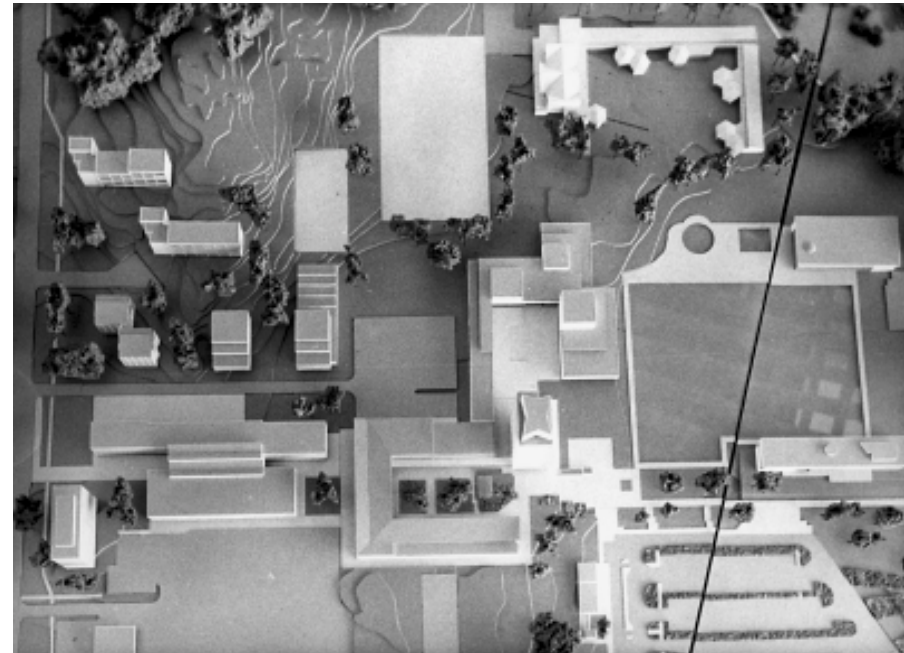
Kun hanke oli aatteellisen TUL:n kanssa alustettu siirtyi itse rakentamisen valmistelu tuoreelle POLAR-rakennusyhtiölle. Tontti myytiin 427.000 markalla ”Polar-rakennusyhtiölle perustettavan osakeyhtiön lukuun”⁵⁷ ja kauppa allekirjoitettiin 8.12.1965. Kauppakirjaan sovittiin kolmen vuoden määräaika rakentamiselle, mutta talo valmistui jo keväällä 1967.

⁵⁵ Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirja nro 4/1963, 4 §.

⁵⁶ Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirja nro 24/1965, 1 §.

4.2. Urheilutalon tilaohjelma

Löydettyjen asiakirjojen joukossa ei esiinny Urheilutalon alkuperäistä tilaohjelmaa. Sen sijaan asiakirjoissa ja suunnitelmissa on muutamia tietoja, jotka valottavat rakennushankkeen toimintaan liittyviä alkuvaiheita. Vuoden 1968 *db, Deutsche Bauzeitung* –lehdessä esiintyvässä Tapiolan keskusta-aluetta koskevassa asemapiirustuksessa Urheilutalon pohjoispään kohdalla on *urheiluhalli*. Ratkaisu näkyy myös pienoismallissa, joka on laadittu ilmeisesti juuri 1960-luvun puolivälin hankkeiden (Terveystalo, Urheilutalo, Heikintori) suunnittelua varten. Kyseessä on toteutunutta keilahallia hieman korkeampi tila, ilmeisesti suunnitellun koripallohallin volyymi.⁵⁸ Polarilla taas oli yhteyksiä Tapiolassa toimivaan keilauseuraan, Tapiolan Patteri ry:een, jonka Tapiolan yhteiskoulun kellarissa oleva 5-ratainen halli alkoi olla ahdas. Polar ilmoitti, että vaikka se voisi mahdollisesti rakentaa koripallohallin ”sen ylläpitämiseen ei kuitenkaan tulisi liikennemään (yhtiön) varoja”.⁵⁹ Keilahallilla taas oli valmis käyttäjä ja ”keilan kaatopelillä” suuri ja kasvava suosio 1960-luvulla.⁶⁰ Polar ilmoitti Asuntosäätiölle että Espoon kauppa voisi halutessaan joskus myöhemmässä vaiheessa rakentaa keilahallin päälle koripallohallin.⁶¹ Näin urheiluhalli vaihtui keilahalliksi. Keilahalli valmistui keväällä 1967 ja toiminta alkoi 25.3.1967.⁶² Rakennuksen muiden tilojen tilaohjelman muotoutumista tai käyttäjien valikoitumisesta ei tietoa ole löytynyt.

57 Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirja 28/1965. 5 §.

58 Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirja 28/1965. 5 §.

59 Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirja 28/1965. 5 §.

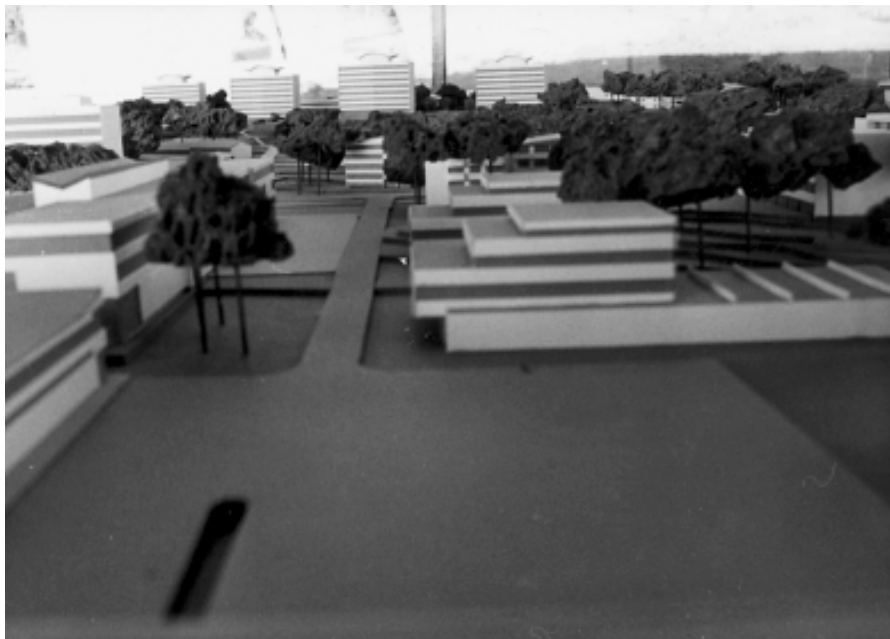
60 Halme, Yrjö. Rakennustaito 1965:5-6. s. 242.

61 Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirja 28/1965. 5 §.

62 *Tapiolan Keilahalli Oy 30 vuotta.*

63 Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

64 Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

Työpienoismalli 1960-luvun puolivälin suunnitelmista jolla on tutkittu uuden keskustarakenteen ominaisuuksia. Etualalla Urheilutalo, takana pilkottaa Terveystalo. Kuva Ervin valokuvakokoelma, SRM.

4.3. Urheilutalon luonnokset

Suomen rakennustaiteen museon Ervin piirustuskokoelmassa ei ole Urheilutaloa koskevia luonnoksia. Tämä johtunee osaltaan siitä, että rakennustyyppin perussuunnitelma oli tehty jo Terveystaloa suunniteltaessa. Urheilutalo tehtiin tämän perusratkaisun mukaan, mutta tilaohjelman ja toimintojen mukaan soveltaen. Kokonaan uusi elementti oli Keilahalli. Edellisessä luvussa mainitussa kartassa ja pienoismallikuvassa Urheilutalon volyymin käsittely poikkeaa hieman toteutuneesta ratkaisusta. ”Huoltotorin” eli nykyisen Kulttuuriauktion puoleiselta sivulta rakennus on mallissa yksikerroksinen. Ensimmäisen kerroksen halli ei mallissa avaudu torin suuntaan. Kauppiamiehentielle 1. kerroksen ikkunat muodostavat yhtenäisen lasijulkisivun. Suunnitelman kehittyessä siten, että myös torin suuntaan rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa oli lasinen julkisivu, voidaan tässä todeta Ervin pyrkimys välttää betonibunkkerivaikutelmaa. Timo Niini puki ajatuksen sanoiksi seuraavasti: ”*maantasokerroksen lasijalka ottaa ihmisen vastaan rakennukseen*”⁶³. Keilahallin (silloisissa suunnitelmissa urheiluhallin) matala volyymi muodostaa jalustan koko Urheilutalolle eikä ole vain sen jatkeena, kuten toteutuneessa ratkaisussa. Pienehköltä tuntuva ero on kuitenkin ratkaiseva. Koko rakennus näyttäytyy enemmänkin *urheiluhallina* (otsikointi *Deutsche Bauzeitungissa*), johon liittyy toimistotiloja, kuin toimistotalona, johon liittyy urheiluhalli. Urheiluhallin katolla näkyy myös kattoikkunauhoja, osoittaen ettei kattoa oltu alun perin ajateltu pysäköintitasoksi. Keskustelu Timo Niinen kanssa toi esiin näkemyksiä Ervin arkkitehtuurin perustematikasta, johon kuuluu mm. polveilevuus, mikä kuvanee hyvin Urheilutalon ja myös Terveystalon massan käsittelyä.⁶⁴

4.4. Urheilutalo vuonna 1965/1966

Kun Pertti Solla oli Terveystalon projektipäällikkö Ervin toimistossa, oli Urheilutalon projektipäällikkönä taas arkkitehti Timo Niini. Niini työskenteli Ervin toimistossa 1960-luvun.⁶⁵ Jarmo Tuominen kuvaa Niintä tarkaksi ja täsmälliseksi suunnittelijaksi, jolla oli myös hyvät käsitykset rakenteellisuudesta. Ehkä tämä osaltaan näkyy Urheilutalon julkisivujen Terveystaloa onnistuneemmassa rakenneratkaisussa, ehkä syy on A-elementtien paremmassa suunnittelussa ja valmistuksessa. Huomattavaa on, että molempien rakennusten rakenteet on suunnitellut insinööritoimisto Erkki Juva Oy.

Timo Niinen mukaan Urheilutalossa oli hyvin selvä käyttäjän ohjelma ja rakennuttajan asettama tiukka tavoitehinta, johon arkkitehdin palkkiokin sisältyi. Rakennuttajan, eli Polar-rakennusyhtiön rooli Urheilutalon hankkeessa oli suuri. Liikkumavaraa arkkitehdillä ei paljoa ollut ja talo suunniteltiin Niinen mukaan toimiston rutiinilla.⁶⁶

Rakennuksen lupaa varten laaditut suunnitelmat on päivätty 29.12.1965 ja niille on myönnetty rakennuslupa 18.2.1966. Suunnitelmien keilahallia koskeva päivitys on tehty 2.6.1966 ja sille on myönnetty lupa 20.6.1966. Työpiirustuksia Ervin piirustusarkistosta (SRM) ei löytynyt.

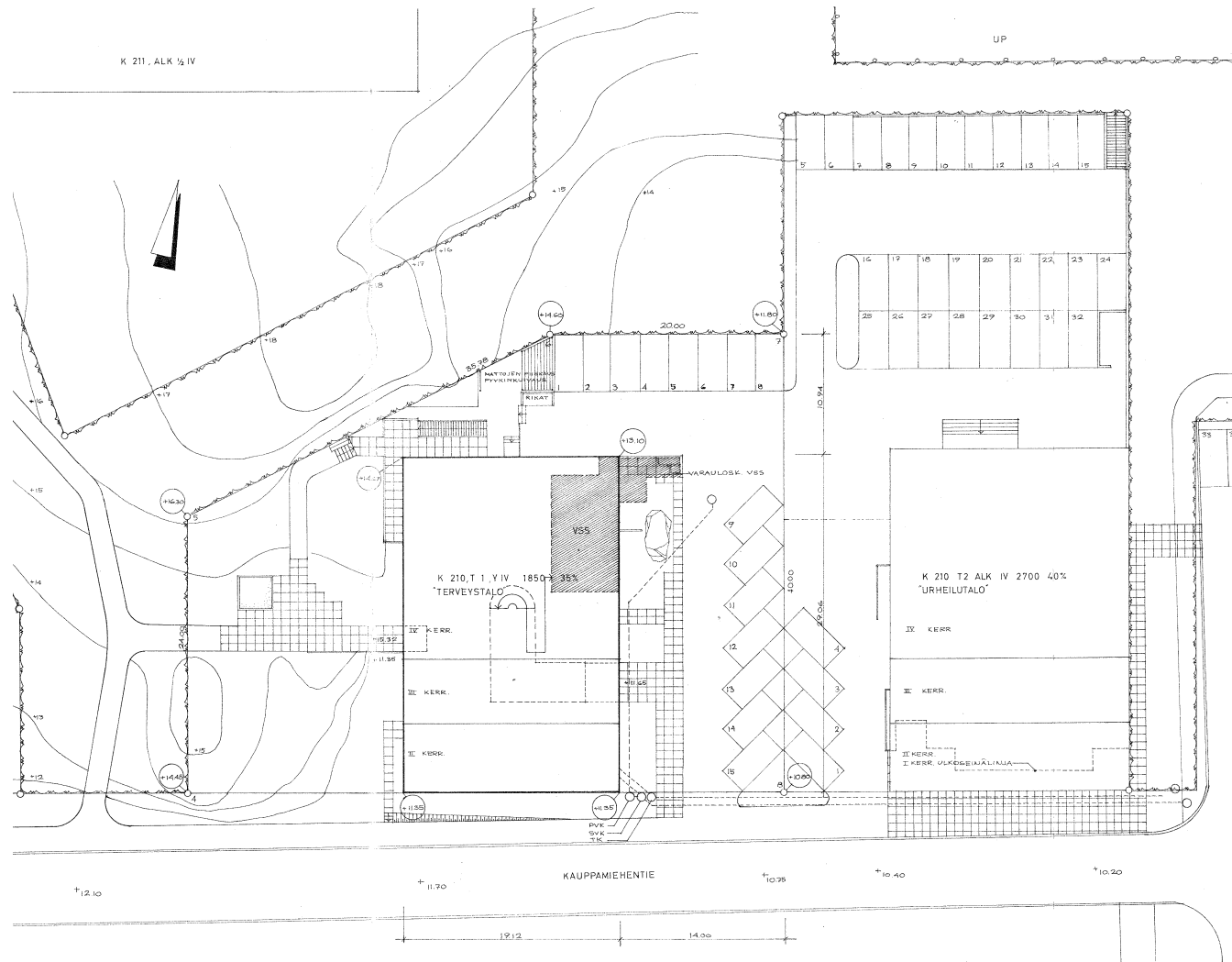
Seuraavissa kappaleissa selvitetään Urheilutalon toteutunutta alkuperäisasia sen perusteella mitä piirustuksista ja nykytilasta on luettavissa. Kohdassa 4.5. Urheilutalon muutosvaiheet selvitetään rakennuksen nykytilaa ja säilyneisyyttä.

Urheilutalo ja sen takana Terveystalo osana Tapiolan keskusta-alueita. Kuva Teuvo Kanerva. SRM

⁶⁵ Timo Niini. Syntynyt 1935, valmistunut TKK 1960.

⁶⁶ Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

RAKENUSKAAVAMÄÄRÄYKSIÄ:

- ALK ASUNTO- TAI LIIKERAKENNUKSEN KORTTELIALUE
- Y YLEISTEN RAKENNUKSEN KORTTELIALUE
- P PUISTOALUE OHJELUONTOISINE JALANKULKUTEINEEN
- UP URHEILUALUE
- P PYSÄKÖIMISALUE

K 210 KORTTELIN NUMERO

¼ IV ROHJALAINEN NUMERO, JOKA OSOITTAA RAKENNUKSEN TAI RAKENNUKSEN SUURIMMAN SALLITUN VARSINAISEN KERROSLUVUN MURTOLOKU ROOH NO EDESSÄ OSOITTAA OELLARIKERROKSESSA SALLITUN KERROSLUVUN LASKETTAVAN SAALOKSEKSEN.

35 % LUKU, JOKA OSOITTAA, KUINKA SUUREN OSAN RAKENNUKSESTA SAA KÄYTTÄÄ RAKENTAMISEEN.

1850 LUKU, JOKA OSOITTAA KUINKA MONTA HELIÖMETRIÄ KERROSLUJAA KORTTELIALUEELLE SAA ENINTÄÄN RAKENTAA.

AUTOPAIKKALASKELMA:

I KERROS SAIRAANHOITOKESKUS	269 m ²	=	1 AP/100m ²	=	3 AP
KANALÄÄKÄRIIN VASTAANOTTO	30	=	1 AP/100m ²	=	1 AP
II KERROS ÄITIYS- JA LASTENNEUVOLA	301	=	1 AP/100m ²	=	3 AP
III KERROS KOULUHAMMASLÄÄKÄRI (2 LÄÄKÄRIÄ)	98	=	1 AP/LÄÄK.	=	2 AP
TOIMISTOTILAA	213	=	1 AP/100m ²	=	3 AP
IV KERROS TOIMISTOTILAA	102	=	1 AP/100m ²	=	1 AP
2 ASUNTOA		=	1 AP/AS	=	2 AP
			YHT.		15 AP

TALONN. TERVEYSTALO
ASEMAPIIRROS 1:200

ARKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI
MUNKKINIEMI KUUSISAARI PUNELIN 480113
TYÖ N:o 11 PÄIVÄYS 1977
PIIR. 1977

4.4.1. Pohjamuoto, volyyymi, toiminnallisuus ja pihapiiri

Jos Terveystalon toiminnallinen analogia on kerrosvoileipä-malli, jota syötetään eri suunnista ja eri tasoista, on Urheilutalo enemmänkin cocktail-tikku tai lihavarras, johon on seivästetty eri makuja ja eri kokoisia paloja. Alun perin rakennuksessa oli pääporras ja varaporras muttei hissiä. Sisäänkäyntejä on edelleen kahdesta eri tasosta, kadulta ja keilahallin päällä olevalta pysäköintikannelta. Kellarikerroksessa sijaitsivat alunperinkin kuntosali, johon käynti on Kauppamiehenkadulta, ja keilahallin pukuhuoneet, joihin saavutaan keilahallista. Ensimmäisessä kerroksessa on edelleen katutasossa kaksi myymälätilaa, Apteekki ja Leipomo Hildén entinen tila, nykyisin valokuvausliike Studio Tapio, joihin käydään suoraan Kauppamiehentieltä. Puoli kerrosta alempana on itse keilahalli, Tapiolan Keilahalli Oy. Toisessa kerroksessa oli retkeilymaja (Tapiolan maja)⁶⁷, johon käytiin Kauppamiehentien puoleisesta sisäänkäynnistä, puolisen kerrosta ylöspäin. Toisessa kerroksessa oli myös keilahallin pääsisäänkäynti rakennuksen pohjoispuolella, autokannella ja ylempien kerrosten pääsisäänkäynti. Rakennuksen terassoituvissa, 3:ssa ja 4:ssä kerroksessa sijaitsi TUL:n toimistotiloja. Nykyisin rakennuksen ylempät kerrokset ovat kaikki terveyskeskukseen käytössä.

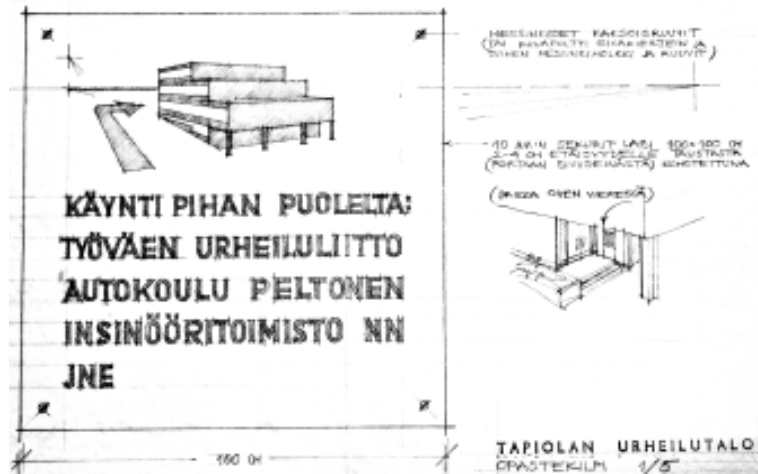
Urheilutalolle ei muodostu samalla tavalla pihapiiriä kuin Terveystalolle. Tontin koko ala hyödynnettiin rakentamiseen. ”Piha” on keilahallin katolle muodostettu pysäköintialue. Kiinnostavimmat ulkoalueet muodostuvat katutasoon, etelään Kauppamiehentielle ja itäpuoleisen aukion suuntaan. Eteläisen seinälinjan ensimmäisen kerroksen polveilu ja sen muodostama arkadi luovat rakennukselle pienen etutilan, eräänlaisen betonilaatoitetun kynnysmaton, josta astutaan suoraan liiketiloihin. Muutama ulkorappu ylempänä on istutusaltaalla rajattu sisäänkäyntialue, josta käytiin kuntosaliin ja retkeilymajaan, nykyisin siis terveyskeskuksen tiloihin. Urheilutalon itäpuolella, nykyisen Kaupintien varressa oli aivan seinässä kiinni 1,5 metrin levyinen laattapolku, joka oli rajattu pensasrivillä ”pyörätiestä” ja paikoitusalueesta. Nykyisin alue on kokonaan asfaloitu. Urheilutalon ulkoalueiden herkkimmät ja rikkaimmat elementit löytyvät siis keskustan suunnasta, kun taas Terveystalossa herkkyys löytyy pohjoispuolelta.

⁶⁷ Valomainossuunnitelman teksti. Ervin piirustuskoelma. SRM.

⁷³ Tapiola tänään. 11.3.1968.

Urheilutalo Heikintorin ja Tapiontorin väliin muodostuvan torialueen päässä. Leipomo Hildénin valomainos pilkottaa kioskikatoksen takaa. Kuva Simo Rista. SRM.

Urheilutalon toiminnallisuus ja käyttäjien orientoituminen taloon todettiin jo varhain ongelmalliseksi. Rakennuksen takapuolelle sijoitettua pääsisäänkäyntiä oli vaikea löytää. Tätä kuvaa osaltaan Timo Niinen puoli vuotta rakennuksen valmistumisen jälkeen laatima kylttisuunnitelma (10.11.1967 signeerattu). Kyltin tarkoitus oli opastaa ihmiset TUL:n ovelle eli pohjoiselle pääsisäänkäynnille. Kyltti oli sijoitettu retkeilymajan ja kuntosalin sisäänkäynnin yhteyteen. Retkeilymajan ja kuntosalin sisäänkäynnin status muodostui siis alkujaan vääräksi, ihmisten koettaessa sitä kautta päästä 3. ja 4. kerroksen toimistotiloihin. Nurinkurinen asetelma käy ilmi myös rakennuksen nykytilasta, jossa ko. varaporttaasta on tehty talon pääporras ja pääporras on varapoistumistie. Asetelma on kääntynyt päällelleen ja sitä huonontaa lisäksi 1983 toteutuneen laajennuksen ja hissitornin aiheuttamat muutokset.

Kuntosali

Tapiola tänään -lehti, 1967.

Kuntosalin toiminnan aloitti Tapiolan Urheilutoiminnan Tuki ry. Sali on nykyisin Espoon kaupungin, mutta on siis toiminut yhtäjaksoisesti syyskuusta 1967. Salia kuvailtiin vuoden 1968 Tapiola tänään lehdessä avaraksi ja miellyttäväksi jossa on lisäksi käytössä ”tilavat pukeutumis- ja suihkutilat”. Kuntosalin varustusta kehuttiin asianmukaiseksi: ”saliin on hankittu kaikki uusimmat saatavissa olevat välineet, joita on yhteensä lähes 30.” Myös itse koulua esiteltiin ohjelmiltaan tehokkaana ja edistyskellisenä: ”Ennen kuin ihminen hyväksytään kuntokoulun oppilaaksi...mitataan ihmisen fyysinen kunto ns. Ostrandin testausmenetelmällä, joka on polkupyöräergometristausjärjestelmä”.⁷³

Kellarissa sijaitseva kuntosali on yksi rakennuksen lähes alkuperäisinä säilyneistä tiloista. Kuntosaliin saavutaan Kauppamiehentien sisäänkäynnistä, elementtikierreportaita myöten kerros alas. ”Voimistelusalit” on 1 1/2 kerroksen korkuinen, laatikkomainen, keinovalaistu tila, jonka keskellä on yksi betonipilari. Lattiapinta oli alun perin mattoa, ilmeisesti linoleumia tai kumimattoa, nykyisin puupintainen. Kuntosalin aputiloja ovat väestönsuojaan sijoitettu pukuhuone, siihen liittyvät pesutilat, suihkuhuone sekä varastot. Suihkuhuoneen seinät on kauttaaltaan laatoitettu viistereunaisella, suorakaiteenmuotoisella turkoosilla laatalla. Lattiassa on tummanruskea klinkkerilaatta. Käytävätiloissa on sama pintakäsittelyperiaate kuin keilahallin pukuhuonetiloiissa. Kuntosaliosassa on edelleen Urheilutalon IV-konehuone sekä talotekniisiä tiloja.

3422

Kuntosali nykytilassaan. Lattiassa lautapermanto ja kattoon on lisätty akustiikkakalevyjä.

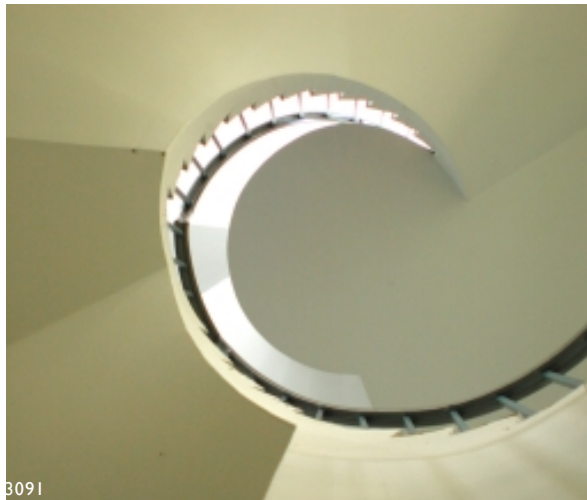
Uuden kuntosalin esittely Tapiola tänään -lehdessä 1967.

3404

Kuntosalin pukuhuoneiden käytävä.

Keilahallin porras.

3091

Kuntosalin suihkuhuone.

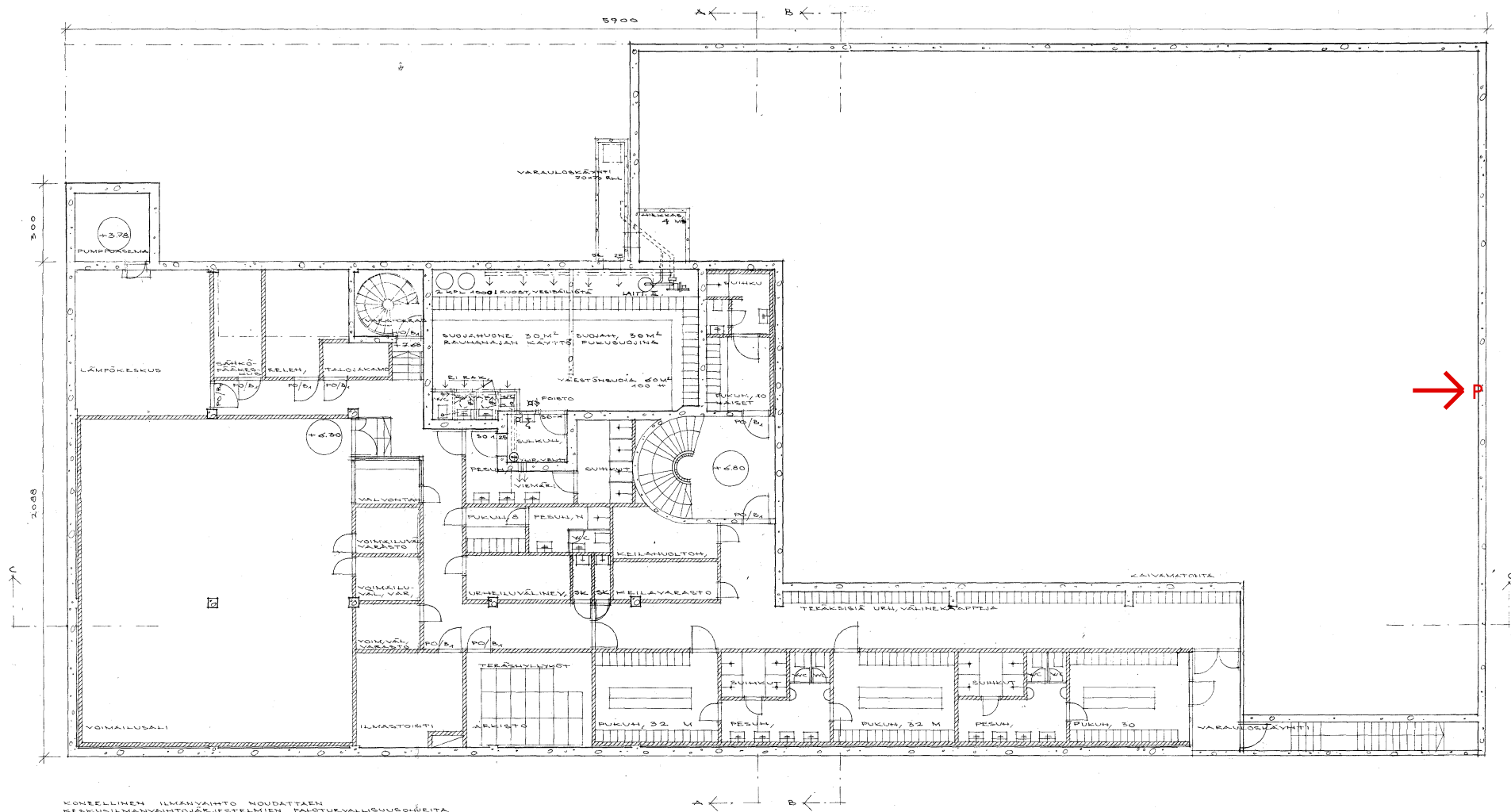
3412

Keilahallin miestenpukuhuoneiden käytävää jossa alkuperäiset GWS kaapit. Mainos Arkkitehti 1968.

3089

KONKREETIN ILMAVAIHTO NOUDATTAEN
KESKUSILMAVAIHTOJÄRJESTELMIEN PAIKITUKSELLISUUSOHJEITA

TAPIOLA KESKUSTA

URHEILUTALO
KELLARI 1/100
ARKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI

MUNKKINIEMI KUUSISAARI Puhelin 480115

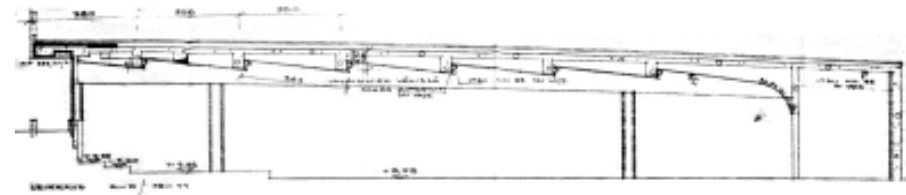
TYÖ 226 PÄIVÄYS 2.6.66 *Aarne Ervi*
PIIR 36

Keilahalli

Timo Niini toi haastattelussa esiin keilailun statusta 1960-luvulla. Keilailu oli suosittu nimenomaan seurustelumuotona ja yhdisti tavallaan kaupunkikulttuuriin kuuluvan, julkisissa tiloissa oleskelun ja urheilun. Niinen mukaan parhaat kansainväliset esimerkit ja esikuvat 1960-luvulla olivat ostoskeskusten yhteyteen rakennetut keilahallit. Tässä tapauksessa keilahalli ehdittiin rakentaa jo hiukan ennen Heikintorin kauppakeskusta (1968). Samasta asiasta kirjoittaa Yrjö Halme 1965:5-6 Rakennustaidossa *Huomioita bowlinghallien rakentamiseen*: ”Mutta kun bowlinghalli sijoitetaan keskuksiin, ei rakennusta suinkaan varata yksinomaan bowlingpeliä varten. Siihen on yhdistettävä ostokeskus!” Tässä mielessä keilahallin keskeinen sijoittuminen Tapiolan keskustarakenteessa ja sen oleminen osana Urheilutaloa osoittavat juuri ajalle tyypillisiä ihanteita ja tavoitteita: helppo saavutettavuus keskeisellä paikalla ja avoimuus kaikelle yleisölle. Avoimuutta lisäsi konkreettisesti keilahallin itäinen lasijulkisivu.

Keilahallin keilaajien pääsisäänkäynti tapahtui autokannelta eli rakennuksen pohjoispuolelta, toisesta kerroksesta. Auto-asetelma oli erikoinen, kun ajatellaan Tapiolaa ensisijassa jalankulkijoille tehtynä ympäristönä. Luonnoksista käy ilmi ettei katolle oltu alun perin toivottu ajoyhteyttä. Riittävän autopaikkamäärän saamiseksi katon muuttaminen pysäköintitasoksi tuli kuitenkin välttämättömäksi. Torin puoleinen sisäänkäynti katutasossa oli varattu ensisijassa katsomoon saapuvalla yleisölle.⁶⁸ Kolmas sisäänkäynti, varapoistumistie oli hallin koillisnurkasta, josta pääsi myös ulkoportaita myöden autokannelle. Sisäänkäynneistä vain autokannen sisäänkäynti on edelleen käytössä, sekin nykyisin toissijainen.

Keilaajien pääporras johdatti keilaajat ensin aulaan, josta aukesi näkymä keilaradoille ja jonka yhteydessä oli kahvio. Samaa, ulkolaidaltaan oranssia porrasta laskeuduttiin kellarikerrokseen, jossa sijaitsivat pukuhuonetilat. ”Keilain kaatopelin” harrastajien sukupuolijakaumasta voi päätellä pukuhuoneiden koon perusteella lajin olleen 1960-luvulla hyvin miesvaltainen. Tosin Yrjö Halme kirjoitti em. Rakennustaidossa, että ”Bowlinghallit ovat hankkineet paljon asiakkaita naisten keskuudessa, sillä miten kiitollisia keilaavat perheenäidit ovatkaan, kun he voivat aamutuntiensa aikana itse piristäytyä keilaamisella (lasten ollessa hoidossa halliin varatuissa tiloissa).” Pukuhuoneet ovat edelleen paljolti alkuperäisassaan. Porrashuoneen muodostamassa ala-aulassa naisten pieni pukuhuone on oranssiksi maalatun oven takana ja miesten kolmiasioiset pukuhuonetilat havunvihreän oven takana. Pukuhuoneiden ja käytävien

Keilahallin poikkileikkaus 22.8.1966 päivätystä suunnitelmassa (Niini). Päällä autojen pysäköinti. Ervin piirustuskokoelma. SRM.

Keilaajia 1970-luvulla. Kuva Teuvo Kanerva. EKMA.

2763

Keilaaja 2002.

Keilaajia 1970-luvulla. Kuva Teuvo Kanerva. EKMA.

lattiaissa on valkoisin ja ruskein laatoin muodostettu polveilevakuvioinen lattiapinta.⁶⁹ Käytäviä reunustavat GWS:n valmistamat vihreät välinekaapit.

Itse keilarata suunniteltiin alkujaan 10-rataiseksi, mutta jo suunnittelun yhteydessä todettiin tarve kansainväliset kilpailunormit täyttävälle radalle. Näin rata suunniteltiin ja rakennettiin alunperinkin 16-rataisena. Taloudellisten rajoitteiden takia keilaustoiminta lähti liikkeelle ilman automaattista keilakoneistoa. Viehkeäksi mainitut tytöt nostivat keilat pystyyn ja palauttivat pallot keilaajille. Kuitenkin jo 1968 Tapiolan Keilahalli Oy sai hankittua USA:sta käytetyt AMF-keilanpystytyskoneet.⁷⁰ Alkuperäiset keilaradat valmisti Rauma Repola.

Keilaradan päädyssä oli kapea katsomo n. 80 hengelle. Ervin toimiston suunnitelmien mukaan etummaisessa rivissä oli keilaajille varattuja tuoleja ja pöytiä, jotka oli varustettu tuhkakupein ja pullotelinein.⁷¹ Sen takana oli kaksi penkkiriviä katsojille. Katsomon värisävystö oli ilmeisen tumma, suunnitelmien mukaan tuolien verhoilu tummansininen, esim. Merivaara nro 843. Katsomon ja rata-alueen välillä vallitsi dramaattinen keinovalolla luotu valaistustasoero. Katsomo oli hämyisä, muutamalla down-light-tyyppisellä valaisimella valaistu. Keilaradat sen sijaan kylpivät valkoisessa epäsuorassa loistevalossa. Valaisimet (ITSU Oy:n HH 85) oli sijoitettu salin poikki menevien palkistojen taakse ja alakattopinnot muodostivat vinoja tahoja palkkiväleihin. Melko lailla sama ratkaisu näkyy Rakennustaitolehdestä 1965 esitellyssä Lontoon Stamford Hillin keilahallissa, jossa pykältyvä hallin valoa heijastava alakatto kaartuu keilarivien päälle kuten Tapiolan Keilahallissakin. Insinööri Erkki Juvan mukaan keilahalliin suunniteltiin jossain vaiheessa esijännitettyä palkistoa, jottei pilareita olisi tarvittu.⁷² Oletettavasti autokannen kuormasta ja taloudellisista rajoitteista johtuen tilaan jouduttiin lopulta sijoittamaan pilarit, joista osa on betonilla verhottuja HTH-teräksiä. Keilahallin vuoden 1984 laajennuksen yhteydessä katsomo uusittiin pääsääntöisesti, mutta rata-alueeseen ei koskettu ja kokonaisuuden tunnelma säilyi alkuperäisen kaltaisena.

⁶⁸ Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

⁶⁹ Timo Niini ja Jarmo Tuominen toivat molemmat haastattelussa esiin tällaisen polveilevan muodonannon tai pinnan käsittelyn teeman tyyppillisyyden Ervin arkkitehtuurille.

⁷⁰ Tapiolan Keilahalli Oy 30 vuotta.

⁷¹ Katsomosuunnitelma 4.2.1967, nim. PC.

⁷² Erkki Juvan haastattelu. 23.5.2002

Keilahallin kahvio oli alun perin sijoitettu syvälle rakennukseen, luonnonvalottomaan paikkaan, mutta siitä oli hyvä näköyhteys lasiseinän lävitse keilaradalle. Kahvion takana oli keittiö ja varastotilat. Entisen keittiön keittiökaapit ovat nykyisessä käytävätilassa alkuperäisillä paikoillaan ja entisen kahvion WC-tilat ovat melko lailla alkuperäisessä asussaan. Vuoden 1984 laajennus tähtäsi nimenomaan edustavan ja ulospäin suuntautuvan kahvilan rakentamiseen, ja vanhan kahvion tilalle tuli neuvottelutila.

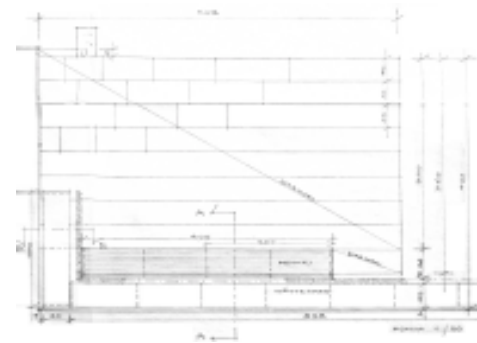
Apteekki ja myymälä

Apteekkina ja myymälänä toimineet liiketilat ovat kokeneet monia muutoksia, joten alkuperäistä tunnelmaa ei niissä enää voi kokea. Apteekissa toiminta on pysynyt samana, mutta muuttuvat tarpeet ovat pakottaneet kalustuksen uusimiseen.

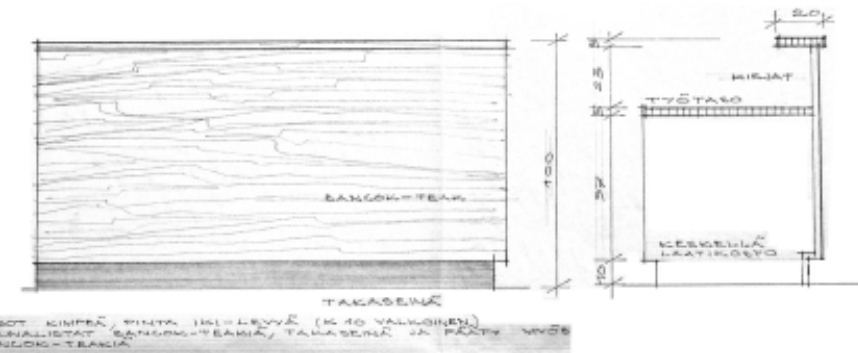
Apteekkiin ja myymälään, jossa alkujaan toimi Leipomo Hildénin ”leipämyymälä”, saavuttiin suoraan kadulta. Katupinta oli talon edustalla laatoitettu 70x70 betonilaatoilla myymälöiden kohdalla. Katuikkunat olivat kookkaita lasipintoja, jotka avasivat interiöörit osaksi katunäkymää. Apteekin sisustus oli kokonaisuudessaan Ervin toimiston suunnittelema. Kadulta astuttiin suoraan apteekin palvelupuolelle ja sen valkoiselle marmorilattialle. Marmorilattia on edelleen kätkössä nykyisen muovimaton alla. Marmoripintaisen alueen rajasi ”Bancok-teakista” valmistettu korkea ja suoralinjainen palvelutiski. Ikkunan puolella oli sohvaryhmä ja istutusallaspöytä viherkasveille. Ikkunan edessä oli leveä ja matala ritilällä varustettu ikkunapenkki, jonka alle oli sijoitettu radiaattorit. Koko Apteekin kattoon saakka ulottuva, kiintein valaisimin varustettu kaapisto oli tehty em. ruskeasta teak-laadusta. Henkilökunnan puolella on lattiasa harmaa-valkoinen asbestivinyylilaatoitus, jossa valkoinen muodostaa kapeita raitoja harmaaseen peruspintaan. Tästä on yhä nähtävissä esimerkki apteekin varaporrashuoneessa. Katon alaslaskettu pinta oli suunnitelmien mukaan tehty 30x120 cm kipsilevysoiroista. Alakattoon oli upotettu loisteputkilinjat, jotka jatkuivat eleettömästi ulkopuolen mineriittipintaisessa alakatossa. Nykyinen alakatto on perforoitua metallia, ja melko vanhan oloinen, joten on mahdollista, että se on alkuperäinen, suunnitelmista poikkeava toteutus.

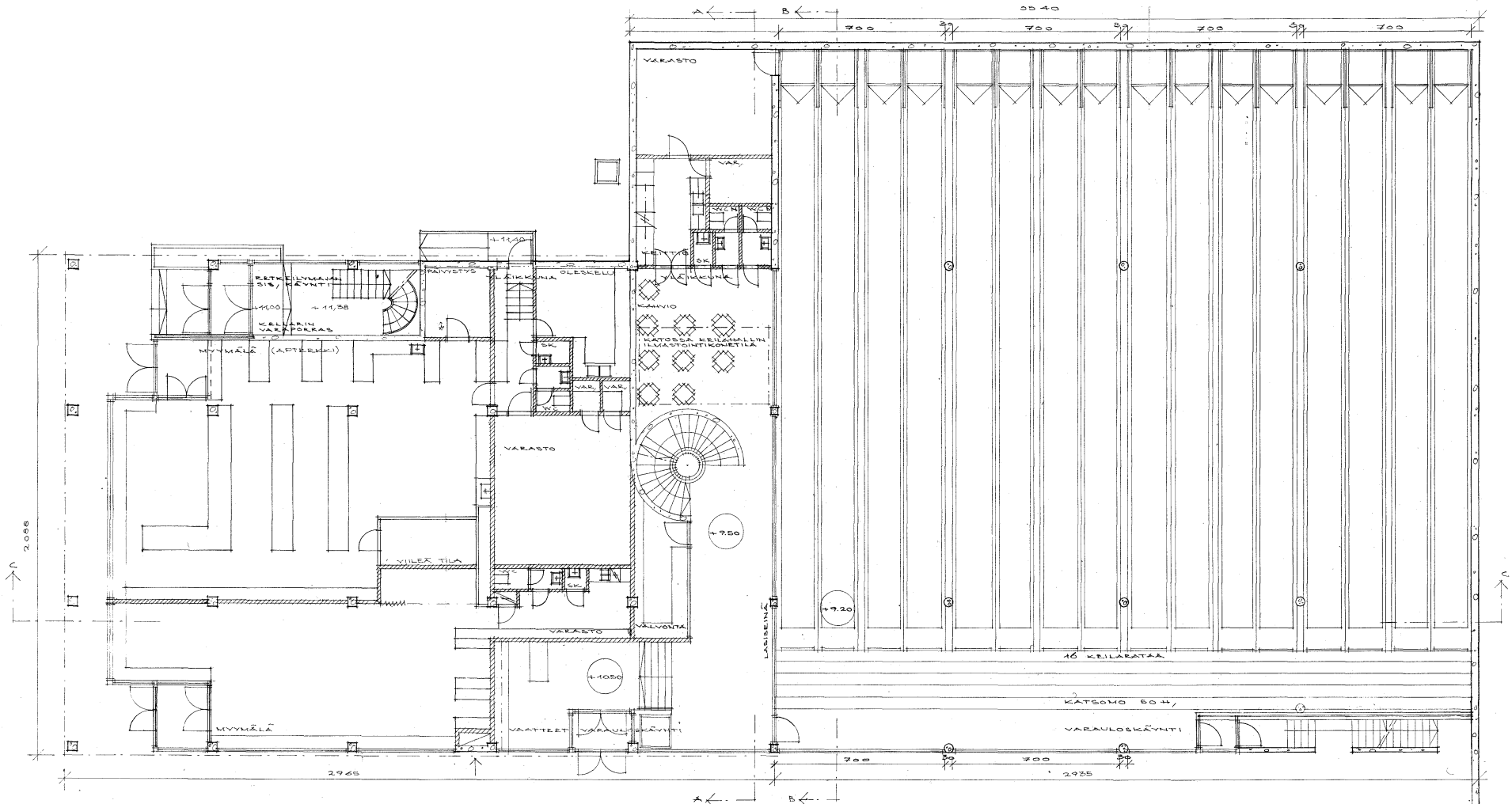

Apteekin henkilökuntaa 1970-luvulla. Kuva Gunlög Ilkko. Yksityiskokoelma.

Yllä suunnitelma apteekin odotustilan penkistä, verhoilematon vaihtoehtoinen suunnitelma. Kuvassa osoitettu marmorilaatoitettu alue. Alla myyntitiski. 17.11.1966 (AB). Ervin piirustuskokoelma. SRM.

KONEELLINEN ILMANVAIHTO HOUDATTAIN
KESKUSILMANVAIHTOJÄRJESTELMIEN PALOTUEVALLISUUSOHJEITA
KEILAHALLIN TILOISSA AUTOMAATTINEN SÄHKÖPALOHÄLYTYSJÄRJESTELMÄ

KEILAHALLA Keskusta
URHEILUTALO
1 KERROS 1 / 100
ARKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI
MUNKKINIEMI KUUSISAARI PUHELIN 480113
TYÖ 220 PÄIVÄS 2.6.66
HIER 33

Mittakaava n. 1:250. ERVK.

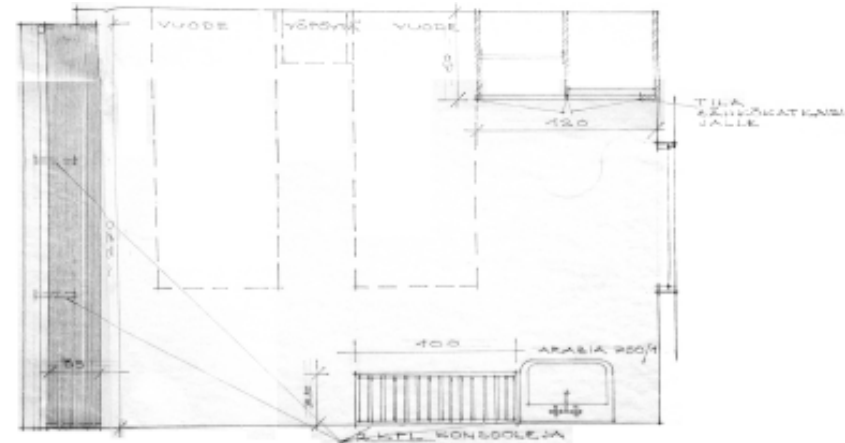
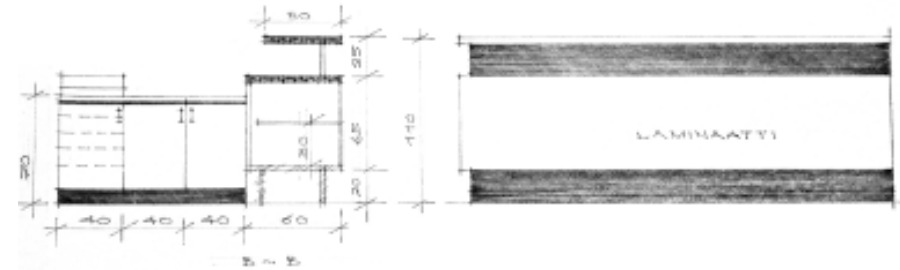
Mymälän vaihtuneista omistajista ja siinä yhteydessä aiheutuneista muutoksista sekä piirustusaineiston puuttumisesta johtuen sen alkuperäisen sisutuksen luonteesta ei ole tarkempaa käsitystä. Perusratkaisut todennäköisesti vastasivat Apteekissa ilmi käyneitä.

Retkeilymaja

Timo Niinen mukaan retkeilymajan sisäänkäynnin sijoittamisessa kadulle painottui sen helppo löydettävyys satunnaiselle matkajalle. Nykyisin terveyskeskuksen käytössä oleva sisäänkäynti on suojaisessa syvennyksessä talon 2. kerroksen volyymin alla. Sisäänkäynnin kupeessa on edelleen istutusallas, joka alunperinkin oli varustettu ulkovalaisimella.

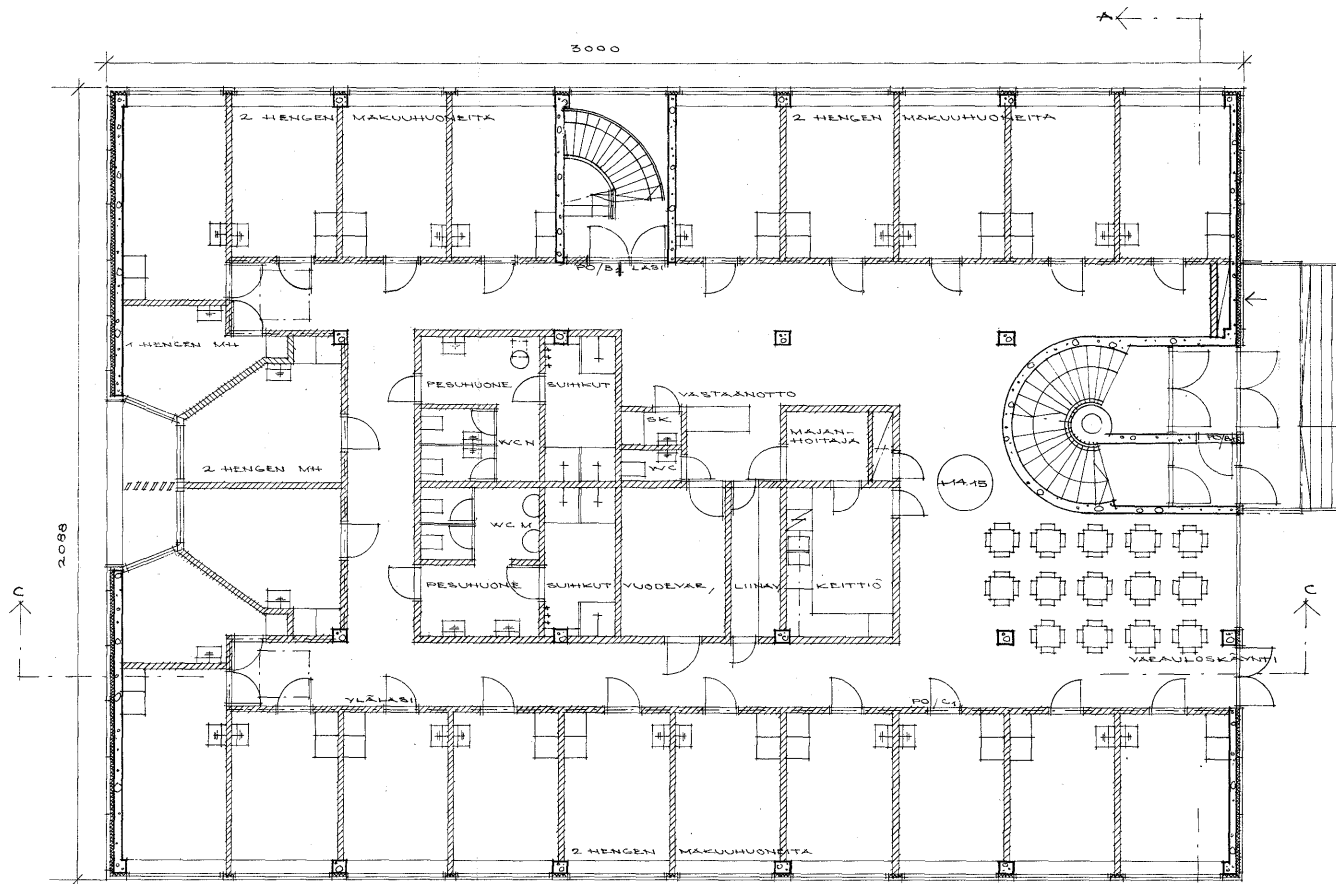
Retkeilymajaan nousitiin reilut puoli kerrosta ylös omaa porrasta, jossa retkeilijä kohtasi ensin vastaanottotiskin. Kerroksen keskelle oli sijoitettu kaikki majanpitämisen aputilat sekä WC:t ja pesuhuoneet. Aula ja seurustelutilat, johon liittyi keittiö, sijaitsivat pohjoispuolella, TUL:n ja keilahallin porrashuoneen kupeessa. Majoitushuoneet oli ryhmitetty ulkolaidoille kahden käytävän varaan. Käytäväseinien ovien päälle jäävä yläosa oli ikkunaa, joten tila sai heikkoa luonnonvaloa huoneiden kautta. Yläikkunoiden viihtyisyyttä luova tehtävä on ilmeinen. Pääosa huoneista oli varattu kahdelle hengelle. Huoneiden varustukseen kuului kaksi vuodetta, yöpöytä, kaksiosainen komero, laskutaso laukuille ja lavoaari sekä ritilämäinen ikkunapenkki. 2. kerroksen nykytila vastaa tilaratkaisultaan pitkälti alkuperäistä, mutta vuoden 1998 muutostöiden yhteydessä on useat väliseinät siirtäneet paikkaa, materiaalit ja pinnat muuttuneet uudemmiksi. Aula- ja käytävätilojen alaslasketut perforoidut katot uusittiin.

Eteläpäässä oli kaksi yhden hengen huonetta. Nämä ja kaksi kahdenhengen huonetta oli ryhmitelty sisäänvedetyn, julkisivussa näkyvän parvekkeen ympärille. Timon Niinen mukaan idea oli osaltaan suoran auringonvalon katkaisussa sisäänvedolla ja siten huoneiden ikkunoiden eteen muodostuvalla katoksella. "Parveke" ei siis ollut tarkoitettu käyttöön, sinne ei johtanut ovea. Toisaalta suunnitelmissa on esitetty mm. kukka-altaat kaiteessa, joita olisi ollut hankala päästä hoitamaan. "Parveke" oli toisaalta visuaalinen tekijä rakennuksen julkisivussa, toisaalta luonnonvalon luonnetta säätelevä rakennusosa. Parvekkeen keskellä oli metalliritilä, joka toimi näkösuojana eri huoneiden välillä. Parvekelataan rakenne toteutettiin muusta talosta poiketen I-teräksestä, HE120B. Eteläpään parvekkeen ympärille ryhmitettyjen huoneiden tilalle in vuoden 1998 muutostöiden yhteydessä tehty henkilökunnan kahvio ja pukutilat.

Yllä reitkeilymajan vastaanottotiskin suunnitelma 17.6.1966 (AB). Alla kahden hengen huoneen suunnitelma. 17.6.1966 (AB). Ervin piirustuskokoelma. SRM.

"Parvekkeen" väliseinäsäleikkö.

KONEELLINEN ILMANVAIHTO NOUDATTAEN
KESKUSILMANVAIHTOJÄRJESTELMIEN PALOTURVALLISUUSOHJEITA

Tarkastettu
Tapiolan Sähkölaitos Oy
12.1.1966

URHEILUTALO
2 KERROS
1 / 100
ARKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI
MUNKKINIEMI KUUSISAARI Puhelin 480113
TYÖ 235 PAIVAYS 1.9.12.65
PIIR. 24

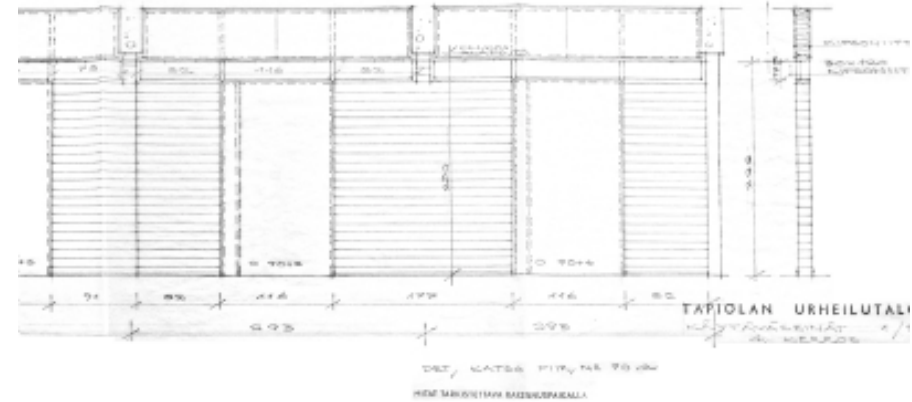
3. ja 4. kerroksen toimistot

Kolmanteen ja neljänteen kerrokseen saavuttiin alun perin pääporrasta myöten. Kiertyvävärtainen porrashuone on väljä ja valoisa, materiaaleiltaan ja tunnelmaltaan pitkälti edelleen alkuperäinen. Tila saa valon kookkaista ikkunoista ja portaan ympyrän keskipisteessä olevasta kattokuvusta. Askelmat ja lepomasat on päällystetty vaalean vihreällä asbestivinyyliaatoituksella ja askelten etureunassa on valkoiset muovilistat. Tila on muutoin valkoinen. Keveyden vaikutelmaa lisäävät metalli-lasirakenteiset seinät ja ovet lepomasoilla. Ylimmälle tasolle oli suunniteltu istutusallas, josta enää ei ole viitteitä.

Kerrosten tilamuodon toiminnallinen peruserä on myös säilynyt pitkälti alkuperäisen kaltaisena. Aiemmin sisääntuloaulana toimineen pohjoispään on uuden hissien myötä korvannut kapeampi käytävämainen sisääntulo. Pohjoispään aulasta on muodostunut yhteistila, joka kokoa sivujen kaksi käytävää, toimistohuoneet sijaitsevat laidoilla ja keskellä VVC, yms. aputiloja. Alun perin pohjoispään aulassa on ollut tila varattuna ”sihteeriä”, ”kassaa” ja ”puhelinkeskusta” varten.

Kolmas ja neljäs kerros ovat alempia kerroksia matalampia, kuten Terveystalossakin. Ovien päälle on kuitenkin saatu toteutettua matalat, alle 20 cm korkuiset yhtenäiset ikkunanauhat. Ikkunoiden antama valo ja olemus luovat käytävätiloista erityislaatuiset. Käytävillä ovat yläikkunat säilyneet, samoin alkuperäiset ovet ja ovenpainikkeet.

Kolmannen ja neljännen kerroksen alaslasketut katot on suunniteltu ja mahdollisesti toteutuneet vastaavasti kuin apteekin kohdalla todettiin. Neljännen kerroksen nykyinen katto vaikuttaisi edustavan vanhemman oloista mallia kuin esim. kolmannen kerroksen katto. Katossa on lisäksi useampaa tyyppiä olevia valaisimia.

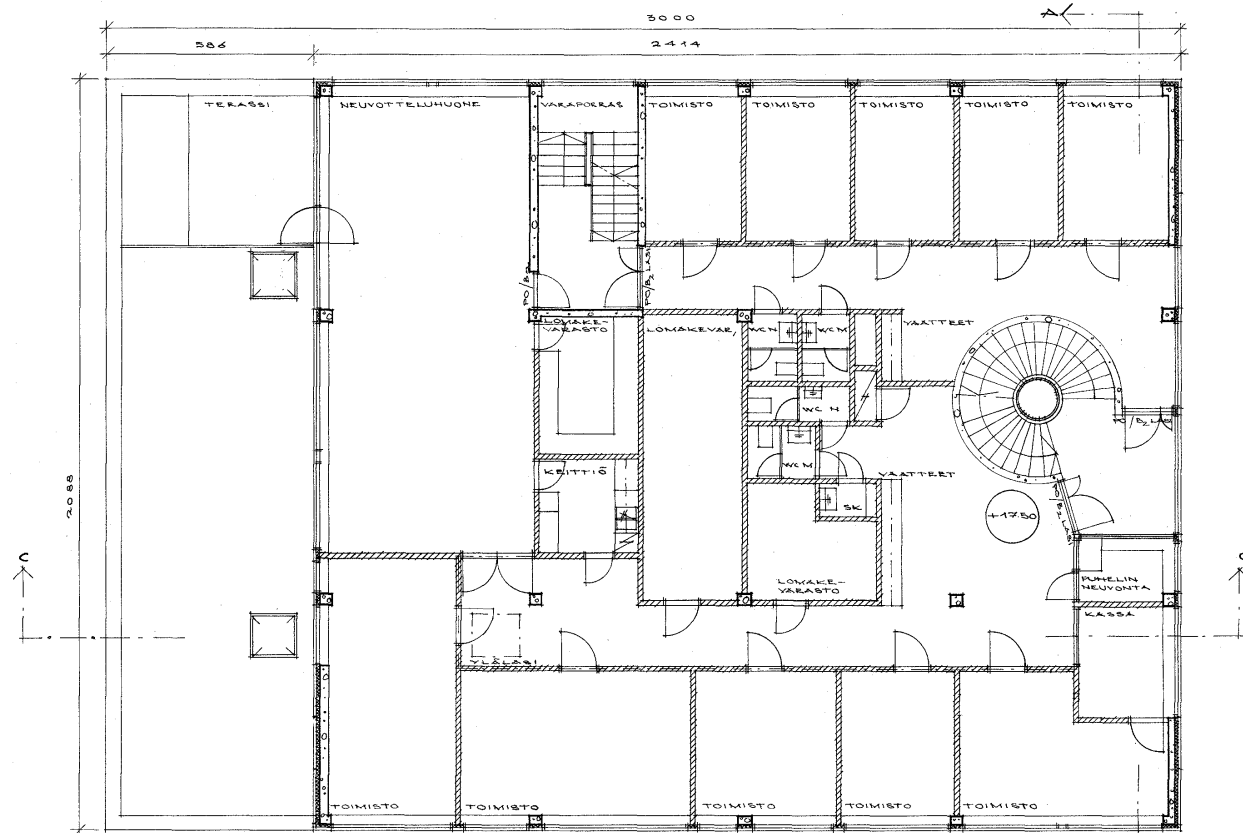
3. ja 4. kerroksen sisäseinien periaatepiirustus 9.9.1966 (AB). Ervin piirustuskokoelma. SRM

Terveyskeskuksen nykyinen käytävä, entinen TUL:n toimiston käytävä. Alakaton tyyppi, lattian pinnoitus ja ovien värit ovat uudet. Muutoin tila noudattaa vuoden 1965 suunnitelmaa. Käytävän päässä on kattoikkuna, joka osoittaa talon terassoituvan volyymin.

Oikealla aula jonka materiaaleja on muutettu samoin kuin käytävässä. Porrashuoneen ulkopuolisen seinän maalaustapa on uudempaa kerrostumaa. Vuonna 1967 rakennetun metalli-lasi-rakenteisen entiseen pääportaaseen johtavan oven vieressä on vanhempaa mallia oleva sohva. Se saattaa kuulua talon alkuperäiseen kalustukseen.

KONEELLINEN ILMANVAIHTO NOUETTAAEN
KESKUSILMANVAIHTOJÄRJESTELMIEN PALOTURVALLISUUSOHJEITA

TAPIOLA KESKUSTA

URHEILUTALO
3 KERROS

1 / 100

ARKKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI

MUNKKINIEMI KUUSISAARI PUHELIN 480113

TYÖ 221 PRIVATE 29.12.45

Tarkastettu
Tapiolan Sähköinsinööri Oy
10.1.1966 / 19.

Portaat

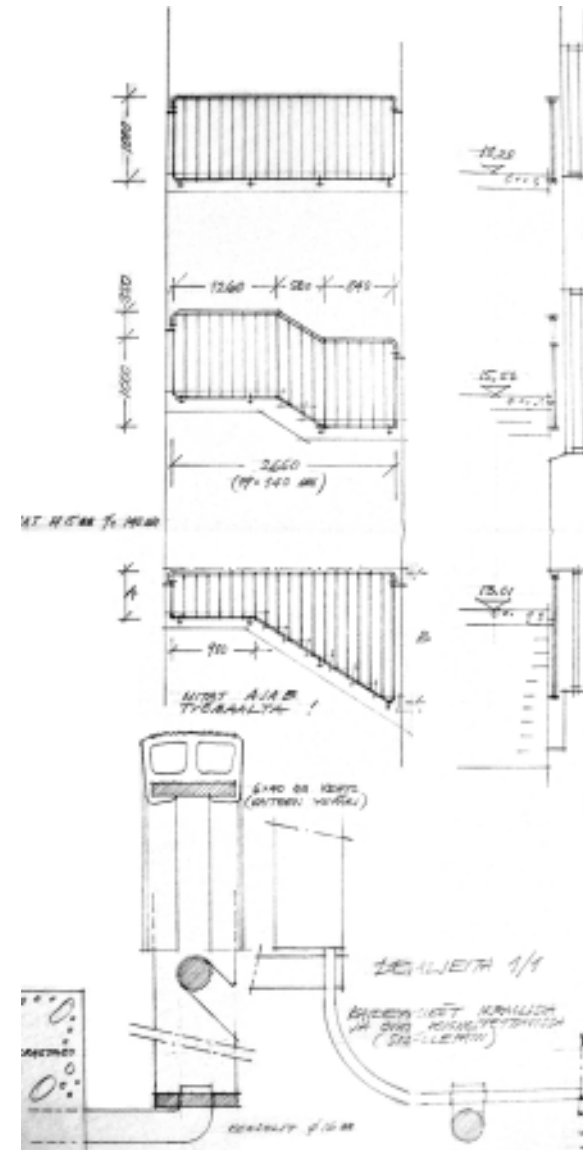
Varaportaan jokaisen kerroksen välinen nousu on erilainen, johtuen erisuurista tasoeroista. Alkuperäistä teknistä, käyttöön liittyvää huolellista suunnittelutyötä kuvaa hyvin ikkunan edessä olevien suojakaiteiden yksityiskohdat. Kaiteet voidaan ikkunanpesun yhteydessä helposti nostaa paikoiltaan. Varaporrashuoneen kuntosaliin laskeutuva osuus on toteutettu betonielementtiportaina.

Pääporras on muodoltaan kierreporras. Portaan arkkitehtuuri on helposti tunnistettavaa Erviä. Yksinkertainen pinnakaide ja veistoksellinen muoto johdattavat kulkijaa ja katsetta.

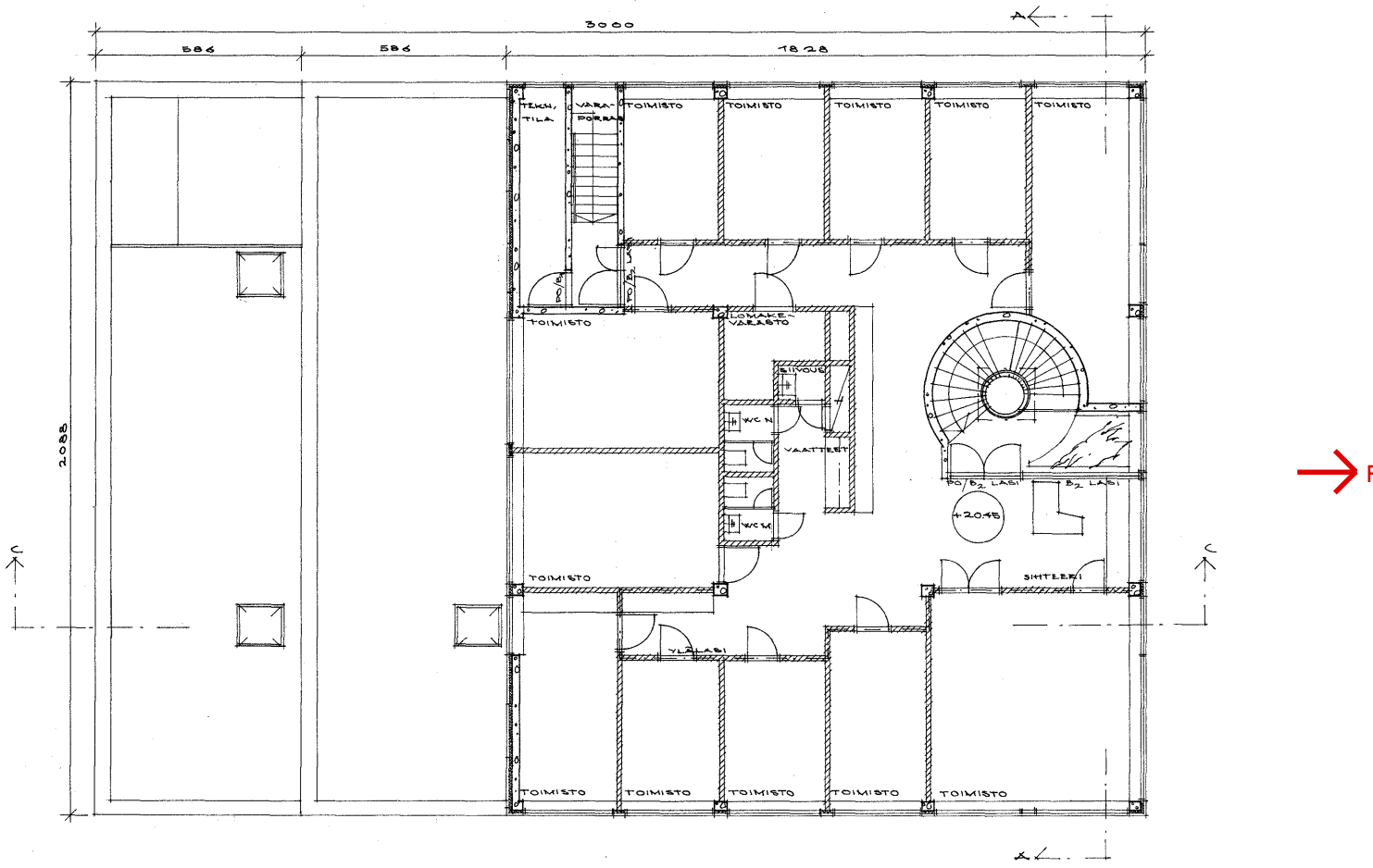
Portaiden värejä ja materiaaleja on käsitelty erillisessä värinäytteitä koskevassa kohdassa.

Pääporras ylimmän kerroksen tasanteelta katsottuna.

Varaportaan kaiteiden suunnitelma 14.1.1966 (Niini). Ervin piirustuskokoelma. SRM.

KONEELLINEN ILMANVAIHTO NOUDATTAEN
KESKUSILMANVAIHTOJÄRJESTELMIEN PALOTURVALLIUSOHJEITA

Tarkastettu
Tapiolan Sähkölaite Oy
12.1.1966

TAPIOLA-KESKUSTA
URHEILUTALO
4 KERROS
1/100
ARKKITEHTUURITOIMISTO ARNE ERVI
MUNKKINIEMI KUUSISAARI PUHELIN 480115
TYÖ 226 PAIVÄYS 29.12.65
PIIR. 26

Mittakaava n. 1:150. ERVK.

4.4.2. Julkisivut, rakennushahmo

Terveystalon kohdalla on jo aiemmin tuotu esiin talojen ulkoarkkitehtuurin perusajatusta. Samoin Urheilutalon luonnoksia käsittelevässä luvussa. Tässä painotutaankin vain kuvaamaan miten Urheilutalon ratkaisut poikkeavat Terveystalosta.

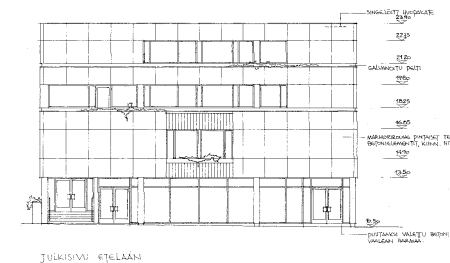
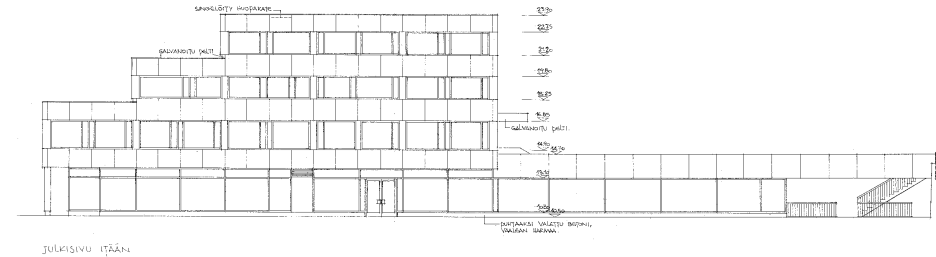
Urheilutalon ikkunajako on tasarytmisen. Tuuletusikkunallista ikkunaelementtiä on toistettu peräjälkeen. Pieni nyanssi rytmikkään muodostuu tuuletusikkunan sijoittamisesta joko aukon vasempaan tai oikeaan laitaan. Tämä vaihtelee eri julkisivuilla ja kerroksissa näennäisen sattumanvaraisesti. Länsipuolen porrashuonetta ei ole julkisivussa korostettu vaan sen olemus näkyy ulos ainoastaan ikkunan läpi siintävästä porrashuonenäköymästä. Pohjoinen pääporras välitetty julkisivuun tätäkin niukemmin.

Urheilutalon eteläinen julkisivu ei ole yhtä umpinainen kuin Terveystalossa. Urheilutalon ensimmäisen kerroksen ”arkadi” kutsuu ohikulkijan lähelle rakennusta ja tarjoaa sateen suojaa. Ikkunoita on enemmän 3. ja 4. kerroksessa ja 2. kerroksen ”parveke” muodostaa julkisivuun erityisen aiheensa. Sisäänvedetty ”parveke” katkoo toisen kerroksen päädyn kahteen osaan. Aukkomaista vaikutelmaa korostaa muusta poikkeava materiaali, tummaksi patinoitunut rihlattu kupari. Timo Niinen mukaan tässä on tietoisesti tavoiteltu rakennuksen ilmeen keventämistä, jakamista kahteen ”puikkoon”. Vastaava tavoite näkyy Heikintorin kauppakeskuksen eteläisessä sisäänkäynnissä, jossa koko seinän korkeinen lasipinta katkoo julkisivua.⁷⁴

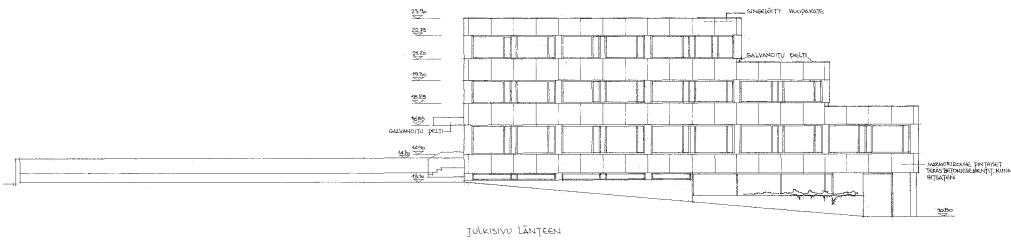
Etelästä ja idästä tarkasteltuna rakennus lepää lasijalustan päällä. Keveyden vaikutelmaa lisää myymälöiden puolen sisäänvedeto, arkadin muodostuminen Kauppamiehentielle. Teema on tyyppinen Ervin Tapiolan keskustan muissakin kohteissa. Parhaiten tämä ”pussihousu”-ilme näkyy Keskustornissa.⁷⁵ Urheilutalon luonnosten kohdalla esiintyneessä pienoismallissa oleva idea rakennuksen ensimmäisen kerroksen ulottamisessa muun runkolinjan ulkopuolelle ei lopullisissa suunnitelmissa toteutunut. Keilahallin matala osa jatkaa myymälähuoneiden ikkunaseinää kohti pohjoista. Sen visuaalisenakin päätteenä seinä muuttuu ulkoportaaksi.

74 Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

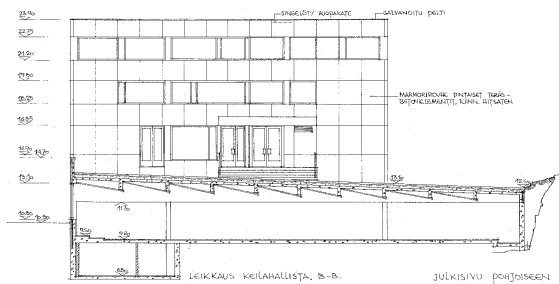
75 Erkki Juva haastattelu. 23.5.2002

Julkisivut n. 1:500. 29.12.1965. ERVK.

TAPIOLA Keskusta
 URHEILUTALO
 ARKITEHTUURITOIMISTO AARNE ERVI
 HUNKINEN KUUSIARVI PUUSTI ARISSA
 1968

Urheilutalo vuonna 1968. Kuva luvan 000069R69 liitteenä. ERVK.

Julkisivut n. 1:500. 29.12.1965. ERVK.

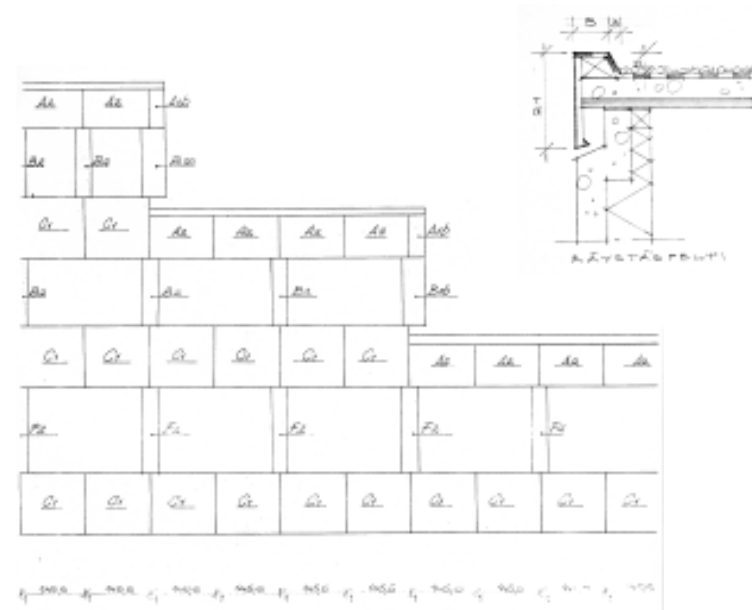
4.4.3. Runkorakenteet

Urheilutalon rakennesuunnitelmat on laatinut Insinööritoimisto Erkki Juva Oy. Suunnitelmat laskelmineen on hyväksytty 21.5.1966. Suunnitelmissa on esitetty kaikki betonirakenteet sekä julkisivut.

Urheilutalon rakenneratkaisut ovat periaatteessa vastaavat kuin Terveystalon kohdalla. Poikkeuksen muodostaa palkiston suunta ja tiheys. Palkisto kulkee rakennuksen poikisuunnaisesti. Tästä johtuen ulkoseinillä on pilari joka toisessa ikkunavälissä, mikä osaltaan on rajoittanut ikkunoiden muodonantoa verrattuna Terveystaloon. Palkiston suunta käy ilmi myös alakattojen suunnasta. Alakatot kulkevat poikittain, kun taas Terveystalossa pitkittäin kuten runkopalkitkin. Palkiston korkeus on kerroksissa sama, 60 cm, leveyden vaihdellessa, 22,24 tai 28 cm. Ylälaatta on Urheilutalossa tiheästä palkkivälisestä johtuen selvästi ohuempi, 10cm, kuin Terveystalossa.

4.4.4. Ulkoseinärakenne, puolisandwich-elementit

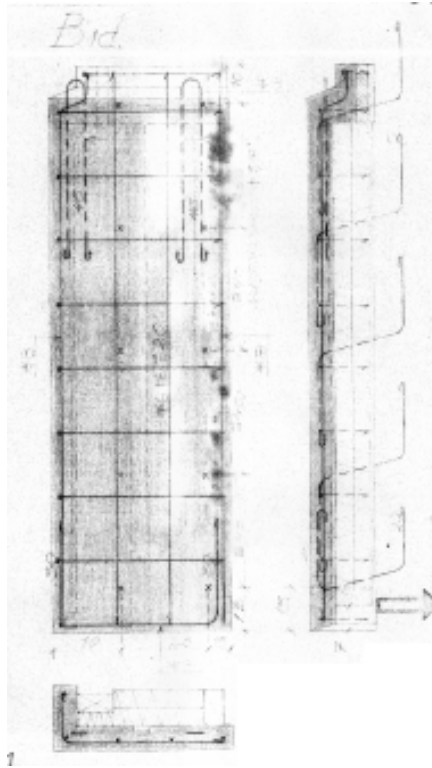
Urheilutalon julkisivujen rakennustapa on suunnitelmien mukaan oleellisesti toisenlainen kuin Terveystalossa. Julkisivu-elementteihin on kiinnitetty jo tehtaassa lämmöneristeet ja puinen, lahonsuojattu tukikoolaus. Elementti on ikään kuin puolisandwich, sandwich ilman sisäkuorta. Lämmöneristeiden läpi tulevat tartuntateräksiset, joilla elementti sidotaan kiinteään ulkoseinään, ovat ruostumatonta laatua.⁷⁶ Niitä on asetettu harvinaisen tiheästi, alle 40 cm pisteverkolla. Yhdessä n. 1,8x1,8 m2 elementissä on siis 25 kpl tartuntoja. Pesubetonipintainen kuorielementti on 7,5 cm vahvuinen ja sen yläpäässä on puoliponttirakenne, johon asennetaan joko ikkuna tai toinen elementti. Elementin alalaita taas on viistottu tippanokan muodostamiseksi. Betonikuoren sisäpinnassa on 6 kpl tuuletusuria. Höyrypaineen aikaansaama kondensoituminen poistuu taustan uria myöden. Urat ovat helposti havaittavissa ikkunan päällisissä elementeissä.

Urheilutalon julkisivun elementtikaavio. Ote piirustuksesta. Insinööritoimisto Erkki Juva Oy.EKA. Räystään pellityssuunnitelmat 6.7.1966 (AB). Ervin piirustuskokoelma. SRM.

2783

Urheilutalon julkisivun nurkkaelementti.
Ote piirustuksesta. Insinööritoimisto Erkki Juva Oy, EKA.

Alla nurkkaelementin avosauma.

2831

Rakenne viittaa vahvasti rakennustapaan, jossa elementit on asetettu ensin paikalleen ja runko on valettu sen jälkeen. Elementti ja sen lämmöneriste on muodostanut valumuotin ulkolaidan. Elementtien pystysaumaan on jäänyt lämmöneristeelle n. 5 cm levyinen jälkitilkittävä kaista. Tiheä tartuntaraidoitus selittyy ehkä sillä, että se on toiminut samalla paikallavalettavan ulkoseinän raudoituksen runkona. Aihe kaipaisi lisätutkimusta.

Kaksi nostokoukkuja tulee ulos betonikuoren ylälaidasta, pontin kyntteen kohdalta. Insinööritoimisto Erkki Juva Oy:n suunnitelma nro 29, 22.4.1966. EKA.

Urheilutalon julkisivujen Terveystalosta poikkeava rakennustekniikka näkyy tarkemmin katsottuna myös julkisivuissa. Kohdissa, joissa kaksi betonikuorielementtiä on päällekkäin muodostuu niiden väliin selvä useamman sentin korkuinen puolipontin aiheuttama avosauma. Myös erityyppisten elementtien määrä on oleellisesti pienempi kuin Terveystalossa. Ratkaisulla on saavutettu monia rationaalisia etuja suhteessa Terveystalon monimutkaiseen toteutustapaan ja elementtien lukemattomiin variaatioihin. Myös elementtien tekninen kesto on osoittautunut Urheilutalon kohdalla oleellisesti paremmaksi. Tehdyissä kuntokartoituksissa ei ole kiinnitetty huomiota julkisivuelementtien mahdollisiin vaurioihin. Tosin talojen rakenteellista erilaisuutta ei ole aina esiselvityksissä tiedostettu.⁷⁷

Visuaaliselta ilmeeltään Urheilutalon julkisivujen rationaalinen toteutus ei ole yhtä herkkä kuin Terveystalon tarkasti räätälöity sommitelma. Elementtien välien kookas avosauma luo irvistävän ilmeen. Saman elementin toistamisesta aiheutuvat, ja myöhemmin valtakunnallisesti todetut ongelmat näkyvät yksityiskohdissa. Räystään kohdalla pontillisen elementin käyttäminen on aiheuttanut kookkaan pellityksen tarpeen. Urheilutalon räystäspelti on 21 cm korkea kun Terveystalon vastaava on vain muutaman sentin korkuinen kireä viiva.

⁷⁶ Rakennepiirustuksen nro 29 kopion teksti on miltei näkymättömissä. EKA.

⁷⁷ Konstru Oy:n Alustavassa rakenneseelvityksessä 30.5.2000 on todettu Urheilutalostakin, että "Julkisivujen kuorielementit uusittava.", vaikkei väitettä tukevia tutkimuksia ole ilmeisesti edes tehty.

4.4.5. Rakennusosat, materiaalit ja värit

Ulkoikkuna- ja ovityypit

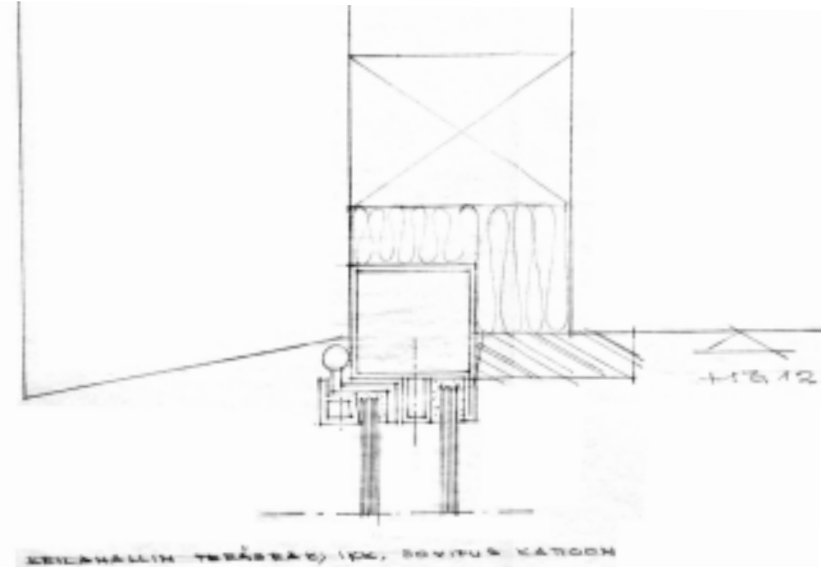
Urheilutalon perusikkunat ovat puurakenteisia, 2-kertaista sisään-sisään-aukeavaa tyyppiä. on vastaava mitä Terveystalon kohdalla on jo käsitelty (luku 3.5.5.). Ikkunan sisäväriä on käsitelty värinäytteiden kohdalla. Ikkunoiden ulkoväritystä ei tehdyssä pikatutkimuksessa pystynyt luotettavasti määrittelemään.

Urheilutalon *lasijalan* ikkunat ovat teräsrakenteisia, normaaliprofiileista valmistettuja. Keila kohdalla on suunnitelman mukaan ollut (ennen laajennusta) kaksinkertaisia, avattavalla ulkopuoliteella varustettuja ikkunoita. Ulkopokan lasituslista on suunnitelmassa metallinen. Nykyiset myymälöiden ikkunat ovat yksilasista mallia, jossa lasitus on tehty maalattulla puul. Ikkunoiden ulkoväritys on tutkimatta.

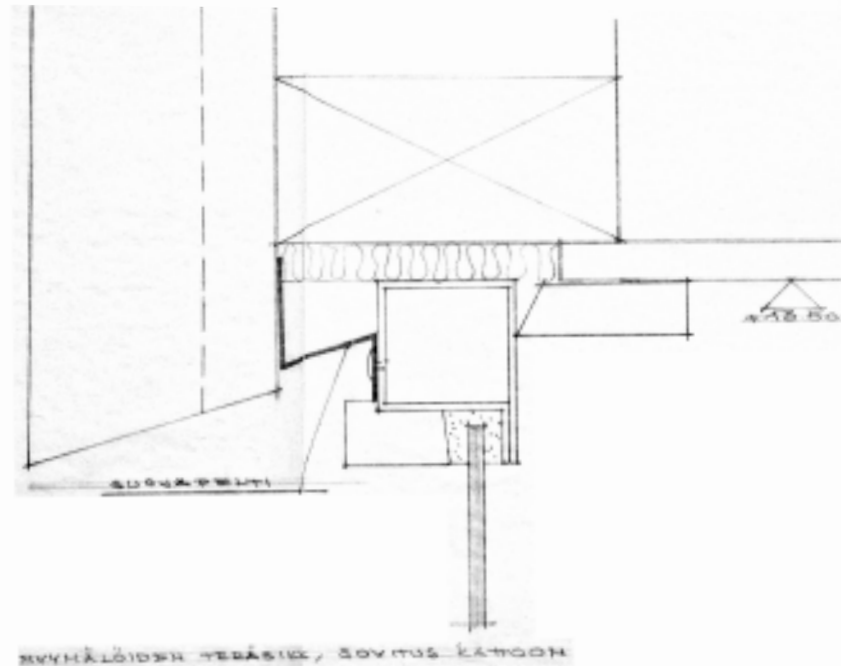
Sisäövet

Tyypilliset väliövet ovat huullettuja laakaovia, samoin kuin Terveystalossa (luku 3.5.5.). Ovien kiinnostavat painikkeet ovat mustaa muovisekoitetta, mahdollisesti asetaalihartsia, jota markkinoitiin mm. vuoden 1965 *Rakennustaidossa*: ”Uutta materiaaliajattelua nykyaikaiseen rakentamiseen”.⁷⁸ Painikkeen tuotemerkkiä ei tässä yhteydessä ole saatu selville. Toimistohuoneiden ovet ja niiden yläikkunat muodostavat kiinteän karmirakenteen.

Sisällä olevat osastoivat ovet ovat metalli-lasi-rakenteisia, vastaavasti kuin Terveystalossa (luku 3.5.5.)

Kiinteän ja avautuvalla pokalla varustetun teräsiikkunan suunnitelmat 21.5.1966 (BC). Ervin piirustuskokoelma. SRM.

⁷⁸ "Paladin heloituksia raaka-aineena DELRIN" eli Du Pont'in valmistamaa asetaalihartsia.

Keilahallin miesten pukuhuoneen eteistilan "sivuttaissiirtävää" lattialaatoitusta. Takana ruskeaa mattoa, linoleumia (?).

Lattiat

Lattiat pinnoitettu vastaavin materiaalein mitä Terveystalon kohdalla selitettiin (luku 3.5.5.). Tämä oletus perustuu alkuperäisenä säilyneiden alueiden samankaltaisuuteen. TUL:n pääportaassa ja varaportaassa on käytetty vaalean vihreää asbestivinyylilaattaa valkoisin reunalistoin ja harmain muovijalkalistoin. Keilahalliin laskeutuvassa pääportaassa on tumman ruskeaa laattaa. Keilahallin portaan kellarikerroksen lepotaso on muista poiketen ruskeaa mattoa, linoleumia (?), harmain muovisin jalkalistoin, mahdollisesti siis alkuperäisiä. Keilahallin pukutilojen käytävät ja pukuhuoneet on laatoitettu valkeilla ja em. tumman ruskeilla asbestivinyylilaatoilla polveileviä kuvioita muodostaen. Sama periaate on kuntosalin aputiloissa ja käytävissä. Apteekin peruslattia on ollut vaalean harmaata laatoitusta, jossa valkoisia kapeita (puolen laatan) raitoja. Koko talossa ilmeisen poikkeuksellinen on apteekin palvelualueen valkoisella marmorilla pinnoitettu lattia. Voimistelusalin lattiapintana on alkujaan ollut matto, linoleum (?). Märkätilojen ja WC:iden lattiassa on tyypillisesti ruskeaa 10x10 cm klinkkerilaatta.

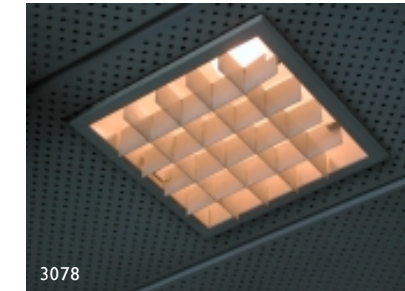
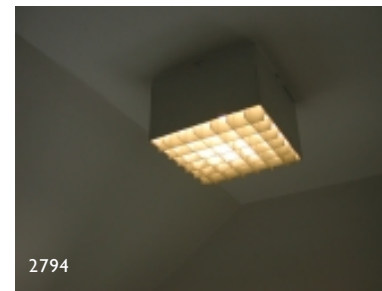
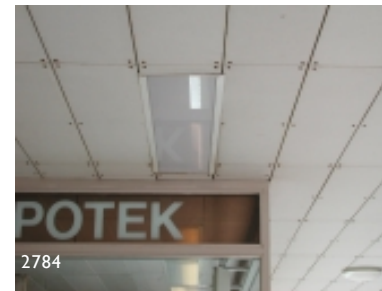
Katot ja valaisimet

Kuten Terveystalossakin kattoja on kahta perustyyppiä: puhtaaksivalettu ja maalattu betonipinta ja alaslaskettu katto. (kts. 3.5.5: Katot). Suunnitelmien mukaan alakattomateriaali sisällä on kipsilevy. ”Kipsonit”-levyt ovat 30x120 cm kokoisia. Ulkona, myymälöiden kohdalla kattomateriaali muuttuu Minerit - kuitusementtilevyksi. Alakattopiirustuksissa on esitetty valaisimien ja ilmanvaihtoritilöiden paikat. 30x120 cm kokoiset loisteputkivalaisimet muodostavat ehjiä linjoja, jotka jatkuvat ulkoa sisälle.

Tällaista kipsilevyn käyttöä Urheilutalosta ei kuitenkaan nykyisin löydy. Ainoa löydetty kipsilevykatto on kuntosalin pesuhuoneessa, tila josta käydään suihkuihin, mutta sielläkin kasetin muoto on toinen. Tiloissa yleinen alakattomateriaali on vastaavan tyyppinen perforoitu metallikasetti, kuin Terveystalossa. Urheilutalossa se on tosin leveämpi ja ainakin Apteekin kohdalla, keilaratojen päällä ja 4. kerroksen aulassa ilmeisen vanha. Se on vanhempaa mallia kuin mitä 1983 laajennusosassa on käytetty. On siis mahdollista ja oletettavaa, että kyseessä on suunnitelmista poikkeava alkuperäinen toteutus. Minerit-pinnat ulkotiloissa ovat edelleen olemassa. Jos edellinen otaksuma pitää paikkansa ovat em. alueilla olevat alakattojen valaisimet myös alkuperäisiä. Kuvatekstien tiedot on poimittu alakattoja koskevista suunnitelmista 19. ja 28.9.1966 (Arja Bieber).

Kalusteet

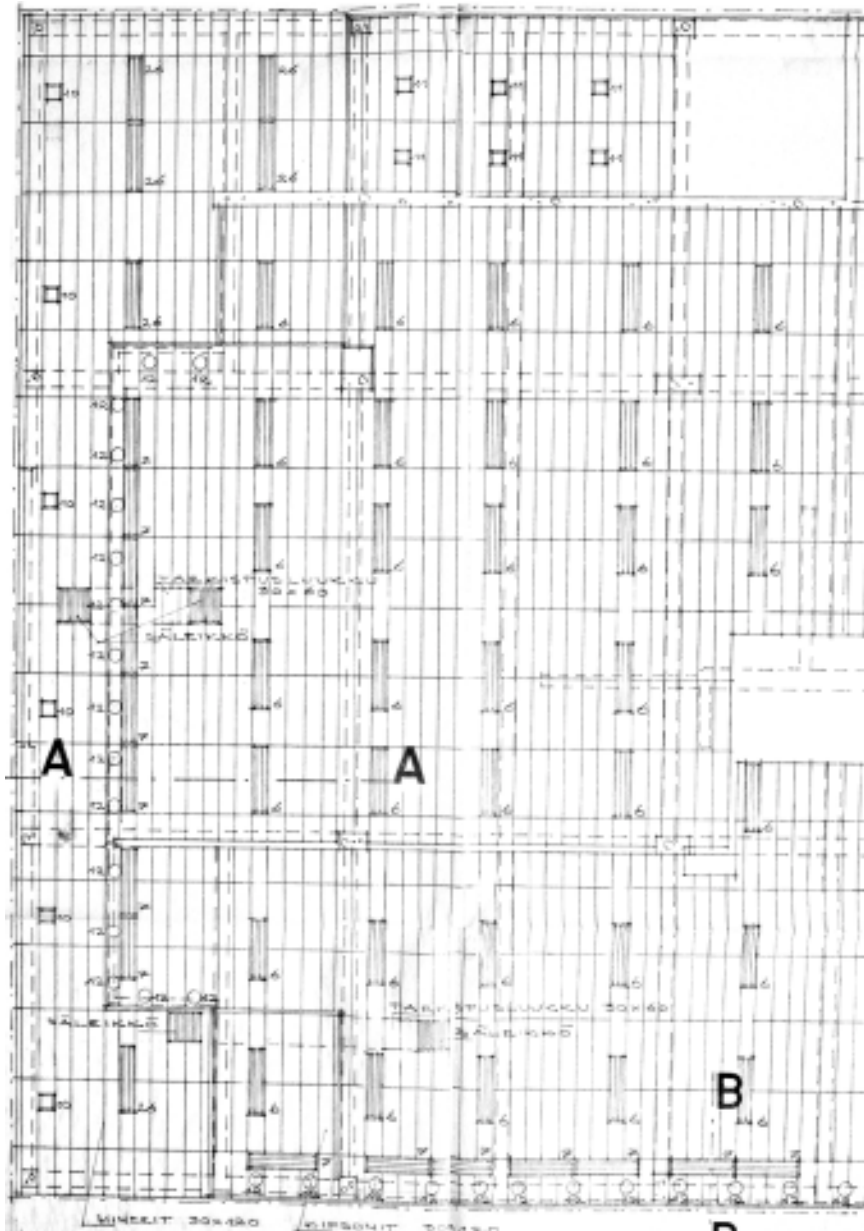
Urheilutalon alkuperäisestä irtokalustuksesta ei ole tarkempaa tietoa. Urheilutalon tiloista löytyi kaksi 60-lukulaista sohvaa, jotka saattavat olla osia alkuperäisestä kalustuksesta.

Yllä kuntosalin opaakkipintainen valaisin. Sen oikealla puolella 4. krs. IV-ritilä ja takana pyöreä hehkulamppuvalaisin. Näiden alla ITSU Oy:n HP 720:tä vastaava, opaakkilevyllä varustettuna apteekin ulkopuolella. Katto Mineriiittiä. Sen oikealla puolella apteekin katto sisällä, ITSU Oy:n HP 710 ja ikkunaseinän vierustalla taas HP 720:tä vastaava, opaakkilevyllä varustettuna. Apteekin ja myymälän näyteikkunavalaistusta varten ikkunan vaakajaossa on ollut myös spotit, ITSU Oy:n AH 72.

Alla vasemmalla entisen TUL:n pääsisäänkäynnin tuulikaapin hehkulamppuvalaisin. Sen oikealla puolella ja alla keilahallin katsomon valaisin sekä IV-ritilä (?).

Alakattosuunnitelma ensimmäisen kerroksen apteekin ja myymälän kohdalta. 19. / 29.8.1966 (AB) Ervin piirustuskokoelma. SRM.

Väritys

Tutkittujen ja löytyneiden esimerkkien perusteella voidaan olettaa sisäväriyksestä, että talon 3- ulotteiset peruspinnat, seinät ja katot ovat olleet valkoisia, seinät ehkä hieman lämpimään taitettuja. Jarmo Tuomisen mukaan "Ervin väri" on taitettu lämmin valkoinen; valkoinen, johon on lisätty hieman mustaa ja keltaista. Tuomisen mukaan "Ervi piti vaaleista pinnoista. Mustaa hän ei sietänyt missään, korkeintaan portaan kaiteessa." ⁷⁹ Vahvempia värejä löytyi, kuten Terveystalossakin pienemmistä rakennusosista ja latioista (kts. myös 3.5.5: Väritys ja maalit). Pinnoissa, joita ihminen koskettaa on väri. Latioissa on maantasokerroksissa ja siitä alaspäin raskas tumma ruskea tai neutraali harmaa, jonka kontrastina on valkoisia ruutuja tai raitoja. Maantasosta ylöspäin latioissa (portaissa) on keveyttä, vaaleaa vihreää. 2.-4. kerroksen aulojen tai huoneiden lattiäväriyksestä ei ikävä kyllä ole tietoa. Esimerkkejä intensiivisimmästä värin käsittelystä löytyy keilahallin pääportaan betonikaiteesta joka alun perin on maalattu lämpimän oranssiksi ja kuntosalin suihkuhuoneesta, jossa on turkoosin sininen laatoitus.

Keilahallin värikoodausta ja apteekin marmoria on käsitelty kohdassa 4.4.1. Värikoodit ovat seuraavilla aukeamilla.

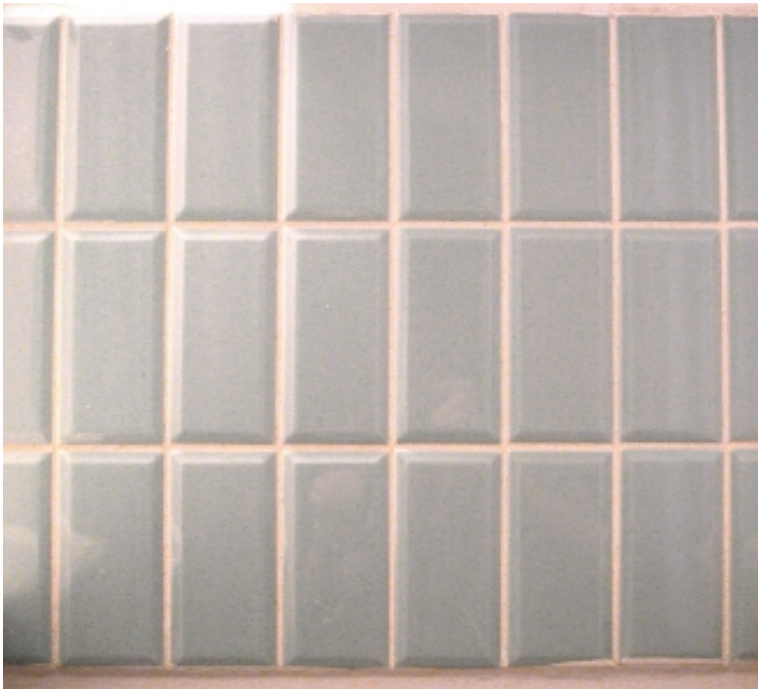
4.4.6. Talotekniikka

Urheilutalon talotekniikkaa ei tämän työn puitteissa ole käsitelty. Voidaan lyhyesti mainita että rakennus on alun perin varustettu koneellisella ilmastoinnilla. Kone on edelleen käytössä, luonnollisesti kuluilta osiltaan uusittuna. Vuonna 1995 hammashoitolan saneerauksessa ko. alueen ilmanvaihtoa on uusittu. Samoin lämpö- ja vesitekniikkaan kuuluvaa kalustoa on uusittu. Kattavaa putkiremonttia ei ole tehty.

Oletettavasti Espoon Sähköllä, Espoon Vedellä ja Tapiolan Lämmöllä on hallussaan alkuperäisiä suunnitelmia, joihin on mahdollista syventyä tarvittaessa tarkemmin.

⁷⁹ Jarmo Tuomisen haastattelu. 22.5.2002

Väriäytteet

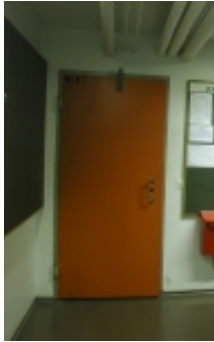
Kuntosalin sinistä laattaa

Primon messinkinen vedin 131 ja vihreä palo-ovi kuntosalissa.

3092

3093

3090

NCS S 7020-G30Y
UTV001, Kellarikerros.

Pukuhuonetiloihin johtava osastoiva metallinen palo-ovi. Messinkinen vedin PRIMO 131 ja sulkupumppu.

väri suuntaa-antava

NCS S 3005-Y20R
UTV001, Kellarikerros.

Pukuhuonetiloihin johtava osastoivan metallisen palo-oven kehyslista.

väri suuntaa-antava

NCS S 2070-Y80R
UTV002, Kellarikerros.

Pukuhuonetiloihin johtava osastoiva metallinen palo-ovi. Messinkinen vedin PRIMO 131 ja sulkupumppu.

väri suuntaa-antava

NCS S 2070-Y80R
UTV003, I. kerros.

Toiseen kerrokseen nousevan portaan betonisen kaiteen pinta.

3088

3094

NCS S 7010-Y30R
UTV004, Kellarikerros, I. kerros.

Keilahaalliin johtavan pääportaan ja kellarin pukuhuonetilojen lattioiden asbestivinyylilaatta. Muovinen varvaslista valkoinen NN (liikaantunut). Samoin kellarikerroksen valkoiset asbestivinyylilaatat.

väri suuntaa-antava

väri suuntaa-antava

NCS S 2005-Y20R / 3005-Y20R
UTV005, 1. kerros

NCS S 2005-Y20R / 3005-Y20R
UTV007, 4. kerroksen aula.

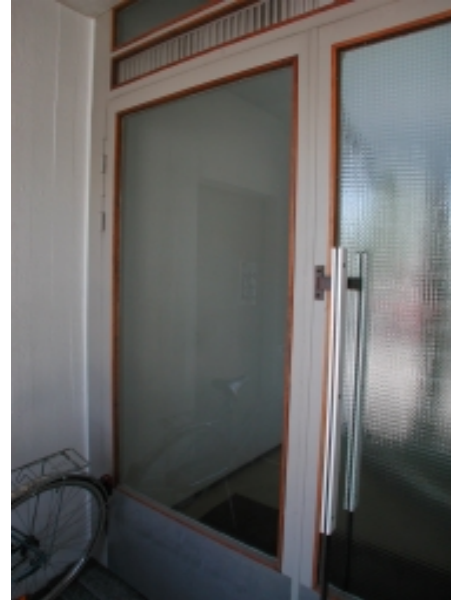
Entisen TUL:n pääsisäänkäynnin metalliovi ja pääportaan osastoivat metalliset sisäövet

(Oikea sävy oheisten mallien välistä).

Tammiset kehykset on käisteltu oletettavasti hieman punertavalla petsillä ja öljyty.

vedin PRIMO 200 messinkiä / valkoista akryyliä.

Rautalankalasi.

3084

3051

väri suuntaa-antava

NCS S 3010-G80Y
UTV006, 1.- 4 . kerros

Entinen pääporras, lattian asbestibinyylilaatta.
Muovinen varvaslista valkoinen NN (likaantunut).

3089

väri suuntaa-antava

NCS S 3502-Y
UTV007, 1.- 4 . kerros

Entinen pääporras, kaiteen muovinen käsijohde ja teräspinnat.

3081, alla 3080

väri suuntaa-antava, todellisuudessa valkoisempi

NCS S 0502-Y (?)
UTV013, 1.- 4 . kerros

Entinen pääporras, betoniseinä. Alun perin oletettavasti paljas puhtaaksi valettu lautamuotin jättämä betonipinta joka maalattu valkoiseksi. Nykysin oikaistu kipsi yms. siloiteella ja maalattu.

3077

3076

NCS S 2030-Y
UTV008, 4 . kerros

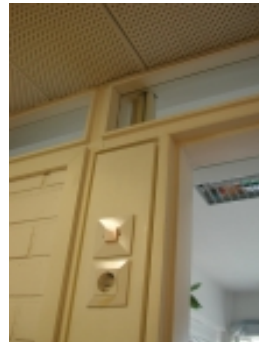
Toimistohuoneen ovi.
Vedin mustaa muovisekoitetta, mahdollisesti
asetaaliartsia.
Lukko messinkiä.

väri suuntaa-antava

3074

3072

NCS S 4502-Y
UTV009, 4 . kerros

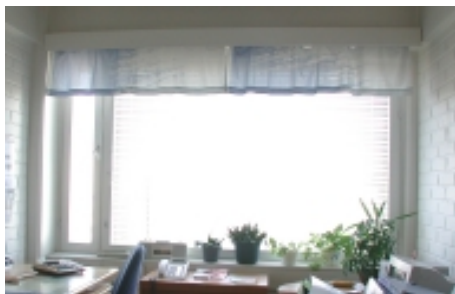
Toimistohuoneen oven karmi.

NCS S 4502-Y
UTV010, 4 . kerros

Toimistohuoneen oven yläikkuna. Ikkunan taakse,
huoneen puolelle on sijoitettu kuvassakin näkyvät
sähköputkitukset.

väri suuntaa-antava

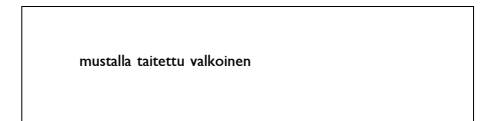
3050

NCS S 0500-N
UTV011, 4 . kerros

Toimistohuoneen ikkuna sisältä.

NCS S 0500-N
UTV011, 4 . kerros

Käytäväseinä. Puhtaan valkoiseksi lateksilla
maalattu.

mustalla taitettu valkoinen

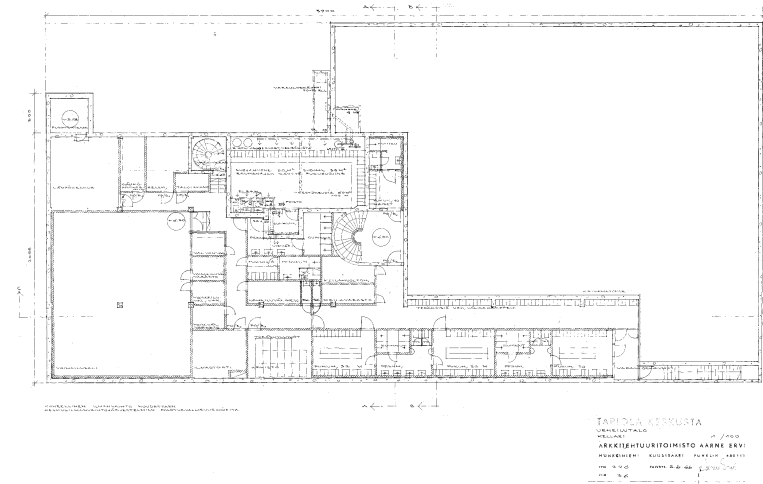

4.5. Urheilutalon muutosvaiheet

Oheisissa väritetyissä pohjakaavioissa on esitetty Terveystalon tunnetut muutosvaiheet. Jokainen rakennusvalvontakeskuksen lupa-aineiston ja Talosuunnittelupalvelujen arkistossa olevien piirustusten osoittama merkittävä muutosvaihe on pyritty osoittamaan kaavioissa. Päävaiheille on annettu oma värikoodi, joka on selitetty piirustuksen yhteydessä. Väreillä on osoitettu uudet seinärakenteet. Uusia ikkunoita tai ovia ei ole väritetty. Punaisella katkoviivalla on osoitettu vuoden 1965 suunnitelman mukainen seinä, tms. joka on purettu. Kahdella rasterivärillä, oranssilla ja keltaisella on osoitettu sellaiset tilat nykyisessä pohjamuodossa jotka vastaavat vuoden 1965 suunnitelmia. Oranssi väri kuvaa tilaa joka on muodoltaan ja osin myös materiaaleiltaan vuoden 1965 suunnitelman mukainen. Keltainen väri kuvaa tilaa tai osaa tilasta joka on vuoden 1965 mukainen, mutta jonka kaikki tai merkittävä osa pinnoista on uusia. Värittämättä jätetyt alueet ovat tilarakenteeltaan eniten muuttuneita. Valkoiset tilat, joiden poikki kulkee viiva ovat alueita, jotka piirustusten perusteella saattavat noudattaa vuoden 1965 suunnitelmaa, mutta asiaa ei ole tässä yhteydessä tarkistettu.

Kaavioiden pohjana käytetyt piirustustiedostot on laadittu vuonna 2000. ProjectCAD-team Oy on käyttänyt tiedostojen laatimisessa olemassa olleita piirustuksia, joten ko. piirustukset eivät perustu paikalla tehtyyn mittaukseen, ja ovat siksi osin epätarkkoja.

Urheilutaloa koskevia muutoslupia on paljon. Seuraavassa käydään tilakohtaisesti läpi vain merkittävät muutokset. Täydellinen luettelo piirustuksiin perustuvista muutostöistä löytyy kohdasta 8.4. Luettelo Espoon kaupungin hallussa olevista piirustuksista: rakennuslupakuvia ja muita piirustuksia.

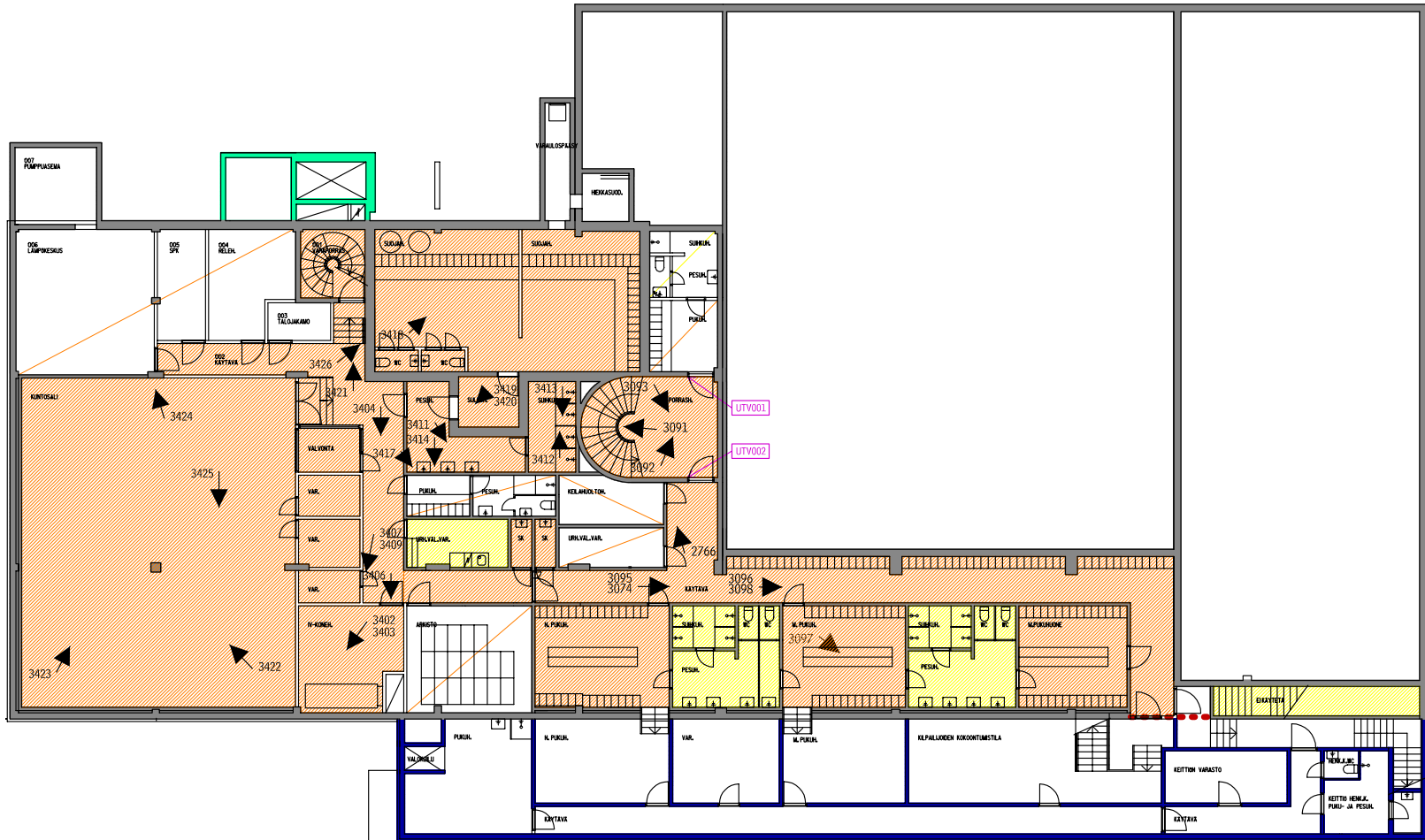

Vuoden 1966 suunnitelma. Kellarikerros. ERVK.

Keilahallin laajennus, Insinööri- ja arkkitehtitoimisto Särkijärvi Oy. Länsiväylä heinäkuu 1984.

- 1966 (suunnitelma)
 - 1981 / 1983
 - 1984
 - Poistettu rakenne
- Vuoden 1966 suunnitelman mukaiset tilat
- A Tilamuoto, rakennusosat ja osa pintamateriaaleista vastaa vuoden 1966 toteutusta
 - B Tilamuoto vastaa vuoden 1966 suunnitelmia, mutta pöytäosa pintamateriaaleista on muutettu
 - Kuvaus
 - VÄRINÄYTE

Urheilutalo, kellarikerros

Mittakaava n. 1:250.

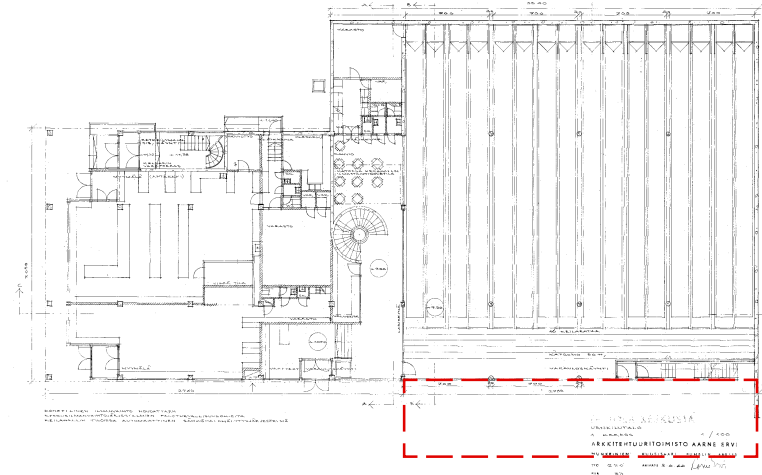
4.5.1. Hissitorni

Vuonna 1981 haettiin lupa rakentaa hissitorni rakennuksen länsipuolelle. Suunnitelman laati Scanark Oy. Suunnitelma muutti Urheilutalon alkuperäisen toiminnallisen rakenteen, joka tosin oli jo alkujaan ongelmallinen, kuten aiemmin on selostettu. Entisestä sivuportaasta muodostettiin talon pääporras ja entinen pääporras jäi varapoistumistien asemaan, vaille käyttöä.

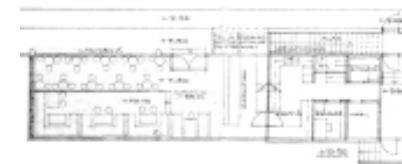
Hissitorni rakennettiin palvelemaan talon muuttamista toimistokäytöstä terveyskeskuskäyttöön. Hissitorni rakennettiin entisen varaportaan eteen, josta seurasi että portaan ikkunat poistettiin ja aukot levytettiin umpeen. Tämä lisäsi entisestään portaan toisarvoista luonnetta, ja ongelma on edelleen koettavissa paikalla. Porrashuonetta ei muutoin juuri muutettu. Talon katolle rakennettiin matala lisäkerros, hissitornin jatkeeksi.

4.5.2. Hammashoitola

Vuonna 1978 toisessa kerroksessa sijainneen retkeilymajan tilalle suunniteltiin hammashoitola. Suunnitelmat laadittiin Espoon kaupungin toimesta. Entiset kahden hengen majoitushuoneet muutettiin hammaslääkärin vastaanottohuoneiksi purkamalla joka toinen seinä pois. Entiset parvekkeeseen liittyneet huoneet yhdistettiin henkilökunnan taukutiloiksi. Ilmeisesti samassa yhteydessä kerroksen ilmanvaihto uusittiin, tai se tapahtui myöhemmin. Nykyisessä asussaan

Vuoden 1966 suunnitelma, I. krs. ERVK. Alla olevan laajennusuunitelman paikka on punaisella katkoviivalla.
Keilahallin laajennusuunitelma. Arkkitehtuuritoimisto Aarne Ervi. 18.1.1973. , sign. Arja Bieber. SRM.

Apteekki nykytilassaan. Alakatto ja ikkunat ovat vanhat, kaikki kalustus ja lattia uutta.

Urheilutalossa sijaitsevan hammashoitolan ja terveyskeskustoimiston nykyinen pääsisäänkäynti. Vasemmalla vuoden 1981 suunnitelmien mukaan toteutunut hissitorni. Oikealla portaat johtavat kellarikerroksessa sijaitsevaan kuntosaliin.

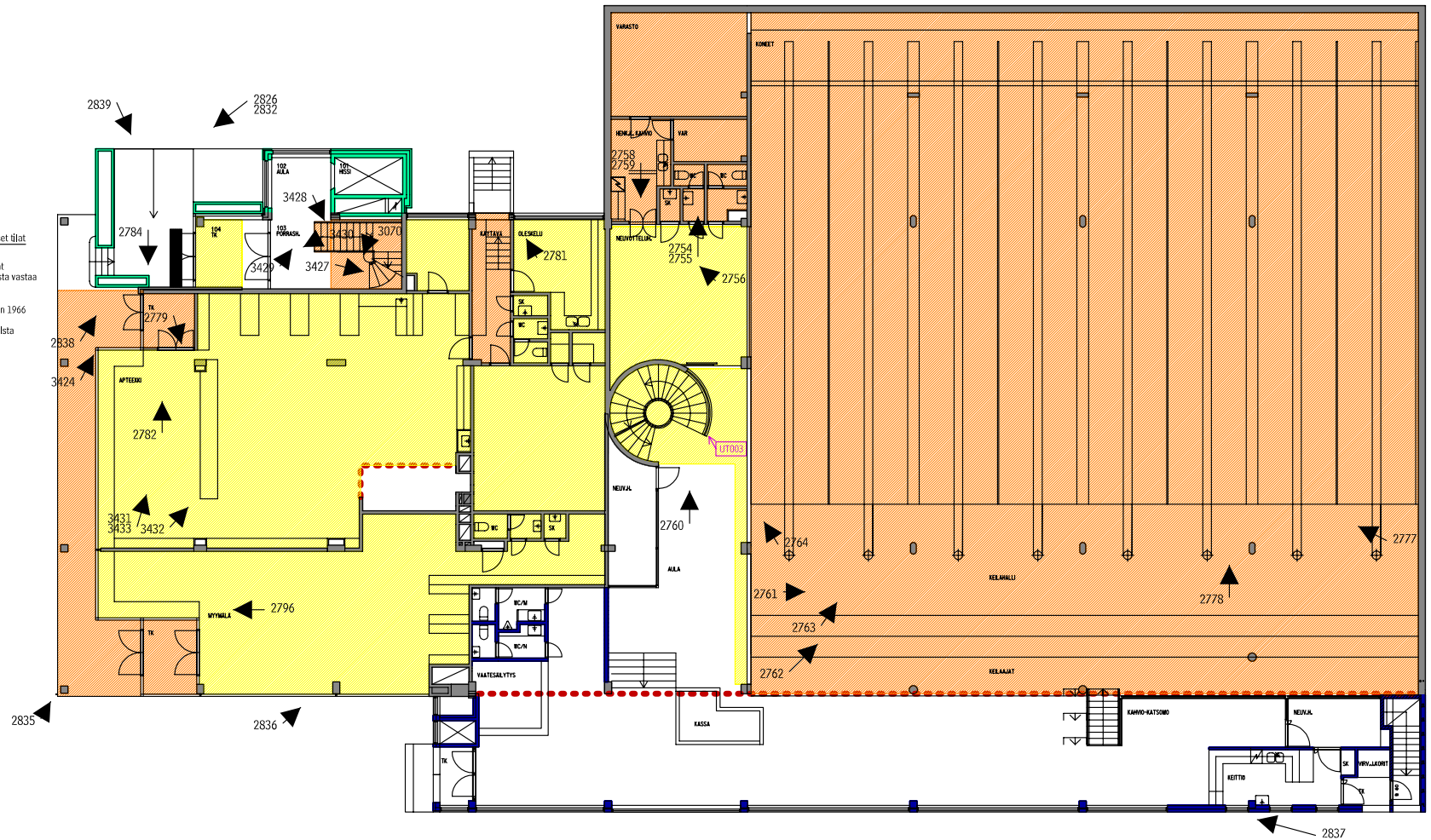

- 1966 (suunnitelma)
- 1981 / 1983
- 1984
- Poistettu rakenne

Vuoden 1966 suunnitelman mukaiset tilat

- A** Tilamuoto, rakennusosat ja osa pintamateriaaleista vastaa vuoden 1966 toteutusta
- B** Tilamuoto vastaa vuoden 1966 suunnitelmia, mutta pääosin pintamateriaaleista on muutettu

- Kuvaus
- VÄRINÄYTE

Urheilutalo, 1. krs

4/2002. (PR)

Mittakaava n. 1:250.

alakattoa on laskettu alkuperäisestä suunnitelmasta siten, että se tulee sisäikkunalinjan alapuolelle. Tilaa koskien on kirjattu myös vuodelta 1995 ja 2000 muutossuunnitelmia (TEKE/TS).

4.5.3. 3. ja 4. kerros

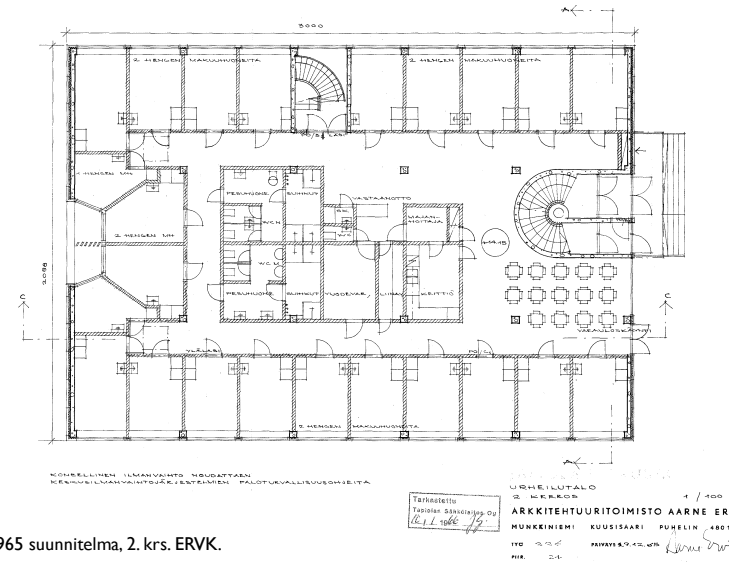
Vuoden 1981 suunnitelman mukaan 3. kerros muutettiin toimistosta osaksi terveyskeskusta. Tätä koskien haettiin muutoslupa myös 1983 (Scanark Oy), mikä lienee lähinnä vuonna 1981 haetun luvan suunnitelmien päivitys. Tilan perusrakenne säily suunnilleen ennallaan, mutta uuden hissitornin johdosta kerrokseen puhkaistiin yksi käytävä lisää, entisen lomakevarastotilan kohdalle. Entinen neuvotteluhuone jaettiin pienemmiksi tiloiksi. Sen länsipäähän tuli vastaanottohuone josta on nykyisin käynti entisen neuvotteluhuoneen kattoterassille. Neuvotteluhuoneen loppuosasta muodostettiin ryhmätyöhuone. Samalla uusittiin WC-tilat ja uudistettiin aulojen lattiat ja alakatot sekä huoneiden lattiat ja katot. Oletettavasti kaikki pinnat maalattiin.

Neljännessä kerroksessa tapahtui vähiten muutoksia vuoden 1981 suunnitelmiin liittyen. Tilarakenteessa ainoastaan yksi toimistohuone muuttui uudeksi hissiaulaksi. Lattia pinnoite uusittiin ja oletettavasti kaikki peruspinnat maalattiin. Aulatilojen alakattotyyppejä on oletettavasti alkuperäinen.

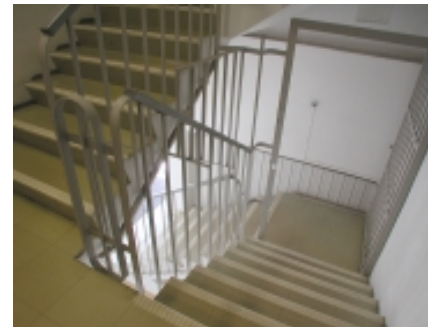
Huone 416 esimerkkihuvoneena

Tämän työn puitteissa tutkittiin Urheilutalon toimistohuoneiden nykytilasta esimerkkinä huone 416, nykyinen kanslistin huone. Huoneesta otettuja maalinäytteitä on käsitelty kohdassa 4.5.5.

Huoneen 416 muoto on sama kuin vuoden 1965 suunnitelmassa. Käytäväovi on alkuperäinen huulettu laakaovi, joka liittyy oven päällä olevaan niin ikään alkuperäiseen puiseen ikkunarakenteeseen. Ikkunan yläpuolinen osa on puurunkoinen ja päällystetty kipsilevyllä, kuten vuoden 1966 suunnitelmassa on esitetty. Ikkunan alapuolinen osa seinää on puhtaaksi muurattua kalkkihiekkatiiltä, joka on maalattu lateksilla valkoiseksi. Myös nykyinen väri on valkoinen. Huoneiden 416-415 ja 416-417 väliset seinät on tehty niin ikään kalkkihiekkatiilestä puhtaaksi muuraamalla ja maalattu. Ulkoikkuna on alkuperäinen sisään-sisäänaukeava puuikkuna (kts.

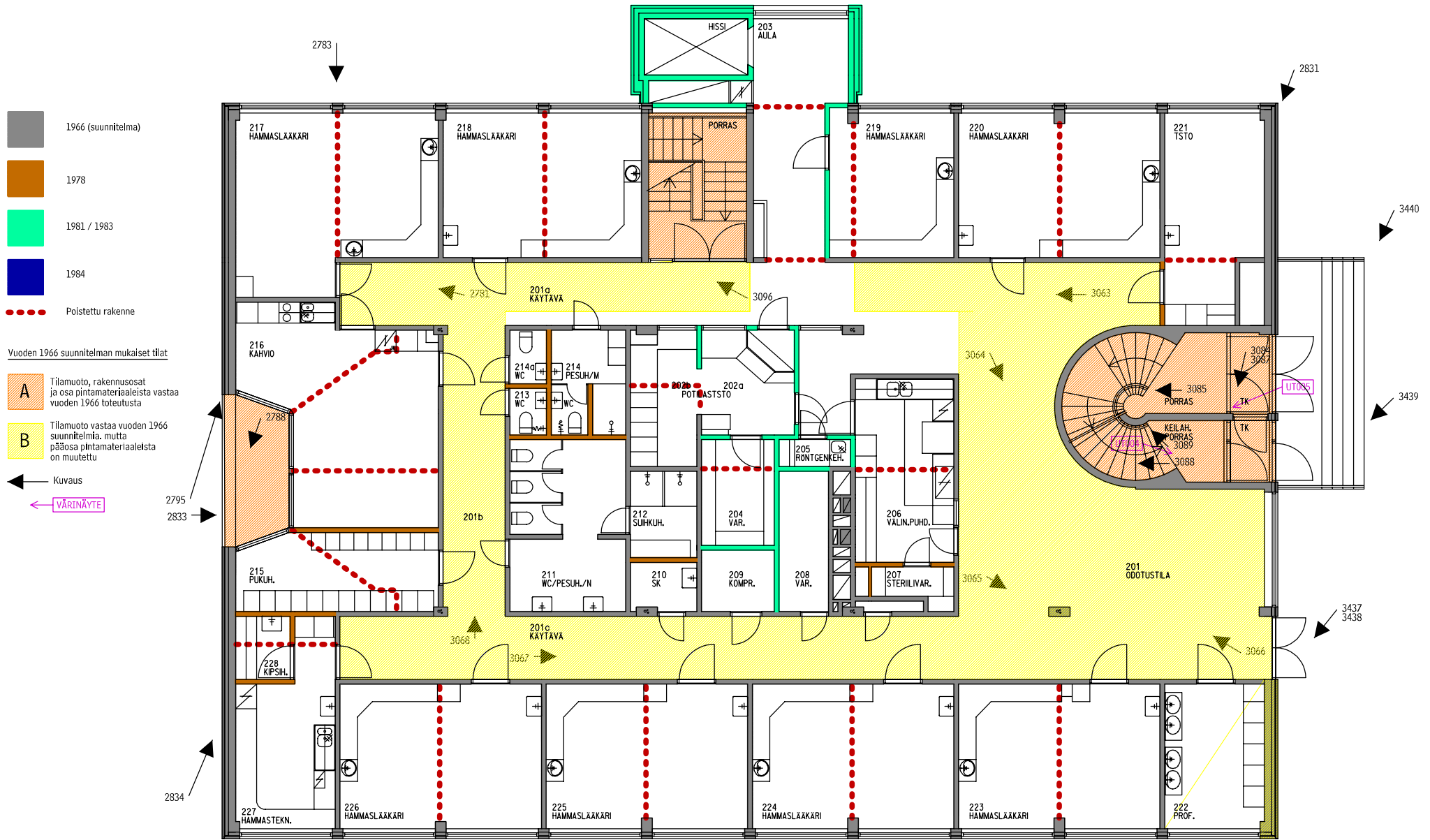
Vuoden 1965 suunnitelma, 2. krs. ERVK.

3070
Nykyinen pääporras, entinen varaporras saavuttaessa hammashoitolaan. Muutoin vuoden 1966 suunnitelman mukainen tila, mutta vuoden 1981 hissitorni on peittänyt ikkunat. Alkuperäinen vihreä asbestivinyylilaatta.

3066
Nykyinen hammashoitolan odotusaula, entinen retkeilymajan aula.

Urheilutalo 2. krs

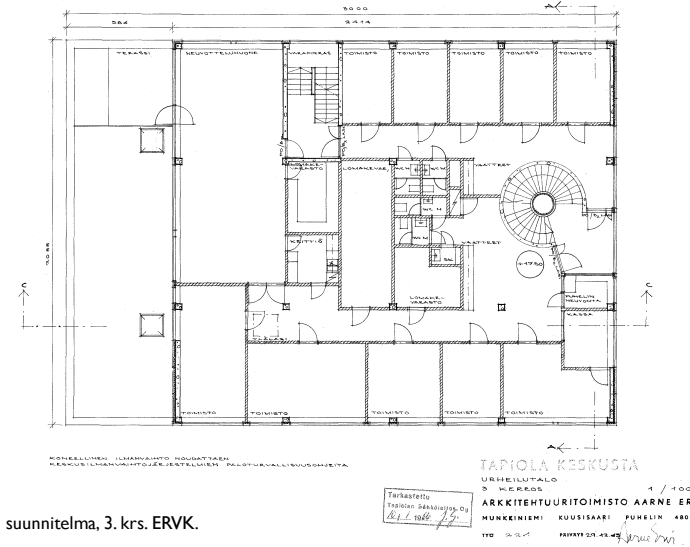
Mittakaava n. 1:150.

4.5.5). Ikkunanpäällä on verhokisko ja sen levyrakenteinen suojakotelo. Ikkunapenkki on laminaattipintainen ja ilmeisesti uusittu jossain vaiheessa talon historiaa. Ikkunapenkin alla on lämpöpatterit. Ulkoseinä on umpiosiltaan sileää/tasoitettua betonipintaa joka on maalattu valkoiseksi. Lattiasa on okran sävyinen muovimatto, joka liittyy vuoden 1981 suunnitelman toteutukseen. Samaa mattoa on koko kerroksen aulassa. Jalkalistat ovat valkotammea. Katto on ilmeisesti vuoden 1981 suunnitelmien mukaan ruiskurapattu valkoiseksi. Huoneessa on oma lavoaaari (1981?). Huoneen irtokalustus ja varustus on uudempaa vuosikertaa kuin 1960-luvulta.

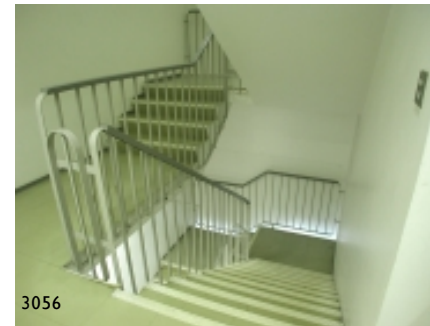
4.5.4. Keilahalli

Keilahallin aloitti toimintansa vuonna 1967. Jo 1970-luvun alussa uuden kahvion rakentaminen ja siten keilahallin laajentaminen tuli ajankohtaiseksi. Keilahalli joutui ostamaan lisää maa-alaa Asuntosäätiöltä. Keilahalli oli tavoitellut n. 10-12 metrin levyistä kaistaletta hallin itäpuolelta, jonka myymiseen⁸⁰ myös Asuntosäätiö olisi suostunut, mutta Espoon kaupunki suostui vain 5 metrin levyisen kaistaleen varaamiseen laajennukselle.⁸¹ Ervin toimistossa laadittiin suunnitelma laajennuksesta, joka on päivätty 18.1.1973. Suunnitelman allekirjoitti Arja Bieber. Uusi kahvio keittiöineen sijoittui keilahallin katsomon itäpuolelle. Jostain syystä hanke kuitenkin viivästyi ja laajennusta päästiin rakentamaan vasta vuonna 1984. Uuden suunnitelman laati 24.2.1984 Arkkitehti- ja insinööritoimisto Särkijärvi Oy / rakennusinsinööri Hilka Särkijärvi.⁸² Kahvion rakentamisen periaate oli sama kuin Ervillä, mutta laajennus tehtiin entistä pidempänä siten, että sen eteläpään muodostui keilahallin uusi pääsisäänkäynti ja -aula. Samalla uusittiin katsomo. Vuonna 1985, edelleen Särkijärvi Oy:n suunnittelemana, haettiin lupa autokannen Kaupintien puoleisen aidan korottamiseen. Vuonna 1996 uusittiin uudemman kerran sisäänkäyntiaulan tiloja. Kellarissa sijaitsevia pukutilojen suihkuhuoneita uusittiin ilmeisesti tässä yhteydessä. Muutoin koko keilahalli pukutiloineen on edelleen vuonna 1967 toteutuneen suunnitelman mukainen, osin jopa materiaaleiltaan, joista parhaita esimerkkejä ovat keilaratojen hammastettu katto ja pukuhuonetilojen kuvioituidut lattiat.

Vuonna 1992 arkkitehtitoimisto Havaste & Tamminen Oy:ltä tilattiin suunnitelma muuttaa koko keilahalli myymäläksi. Taustalla oli Espoon kaupungin alkanut kiinnostus laajentaa terveysasemaa myös keilahallin suuntaan. Lupaa käyttötarkoituksen muutokseen haettiin vain siltä varalta, että

Vuoden 1965 suunnitelma, 3. krs. ERVK.

Entinen varaporras, nykyinen pääporras josta saavutaan 3. kerroksen terveyskeskustiloihin. Vuoden 1981 suunnitelmien mukaan toteutettu hissitorni on peittänyt ennen porrashuoneessa olleet ikkunat. Ainoa luonnonvalo tulee 1. kerroksesta, hissien eteistilasta.

Käytävä joka on avattu vuoden 1981 suunnitelmien mukaan. Käytävällä vanhempaan kalustokantaan kuuluva keinonahkainen sohva sekä naulakko.

80 Jorma Sarkkisen mukaan (haastattelu) Ervi maksoi tonttikaupan Asuntosäätiölle.

81 Tapiolan Keilahalli Oy, 30 vuotta. Jorma Sarkkinen.

82 Aarne Ervi kuoli 1977.

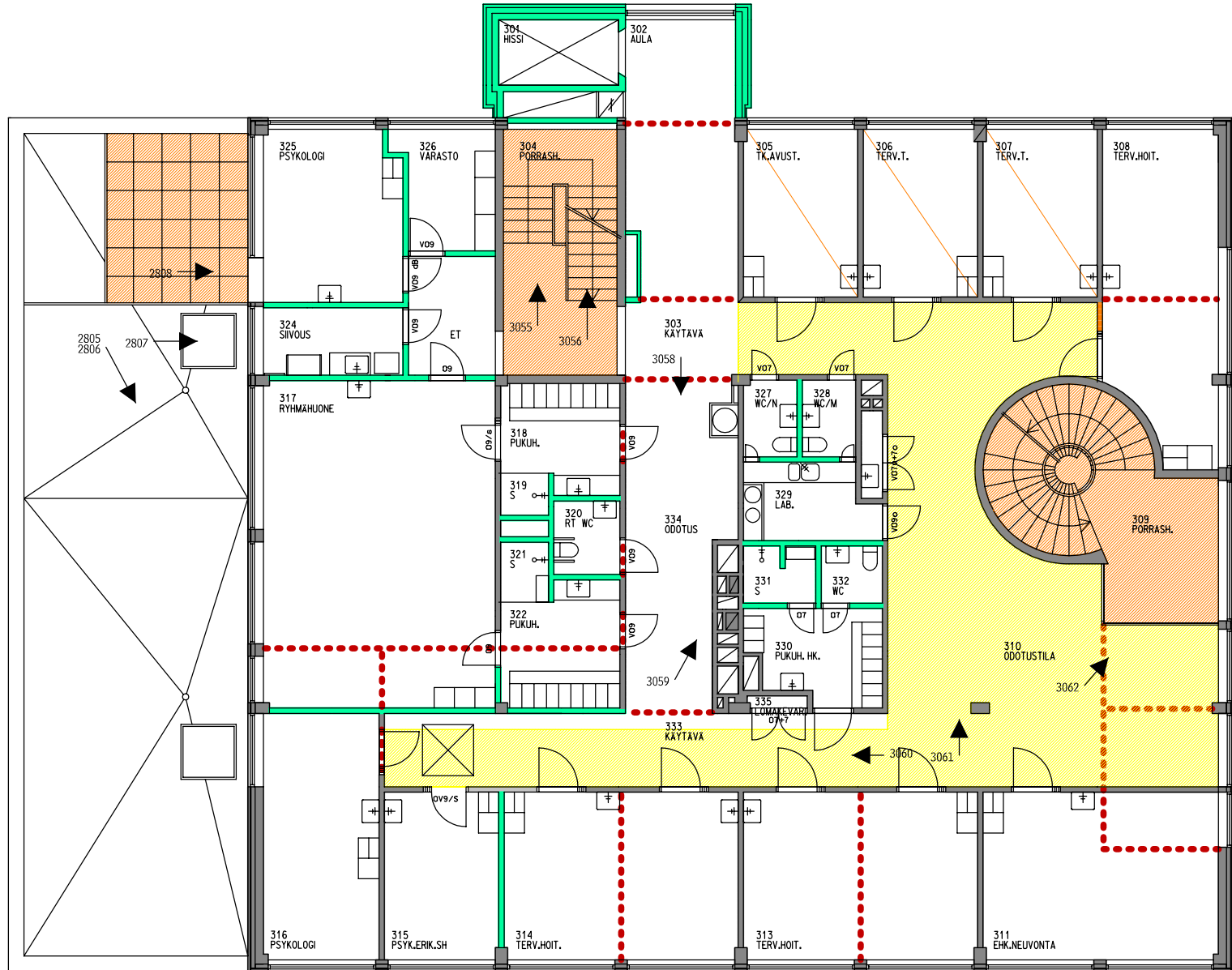
- 1966 (suunnitelma)
- 1981 / 1983
- 1984
- Poistettu rakenne

Vuoden 1966 suunnitelman mukaiset tilat

A Tilamuoto, rakennusosat ja osa pintamateriaaleista vastaa vuoden 1966 toteutusta

B Tilamuoto vastaa vuoden 1966 suunnitelmaa, mutta pääosa pintamateriaaleista on muutettu

Kuvaus

Mittakaava n. 1:150.

Urheilutalo 3. krs

jos Tapiolan keilahalli joutuisi joutunut muuttamaan uusiin tiloihin. Tiloista olisi saatu myymälänä parempi hinta ja siten pääomaa uuden hallin rakentamiseen toisaalle.⁸³ Suunnitelma jätettiin rakennuslautakunnassa yksimielisesti pöydälle eikä lupaa lopulta myönnetty. Vuodelta 1993 ja 1995 on epäselvänä oloisia suunnitelmia tarjoiluterassin rakentamisesta laajennusosan katolle. Jonkinlainen terassialue katolla tänä päivänä on.

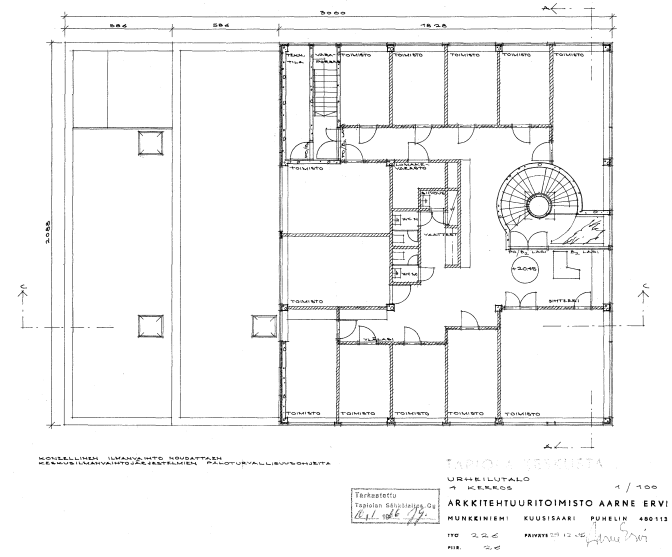
4.5.5. Apteekki

Nykyinen apteekki aloitti toimintansa talossa sen valmistuttua. Apteekki siirtyi Urheilutaloon Tapiontorilta, jossa sillä oli ollut liikehuoneisto. Apteekkitila on kokenut useita kalustemuutoksia historiansa aikana. Rakennus- tai toimenpidelupaa vaativia muutoksia ei apteekin sisällä ole tehty, joten niitä koskevia piirustusdokumenteja ei tässä yhteydessä ole myöskään löytynyt. Vuoden 1981 suunnitelmien mukaan toteutunut uusi hissitorni rakennettiin apteekkarin huoneen kohdalle, jolloin se peitti samalla huoneen ikkunat.

Kaikki nykyinen irtain kalustus on uudempaa kuin 1960-luvulta. Kaikki seinä- ja lattiapinnat on uudistettu useampaan kertaan. Alakatto on oletettu alkuperäiseksi (kts. 4.5.5).

4.5.6. Myymälä

Myymälässä aloitti toimintansa 1967 leipomo Hildénin leipämyymälä. Ilmeisesti 1980-luvun alussa myymälä siirtyi toisaalle ja tilaan tuli Bingo-halli. Vuonna 1988 tiloissa aloitti toiminnan valokuvausliike, nykyinen Studio Tapio. Eri liiketoiminnot ovat uudistaneet sisätilojen pintamateriaaleja. Nykyinen sisätilojen väri on tumman ruskea ja hämyisyyttä korostaa näyteikkunoiden ruskeat mainosteippaus. Rakennuksen vuoden 1966 suunnitelmien mukaisesta asusta on jäljellä tilamuoto ja julkisivujen ikkunat ja ovet.

Vuoden 1965 suunnitelma, 4. krs. ERVK.

3054, 3052

Entinen varaporras, nykyinen pääporras. Vuoden 1981 suunnitelmien mukaan toteutettu hissitorni on peittänyt ennen porrashuoneessa olleet ikkunat.

Tyypillinen hissitornin eteisaula neljännessä kerroksessa. Ruskea seinäväri ja keltainen lattiamatto ovat 1980-luvun perinnettä. Alakaton säleitystyyppi on vastaava kuin vanhempi Dempa-katto, mutta soivot ovat kapeampia. Myös valaisimien säleiköissä on hienoinen ero: uusissa säleät tulevat hieman kattopinnan alapuolelle, vanhoissa ne ovat tasassa.

83 Länsiväylä 5.4.1992.

- 1966 (suunnitelma)
- 1981 / 1983
- 1990-lv (?)
- Poistettu rakenne

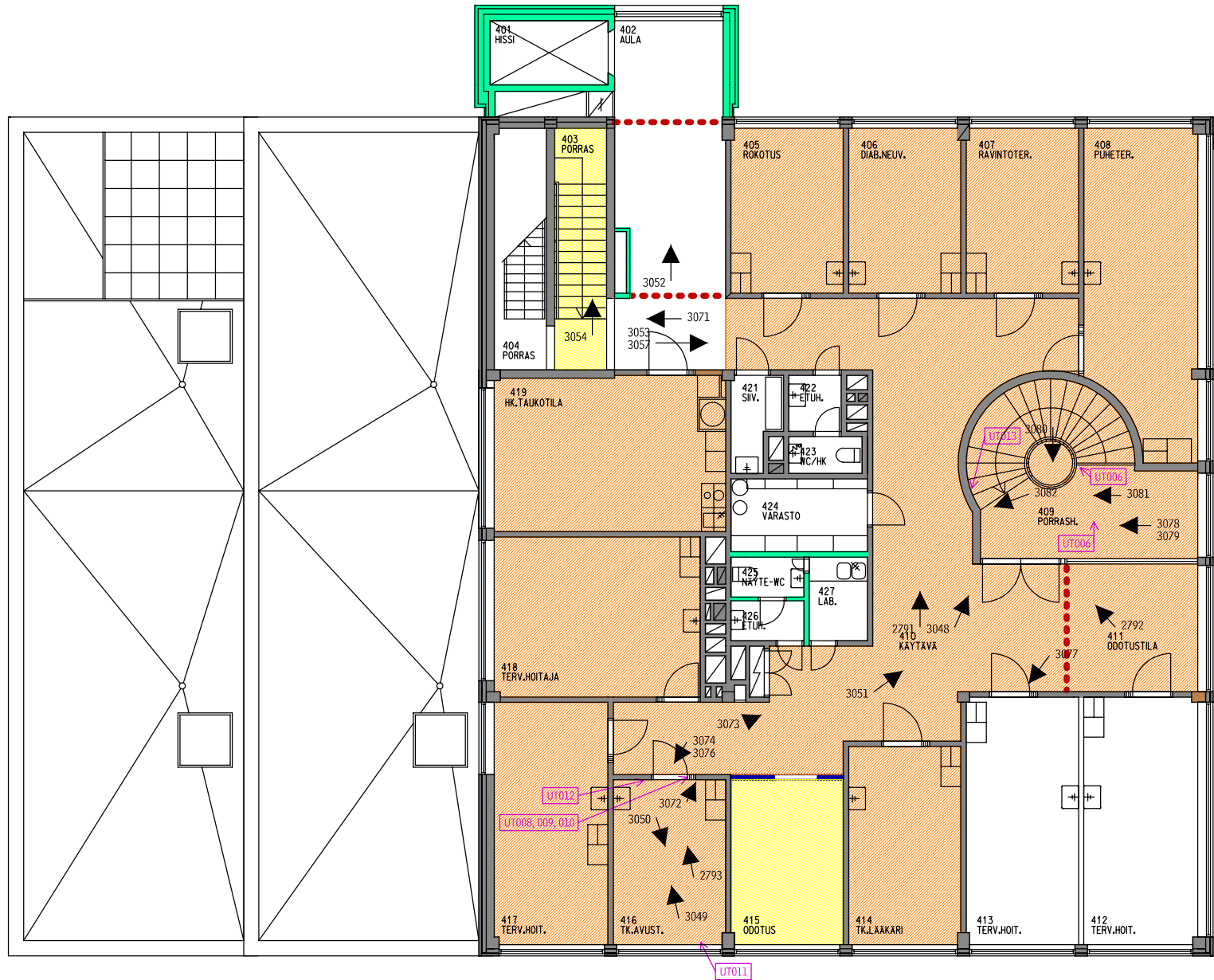
Vuoden 1966 suunnitelman mukaiset tilat

A Tilamuoto, rakennusosat ja osa pintamateriaaleista vastaa vuoden 1966 toteutusta

B Tilamuoto vastaa vuoden 1966 suunnitelmaa, mutta pääosa pintamateriaaleista on muutettu

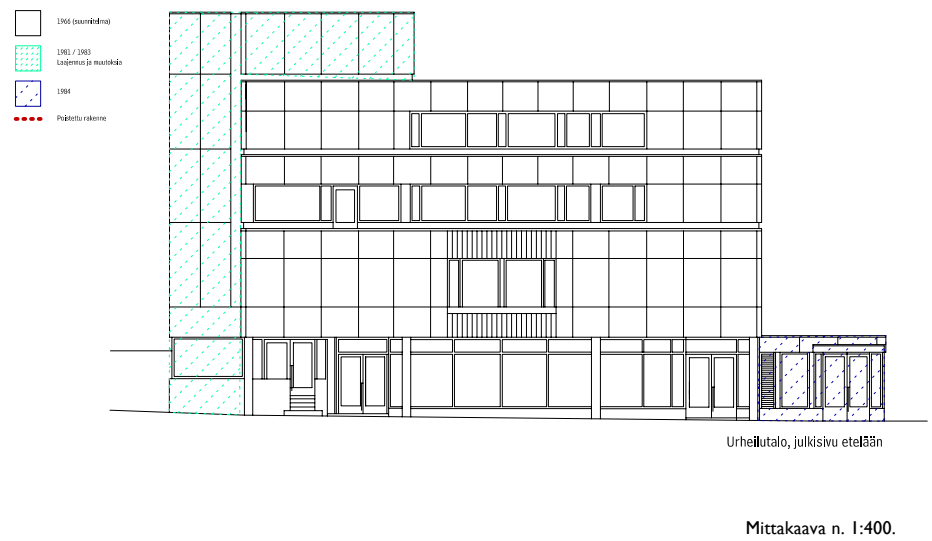
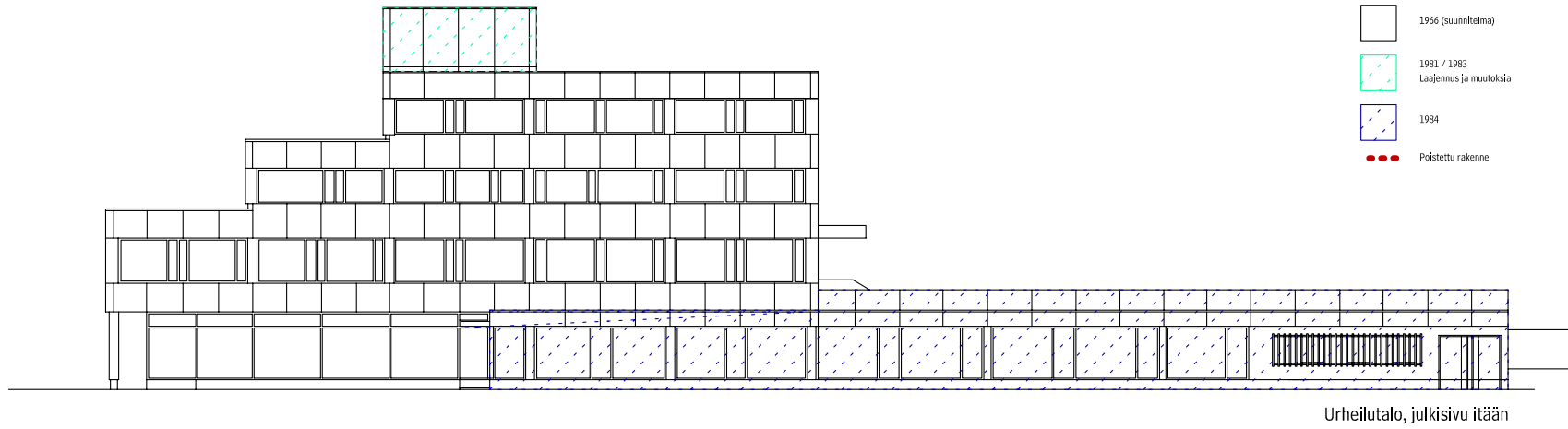
← Kuvaus

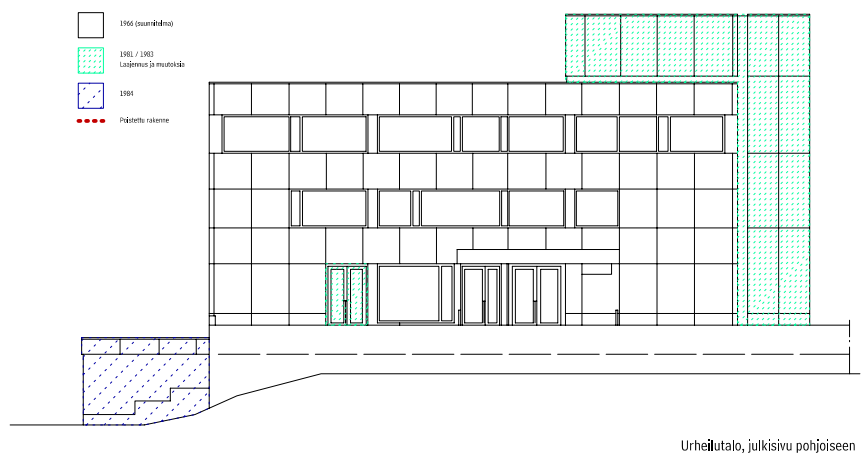
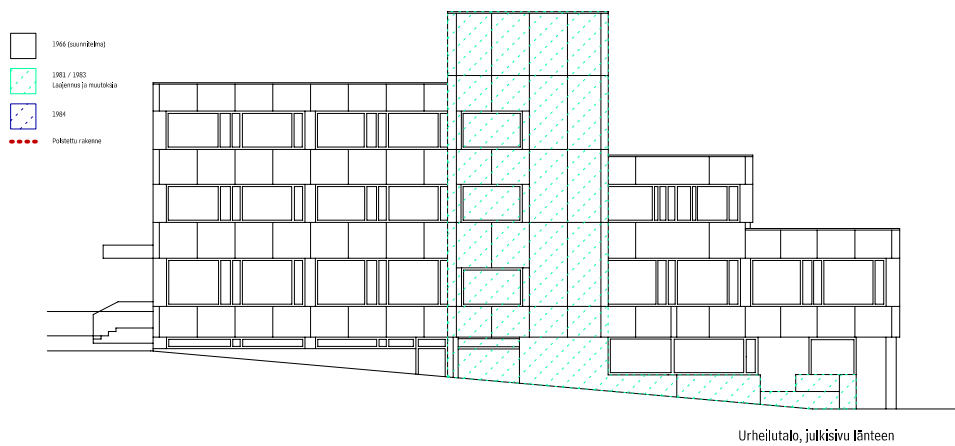
← VÄRINÄYTE

Mittakaava n. 1:150.

Urheilutalo 4. krs

Mittakaava n. 1:400.

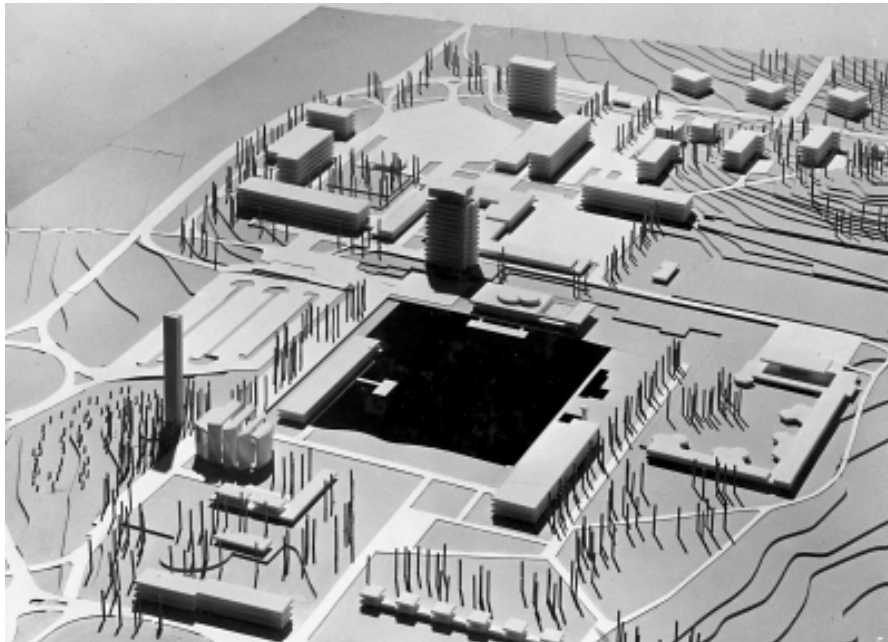
2826

Kuva Ädhäm Fethulla. EKMA.
Kuva julkaistu perikunnan luvalla.

5. Kokonaisuuden tarkastelu

5.1. Terveystalo ja Urheilutalo Tapiolan vanhan keskustarakenteen osina

SRM.

Vuoden 1953 Tapiolan keskustasuunnitelmakilpailun Ervin voittaneessa ehdotuksessa Kaupinkallion eteläpuolelle, likimain Terveystalon kohdalle, on esitetty yksi lyhyehkö kolmikerroksinen rakennus.⁸⁴ Suunnitelmien kehittyessä vuoden 1954 (?) ja 1956 pienoismalleissa Kaupinkalliolle on esitetty kolme itä-länsisuuntaista asuinrakennusta ja Urheilutalon kohdalle pitkä etelä-pohjoissuuntainen rakennus. Pienoismallit välittävät korostetusti yhden Tapiolan keskustasuunnittelun perusteemaan. Rakennuksissa on vahva vaakasuuntainen rasteri, nauhamaisuuden vaikutelma julkisivuissa, joka jatkuu rakennuksesta toiseen. Tämä näkyy varsinkin pienoismallissa, missä rakennuksista on esitetty pelkät vaakarakteet. Timo Niinen mukaan Ervin toimistossa oltiin erityisen innostuneita rakenteilla olevien pilari-laattatyypisten rakennusten ulkonäöstä ja työmaita käytiin vartavasten katsomassa mm. rakenteilla olevissa kohteissa.⁸⁵

Kuten kohdassa 3.2 tuotiin esiin Kaupinkallion eteläisimmän asuintalon sijaan päätettiin 1961 sijoittaa Terveystalo. Tulevan Terveystalon ja sen itäpuolisen, silloin vielä määrittelemättömän rakennuksen suunnitelmia tutkittiin uudella pienoismallilla. Ervin valokuvakokeilmissa (SRM) on pienoismallikuvia katutilasta Kauppamiehentieltä ja kulttuurikeskukselta katsottuna. Näissä esiintyy rakennusten perushahmon idea (kts. 3.4, 3.5, 4.4.). Heikintorin kauppakeskus on esitetty julkisivultaan toteutunutta avoimemmin käsiteltynä ja pohjamuodoltaan kahtena rakennusmassana, joiden välistä Tapionraitti kulkee. Seuraava ilmeisesti 1970-luvun puolivälin pienoismalli (EKMA) esittää naturalistisesti jo toteutuneet kohteet ja edelleen suunnitteilla olevan kulttuurikeskuksen. Malli kuvaa hyvin myös vaihetta, josta Tapiolan keskustan voimakas laajeneminen 1970-luvun lopulta alkaa.

⁸⁴ von Hertzen, Heikki. 1985. s. 40, 42.

⁸⁵ Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

Tapiolan keskusta-alueen perusakseli on itä-länsisuuntainen Tapionraitti. Raitti on suora reitti, jonka varassa Tapiolassa kulkeva ihminen orientoituu; Evin sanoin: ”nainen tietää missä ollaan eikä eksy”.⁸⁶ Tapiontorin ja Heikintorin väliin muodostuva tori (Sampotori) muodostaa poikkiakselin Tapionraitille. Torin pohjoispäässä tai päätteenä on Urheilutalo. Urheilutalon lasijalan (kts. 4.4.2.) suuntautuminen juuri toria kohti kuuluu Tapiolan keskustan perustematiikkaan: ”Ervin suunnitelmassa kaikki myymälätilat avautuivat käytännössä Tapionraitille”.⁸⁷ Urheilutalon ei ole tarkoitus kuitenkaan päätellä toritilaa. Se enemmänkin johdattaa hienovaraisesti kulkijaa pohjoiseen suuntaan, jossa sijaitsevat koillisessa urheilukentät ja Tapiolan koulu, luoteissuunnassa Terveystalo ja sen takana Kaupinkallio. Ervin suunnittelulle ja Tapiolalle on tyypillistä tällainen *jatkuuuden* tematiikka ja pienet *sivuttaissiirtymät*, niin pinnoissa, massoissa kuin tiloissakin.

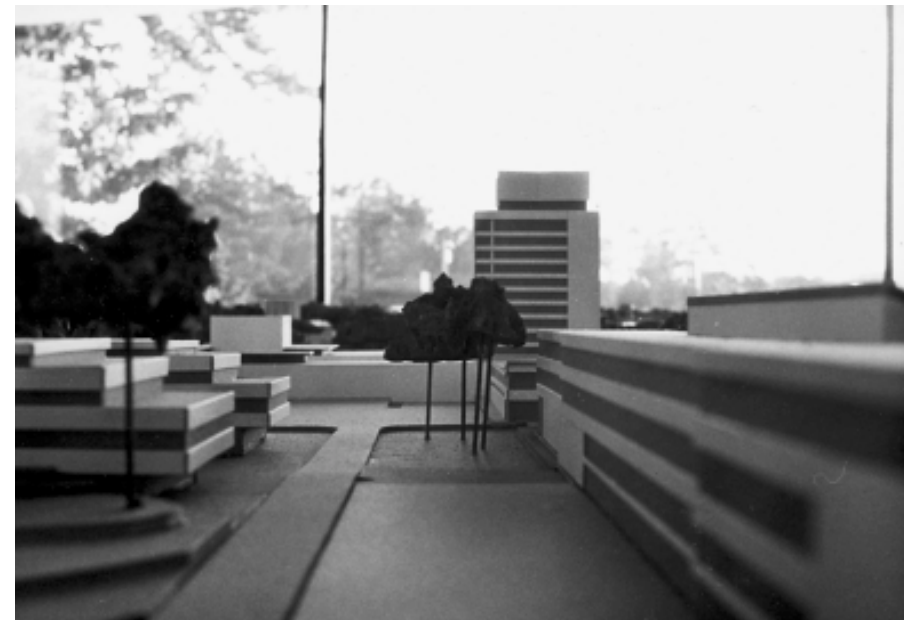
Rakennusten perushahmon vahvin yksittäinen piirre, joka edelleenkin on rakennuksissa läsnä, on rakennusmassan porrastuminen katulinjasta sisään. Tämän muodon peruste on ymmärrettävissä 1960-luvun alun pienoismallikuvista, joissa myös ensimmäinen kerros on vedetty sisään. Kauppamiehentiestä ei haluttu kanjonimaista tilaa, vaan rakennusten katutilaan hahmottuvaa korkeutta on leikattu porrastamalla. Ensimmäisen kerroksen sisäänveto taas on tarjonnut ohikulkijoille suojaa ja tehnyt rakennuksen helpommin lähestyttäväksi, toisaalta täydentänyt nykyisen Sampotorin liiketilojen sarjaa. Kun eräs Terveyslautakunnan jäsen lausunnollaan vaati sisäänvedon poistamista Terveystaloa suunniteltaessa (kohta 3.4.2 Luonnokset 12.3, 5.5. ja 15.6.1965) on alkuperäinen arkkitehtoninen idea siis vesittyntynyt jo toteutusvaiheessa jonkin verran. Urheilutalossa alakerran sisäänveto kuitenkin toteutettiin alkuperäisen idean mukaisesti.

⁸⁶ Lahti, Juhana. 2000. s. 105. Siteeraus Ervin selostuksesta.

⁸⁷ Lahti, Juhana. 2000. s. 105.

Kuva Tapiolan keskustan perusakselin, Tapionraitin suuntaan. Poikkittaisen akselin, toritilan pohjoislaidassa Urheilutalo jonka vaalea betonilaatoitettu ”eteisalue” ja suojaista arkadi näkyvät talon edessä. Taaempana Terveystalo. Kuva Teuvo Kanerva. EKMA.

Pienoismallinäkömä 1960-luvun alun pienoismallista. Ervin valokuvakokoelma. SRM

Tapiolan keskusta n. 1975..77. Kaikki vanhimpaan rakennusvaiheeseen kuuluvat talot on rakennettu. 1970-luvun uuden rakennusvaiheen alkamisesta ei näy vielä viitteitä. Terveystalo ja Urheilutalo omilla paikoillaan osana Tapiolan keskustaa. SRM.

Näkymä Kauppiemientien varresta. Kuva Teuvo Kanerva. EKMA.

5.2. Ikä ja asema Tapiolan keskustassa

Tapiolan Terveystalo ja Urheilutalo ovat Ervin keskustasuunnitelmaan kuuluvaa vanhinta rakennuskantaa. Eri vuosikymmenten mukanaan tuoma riipeä kasvuvauhti, rakentamisen määrä ja keskustan alati muuttuva luonne ovat tehneet vaikeaksi hahmottaa missä järjestyksessä Tapiolan rakennettu keskusta on syntynyt. 1960-luvun alussa ovat toteutuneet Tapiolan liikekeskus, eli Tapiontorin ja Keskustorin muodostama alue, ja Tapiolan koulu Silkkiniityn laidassa. Sitten 1960-luvun puoliväliin mennessä ovat valmistuneet Tapionraitin itäpäähän Tapiolan kirkko ja Keskusallas, länsipäähän Raitinlukko, tornimainen toimistorakennus Essolle ja linjakas Esson huoltoasema (purettu). Heti näiden jälkeen ovat seuranneet Tapiolan Uimahalli, Terveystalo, Urheilutalo, Heikintorin kauppakeskus ja Asuntosäätiön informaatiokeskus, kioski Leimuniityn laidassa. Jos katsotaan ei-asuinrakennuskantaa vain määrällisesti, niin vuosien 1959-1969 välisenä aikana Tapiolan keskustaan rakennettiin 11 rakennusta, Terveystalo ja Urheilutalo mukaan lukien. Tällöin ja näillä toimilla luotiin Tapiolan keskusta-alue, Tapiolan Hotellin ollessa suunnitelmassa jo 1960-luvulta lähtien mutta toteutuen vasta 1974, ja puuttumatta lainkaan ympäristörakentamiseen mikä Tapiolassa on yhtäläillä keskeistä. Kokonaan uusi kerrostuma alkoi dynaamisesti ja aivan uudella volyyymilla syntyä 1970-luvun lopussa, rakentamisen jatkuessa kiihkeänä seuraavat kymmenisen vuotta. Tässä on raja Tapiolan vanhan keskusta ja uuden keskustakerrostuman välillä. Se näkyy hyvin myös arkkitehtuurissa, kun yhtenäinen kokoava nauhaikkunateema muuttuu laatikkomaisten massojen umpimielisyydeksi ja erialisuuden tavoitteluksi.

5.3. Eroja ja yhteneväisyyksiä Terveystalon ja Urheilutalon arkkitehtuurissa

Asemakaavallinen ja kaupunkikuvallinen sijainti poikkeavat Terveystalossa ja Urheilutalossa oleellisesti toisistaan, olkoonkin, että ne ovat saman konseptin synnyttämiä. Terveystalo on rakennus ”luonnon” ja kaupunkirakenteen rajalla. Sen toinen puoli näyttäytyy Tapiolan keskustaan neutraalina laitoksena ja toinen puoli taas avautuu rikkaammin käsiteltynä puistoon ja asuinalueiden suuntaan. Urheilutalo on selvästi urbaanimmassa asemassa, enemmän kaupunkirakenteen sisällä ja sen ympäröimänä. Ensimmäisen kerroksen liikehuoneistot suojaivan arkadikäytävän alla ja rakennuksen koko lasinen jalusta luovat aktiivisen ja vastaanottavan vaikutelman katutasoon. Urheilutalo toimii ympäristön suuntaan katutasokerroksesta, Terveystalo taas alunperin kaikista kerroksista.

Terveystalo on ollut tilalliselta arkkitehtuuriltaan ja toimintaperiaatteeltaan Urheilutaloa monisäikeisempi. Sen julkisivujen käsittelytapa, sisäänkäyntiterassit ja niiden yksityiskohdat ovat tarkkaan harkittuja. Terveystalon asettuminen maastoon, piha-alueiden hienovarainen käsittely ja haltuunotto sitoo rakennuksen ympärille ulkoseiniä laajemman reviiirin.

Urheilutalon tontilla ei ole jälkeäkään luonnonolosuhteista. Urheilutalon tontin koko ala on käytetty rakentamisen hyödyksi. Maan pintaa, tosin sekin asvaltoitua, on tontista vain länsipuolen kalvea ajoluiska, johon muutama autokin mahtuu pysäköimään. Urheilutaloon liittyvät ulkoalueet ovat rakennettuja ja kasvillisuus altaisiin istutettua. Sisätilojen materiaaleilta ja väreiltään Urheilutalo on Terveystaloa rikkaampi. Rakennuksen erityyppiset tilakokonaisuudet ja sekoittunut toiminta sekä aktiivinen asema keskustarakenteessa tekevät siitä elävän paikan Tapiolassa. Erityisesti Keilahalli on tapiolalaisten hyvin tuntema ja sen pitkät perinteet on paikallishistorian kannalta erityinen arvo. Nekin tapiolalaiset, jotka eivät ole kiinnostuneita keilaamisesta saattavat poiketa kaikkien tuntemaan kahvilaan tuhille lounaalle keilojen kolinaan.

Terveystalon julkisivua

Urheilutalon julkisivua

5.4. Käytön tehostuminen

Terveystalo on suunniteltu ja rakennettu huomattavasti nykyistä kevyempää käyttöä ajatellen. Aluksi tilaa oli käyttöön nähden tarpeettoman paljon ja koko tilaohjelmasta ”oli syntynyt eräänlainen ’luottamuskrässi’”, kuten Helsingin Sanomat 24.2.1965 kirjoitti. Terveystalo kuitenkin rakennettiin käyttötarvetta laajemman tilaohjelman mukaan. Terveystalossa toteutuneessa suunnitelmassa oli 6 lääkärint vastaanottohuonetta, 6 terveysisaren, kättilön tai apulaisen vastaanottohuonetta, 13 toimistohuonetta, yksi röntgen ja yksi laboratorio sekä kaksi kahden huoneen asuntoa. Toimistohuoneet mukaan lukien yhteensä siis 25 vastaanottohuoneen tyyppistä tilaa.

Nykyisin vastaavien huoneiden määrä on 36 kpl, mihin on lisättävä vielä välinehuoltokeskus ja taukotila. Lisää tilaa on saatu poistuneista asunnoista kolme huonetta, mutta uusi (1986) porrasaula on vastaavasti vienyt kolmen potentiaalisen huoneen alan. Tilankäytön tehostaminen ja henkilöstö- ja asiakasmäärien jatkuva kasvaminen ovat dramaattisesti muuttaneet Terveystalon luonteen leppoisasta pikku sairaanhoitokeskuksesta tiukalle kiristetyksi peruspalvelulaitokseksi. Rakennuksen nykyiset ongelmat syntyvät ensisijaisesti juuri ylikuormituksen aiheuttamista ongelmista.

Urheilutalon käytön tehostumisessa ei ole tapahtunut erityisen radikaaleja muutoksia, tai ainakaan muutoksia jotka olisivat yhtä selvästi vaikuttaneet talon tilarakenteeseen. Hammashoitola asettui entisen retkeilymajan tilalle kivuttomasti. Joka toinen väliseinä purettiin, jotta entisistä kahden hengen majoitushuoneista saatiin riittävän suuria hammaslääkärint vastaanottoja. Kolmannen ja neljännen kerroksen toimistotilat ovat kelvanneet niin ikään terveystoimistolle vähäisin muutoksin. Keilahallin toiminta on jatkunut taukoamatta samoissa tiloissa ja osin jopa samoin kalustein vuodesta 1967. Kahvion laajennus ja aulatilojen pienipiirteinen uudistaminen ovat radikaaleimpia toimia, jotka ovat johtuneet keilaajien kasvavasta joukosta ja sen tarpeista. Omana terveydenhoitotoimen elementtinään apteekki on joutunut muuttamaan muotoaan useampaan kertaan. Lääkkeiden pakkauskoon ja tuotelajien jatkuvasti kasvaessa ja muuttuessa kalusteita on jouduttu vaihtamaan. Myös itsepalvelulääkkeiden mukaantulo apteekkeihin on johtanut kalusteiden ja huonejärjestyksen muutoksiin. Huoneiston koko ja muoto ovat kuitenkin säilyneet entisellään.

6. Yhteenveto

Tapiolan Terveystalo ja Urheilutalo ovat pariskunta, kaksi yksilöä, jotka Tapiolan keskustan tilarakenteessa muodostavat välilleen yhteyden. Rakennusten muodonanto, materiaalit ja rakennusvolyymit ovat pitkälti samankaltaiset. Eniten eroja löytyy rakentamistavasta ja tilaratkaisuista, mikä johtuu ainakin osittain siitä, että Ervin toimistossa rakennuksilla oli eri vetäjät. Terveystalon suunnittelupäällikkönä oli arkkitehti Pertti Solla ja Urheilutalon taas arkkitehti Timo Niini.⁸⁸ Aarne Ervi piti käsissään suuret linjat.⁸⁹

Terveystalon rakentaminen lähti liikkeelle ensin, vuoden 1965 joulukuussa, Urheilutalon hetken perään huhtikuussa 1966.⁹⁰ Tapiolan Terveystalon rakennutti Espoon kauppa. Urheilutalon taas Polar-rakennusyhtiö. Terveystalon tarve oli ensisijainen tekijä molempien rakennushankkeiden toteutumiselle. Urheilutalo seurasi vanavedessä. Terveystalossa luotiin arkkitehtuurin päälinjaukset, Urheilutalossa taas lähinnä sovellettiin jo luotuja perusratkaisuja käyttötarkoituksen mukaan. Rakenneteknisesti oleellinen ero on rakennusten julkisivurakenne. Terveystalon elementtijärjestelmä on hienovireisempi ja monisäikeisempi, Urheilutalossa on ratkaisut toisaalta todettu teknisesti kestävämmiksi. Syytä tähän tekniseen eroon ei ole tullut esille – onko kyseessä rakennesuunnittelijan tietoinen parannus vai esimerkiksi rakennuttajan taholta määrätty elementtityyppi.

Rakennukset ovat näennäisen yksinkertaista arkkitehtuuria. Niillä ei ole helposti tunnistettavaa erityislaatuisuutta, tai identiteettiä, jota nykyasussa tunnistaisi. Syntyy vaikutelma rutiinimaisesta ja sieluttomasta rakennustuotannosta, jota Tapiolasta löytyy metrikaupalla. Hyvässä mielessä näin onkin. Rakennukset toteuttavat osaltaan Ervin luomaa keskustasuunnitelmaa. Arkkitehtuurin perusteemat kuuluvat Tapiolan vanhan keskustan rakentamistapaan. Rakennukset on toteutettu aikansa perusraaka-aineista ja rajallisella budjetilla. Niukuudesta on otettu irti se mitä on saatu. Arjen, edullisuuden ja

tarkoituksenmukaisuuden vaikutelma leimaa Terveystaloa ja Urheilutaloa, kuten montaa muutakin Ervin suunnittelemaa, yleisempää arvostusta nauttivaa kohdetta. Juhani Pallasmaata siteeraten Ervin rakennukset ”ovat pragmaattisia ja vailla teoreettisten vaatimusten painolastia, eräänlaisia miellyttävien paikkojen ja yksityiskohtien kokoelmia”.⁹¹ Varsin hyvin tämä pätee esimerkiksi Terveystalon sisäänkäyntien, odotustilojen ja ympäröivän luonnon muodostamiin pieniin harkittuihin tilasarjoihin ja olemisen paikkoihin.

Varsinkin Terveystalossa tapahtuneet muutokset osoittavat kuinka herkkiä tämän tapaisten rakennusten interiöörit ovat. Muutama kevyt uusi väliseinä, joilla suljetaan näkymä luontoon, luo rakennukselle täysin uudenlaiset ja tässä tapauksessa pimeät ja ahtaat yleisötilat. Terveystalon useat sisäänkäynnit ovat myös osoittautuneet helposti haavoittuvaksi ratkaisuksi. Kuten Timo Niini totesi ”Terveystalon suunnittelussa ei ole luotettu yhden portaan voimaan”.⁹² Ikkunallisten vastaanottohuoneiden tarve on mitä ilmeisimmin ollut niin suuri, että kaikki ikkunoiden ääressä oleva väljyys on rakennettu huonetiloiksi. Kun alkuperäiset sisäänkäynnit suljettiin muutettiin koko rakennuksen toiminnallinen logiikka. Samalla olisi pitänyt kiinnittää huomio porrashuoneen uuteen rooliin rakennuksen keskeisimpänä, kokoavana tilana. Muutokset ovat tehneet orientoitumisen rakennuksen sisällä ja varsinkin ala-aulaan saavuttaessa huonoksi. Aarne Erviä siteeraten ”Jos epäonnistun sanokaamme tulotien järjestelyssä ja siinä, miten johonkin taloon hakeudutaan ja miten siellä orientoitutaan, sanoisin, että orientoitumisen vaikeus on niin suuri haitta, että se ei ole koskaan enää korjattavissa.”⁹³ Tässä tapauksessa syy ei ole kuitenkaan alkuperäisen suunnitelman vaan muuttuneen käytettävän. Urheilutalon alkuperäisissä porraskäytävissä on sen sijaan jotain, joka lähtökohtaisesti vaikuttaa nurinkuriselta. Pääporras on talon takana ja varaporras talon etuosassa. Asetelmaa on pahentanut vielä uuden hissitornin sijoittaminen porrashuoneen ikkunoiden eteen.

Rakennusten ulkoasussa näkyvimpiä muutoksia ovat 1980-luvulla rakennetut hissitornit ja niihin liittyvät kattokerrokset. Ne muodostavat ikään kuin puolikkaan pannan rakennusten päälle. Kaupunkikuvassa muutokset ovat suurempia kuin läheltä tarkasteltuina. Kiinnostavaa on, että muutostyöt on tehty tarkasti alkuperäisarkkitehtuurin hengessä. Sekä ulko- että sisäarkkitehtuurissa ja etenkin materiaalikäytössä on seurattu Ervin ratkaisuja. Vaikka lopputulos on raskaanoloinen ja rakennuksen historiallisen kerroksellisuuden kokeminen sisätiloissa on hämartynt, ovat tehdyt muutostyöt oman aikansa harkittu lisäys. Laajennuksia merkityksellisempiä muutoksia rakennusten alkuperäiselle arkkitehtuurille ovat kuitenkin läpikäyvät sisätilojen saneeraukset, joissa rakennus on saanut uuden sisäisen tilarakenteen ja sisäpinnoitteet. Terveystalossa kyseinen ilmiö on läpikäyvä, Urheilutalossa muutostyöt ovat olleet keveämpiä. 1965-style on muutettu 1980- tai 1990-styleksi.

Kommenttina

Rakennusten nykyinen nukkavieru tila ei ole alkuperäisen suunnitelman ”syytä”. Rakennukset ovat olleet tilallisesti huolella suunniteltuja ja viihtyisyys on ollut tärkeä suunnittelukriteeri, vaikka mestari Ervi ei työtä olisikaan pilkuntarkasti seurannut. Terveystalossa ja Urheilutalossa on uuden hyvinvointiyhteiskunnan positiivisia symboleita rakennettu kasvavan puutarhakaupungin asukkaille käytettäväksi. Myöhempien vuosikymmenien välttämättömät lisäykset ja julkisivujen huoltamaton ilme ovat vähitellen piilottaneet alkuperäisen idean.

Kerätystä tiedosta syntynyt mielikuva rakennuspariskunnan alkuperäisestä, nykyistä paljon levollisemmasta ympäristöstä herättää näkemään rakennusten menetetyt nuoruuden. Toiset rakennukset ikääntyvät kauniisti, toiset eivät pysty ylläpitämään identiteettiään. Terveystalon ja Urheilutalon tulevaisuutta mietittäessä vaakakuppiin joudutaan laittamaan toisaalta taloudelliset realiteetit, toisaalta rakennusten alkuperäisasun edes osittaisen palauttamisen houkutteleva mahdollisuus. Tapiolan keskusta esimerkkinä 1960-luvun laadukkaasta ja arvostetusta kaupunkisuunnittelusta olisi vaillinainen ilman Terveystalon ja Urheilutalon läsnäoloa.

⁸⁸ Jarmo Tuomisen haastattelu. 22.5.2002.

⁸⁹ Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

⁹⁰ Tapiolan Terveystalon työmaapöytäkirja nro 5. 18.4.1966.

⁹¹ *Raportti rakennetusta ympäristöstä. Aarne Ervin arkkitehtuuria.* 1970. s. 43.

⁹² Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

⁹³ *Raportti rakennetusta ympäristöstä. Aarne Ervin arkkitehtuuria.* 1970. s. 99.

⁹⁴ Suomen rakennustaiteen museon arkisto – piirustuskokoelma. 1989.

7. Lähteet

7.1. Arkistot (käytetyt tunnukset)

Luettelo arkistoista ja niiden tarjoamasta, aiheeseen liittyvästä materiaalista

7.1.1. Asuntosäätiön arkisto. (AA)

Asuntosäätiön hallituksen pöytäkirjoja

7.1.2. Espoon kaupungin arkisto. (EKA)

Rakennepiirustukset 1960-luvulta. Kts. erillinen luettelo.

Espoon kauppalanhallituksen ja -valtuuston päätöksiä.

7.1.3. Espoon kaupungin museon arkisto. (EKMA)

Tapiolaa käsitteleviä valokuvia ja diapositiiveja tarkemmin lajittelemattomassa järjestyksessä.

Löydetty kaksi diapositiivia keilahallia koskien, valokuva Kauppariehentieltä, valokuva

Tapiolan tornista jossa Terveystalo ja Urheilutalokin näkyvät. Kolme pienoismallikuvaa 1960-luvun loppupuolen tilanteesta.

7.1.4. Espoon rakennusvalvontakeskus. (ERVK)

Arkkitehtisuunnitelmat ja muutossuunnitelmia vuodesta 1965....2002. Näistä dokumenteista on laadittu työn yhteydessä tietokanta. Kts. erillinen luettelo.

7.1.5. Suomen rakennustaitteen museo. (SRM)

SRM:n arkistoon on Ervin toimiston lopetettua siirretty eräs Museon täydellisimmistä kokoelmista.⁹⁴ Piirustusten käyttöä vaikeuttaa niiden hauraus ja rajoitettu käsittelytapa. Ervin toimistossa kaikki projektit on huolellisesti pakattu A4-vetoiisiin arkistolaatikoihin.

Originaalipiirustukset, jotka tässä tapauksessa ovat ohutta lyijyllä piirretty skissiä, on viikattu tiukasti. Näiden suoristaminen vaatii konservaattorin käsittelyä. Tässä yhteydessä käyttökelpoisimmaksi tallennustavaksi todettiin muutamien oleellisten piirustusten digi-kuvaaminen. Koska tämä tapahtui luonnonvalo-olosuhteissa, eikä kuvaussuuntaa voitu pitää aivan kohtisuorana, kuten ei originaaliakaan, on kuvien laatu juuri ja juuri tyydyttävä.

Tapiolan terveystalon ja urheilutalon suunnitelmien originaalipiirustukset sekä muita asiapapereita. Kts. erillinen luettelo.

Aarne Ervin valokuvakokoelma. Pääosin lajittelematon laaja kokoelma josta löydetty tässä yhteydessä kaksi Terveystaloa koskevaa valokuvaa ja kaksi pienoismallikuvaa 1960-luvun loppupuolta kuvaavasta mallista.

Museon kuvakokoelma. Pääasiassa yleiskuvia Tapiolasta jossa Terveystalo ja Urheilutalokin näkyvät. Pienoismallikuvia eri vaiheista.

Rakennusliike Polar Oy:n kuvakokoelma. Lajittelematon vasta museolle saatu kuva-arkisto josta ei pikaisella tarkastelulla kuitenkaan löytynyt ko. aihetta koskevia kuvia.

7.1.6. Muut arkistot ja lähteet

Selvittämättömiä lähteitä

Espoon sähkö. Sähkösuunnitelmat.

Espoon vesi. LVI-suunnitelmat.

Selvittämättömiä mahdollisia lähteitä:

TUL:n eli Työväen urheiluliiton arkistoa tms. ei ole tässä yhteydessä selvitetty.

Kuntosalissa aloittaneen TUT:n , Tapiolan Urheilutoiminnan Tuki ry, arkistoa tms. ei ole tässä yhteydessä selvitetty.

Leipomo Hildénin perilliset.

7.2. Haastatellut

Arkkitehti Arja Bieber. 7.5.2002 puhelimessa. (Arkkitehtuurista)
Farmaseutti Gunlög Ilkko. 28.5.2002 puhelimessa. (Apteekin vanhasta sisustuksesta)
Insinööri Erkki Juva. 23.5.2002 Tapiolassa. (Rakentamistavasta)
Puutarhuri Juhani Kaare. 8.5.2002 puhelimessa. (Lähiympäristöstä)
Farmaseutti Hilikka Korpela. 20.5.2002 Tapiolan apteekissa. (Apteekista)
Arkkitehti Timo Niini. 16.5.2002 Helsingin Kulttuuritalolla. (Arkkitehtuurista)
Apteekkari Raili Poutanen. 20.5.2002 Tapiolan apteekissa. (Apteekista)
Keilahallin entinen puheenjohtaja Jorma Sarkkinen. 8.5.2002 puhelimessa. (Keilahallista)
Arkkitehti Pertti Solla. 7.5. ja 27.5.2002 puhelimessa. (Arkkitehtuurista)
Arkkitehti Jarmo Tuominen. 22.5.2002 puhelimessa. (Arkkitehtuurista)

7.3. Muut esiselvitykset (kronologinen järjestys)

Tapiolan Terveysaseman betonirakenteiden kuntotutkimus. 22.10.1993.
CT Heikkinen Oy, Aino Heikkinen.

Lämpökuvaus. 14.2.1996.
SETTLA Oy, Suomen energiateknillinen tutkimuslaitos.

Tapiolan Terveysasema. Julkisivujen kuntotutkimus sekä kuntoarvio ikkunoista ja vesikatosta. 22.5.1997.
TKK koulutuskeskus, Dipoli. Korjausrakentamisen suunnittelu 97 –kurssi. 18 henkilön muodostama työryhmä.

Tapiolan Terveysaseman kuntoarvio. 10.3.1998.
Espoon kaupunki, Tekninen keskus, Talonrakennuspalvelut.
Rakennusinsinööri Harri Parviainen, LVI-tekniikko Asko Jutila, Sähköinsinööri Veijo Johansson.

Tapiolan Terveysasema. Selvitys rakennuksen julkisivu- ja vesikattopintojen korjaamiseksi ja uusimiseksi. 2.2.1999.
Insinööritoimisto Konstru Oy, Markku Mäkinen.

Tapiolan Terveysasema ja Urheilutalo. LVI-laitteiden kuntoselvitys. 24.8.1999.
Taltec Oy, Tapani Muttonen.

Tapiolan Terveysaseman perusparannus ja laajennus. Tarveselvitys. 22.9.1999.
Espoon kaupunki. Tapiolan sosiaali- ja terveyskeskus.
Markku Kanerva, Tuulikki Siltari, Juha Hovinen.

Kuvaus Terveystalosta ja Urheilutalosta. 17.12.1999.
Espoon kaupunki, Tekninen keskus, Talonrakennuspalvelut.
Arkkitehti Juha Hovinen.

Tapiolan Terveysasema. Laajennus. Alustava rakenneselvitys. 30.5.2000.
Insinööritoimisto Konstru Oy.

Tapiolan keskusta. Kehittämiselvitys 28.11.2000.
Espoon kaupunki / kaupunkisuunnittelukeskus.
Nortecon Oy, Arkkitehtitoimisto Davidsson Oy, Arkkitehtitoimisto Hyvämäki-Karhunen-Parkkinen, Esisuunnittelijat Oy.

7.4. Kirjalliset lähteet

db, Deutsche Bauzeitung. 1968, nro 9. "Aarne Ervi".

Halme, Yrjö.

Huomioita bowlinghallien rakentamiseen. *Rakennustaito* 1965:5-6.

von Hertzen, Heikki.

Raportti kaupungin rakentamisesta. 1985. Espoo, Länsiväylä Oy.

von Hertzen, Heikki.

Aarne Ervi in Memoriam. 19.8.1910-26.9.1977. *Arkkitehti* 1977:7.

Helsingin Sanomat. 24.2.1965 sekä vuodelta 1965 päiväämätön lehtileike SRM Aarne Ervin – leikekokoelmasta. Heinäkuu 1984 (?), leike Tapiolan keilahallin kokoelmista.

Iltasanomat. 20.9.1984.

Itkonen, Uolevi.

Tapiolan arkea ja juhlaa. 1985. Espoo, Länsiväylä Oy.

Kaitila, Heikki.

Betonisten kerrostalojen julkisivuelementtien suunnittelu. *Rakennustekniikka* 1965:2.

Lahti, Juhana.

Arkkitehti Aarne Ervin suunnittelema Tapiolan keskusta asumakunnan liikekeskuksena. 2000.

Pro gradu, HY. Taiteidentutkimuksen laitos / Taidehistoria.

Länsiväylä-lehti 1.11.1979, 8.12.1982, 13.11.1983, 17.9.1989.

Mannerhovi, Allan.

Rakennustekniikan kehityksestä. *Rakennustaito* 1965:23-24.

Mäkiö, Erkki.

Kerrostalot 1960-1975. 1994. Helsinki. Rakennustieto Oy.

Penttilä, Timo.

Aarne Ervi in Memoriam. 19.8.1910-26.9.1977. *Arkkitehti* 1977:7.

Porthania. Rakennushistoriallinen selvitys ja inventointi 31.8.2001.

Arkkitehtitoimisto HNP Oy. Heikinheimo, Jetsonen, Böök.

Raportti rakennetusta ympäristöstä. Aarne Ervin arkkitehtuuria.

Toimittajana Pertti Solla. Kirjoittajat Yrjö-Paavo Häyrynen, Kirmo Mikkola, Jorma Mänty, Juhani Pallasmaa, Pertti Solla, Pekka Suhonen ja Ilmo Valjakka. 1970. Helsinki. Sanomapaino.

Suomen rakennustaiteen museon arkisto – piirustuskokoelma.

Suomen rakennustaiteen museo. 1989.

Tapiolan Keila 1960-2000. Tapiolan keilahallin 40-vuotis juhlaulkaisu.

Tapiolan Keilahalli Oy 30 vuotta. Tapiolan keilahallin 30-vuotis juhlaulkaisu.

Tapiolan Patteri 15 vuotta. Tapiolan keilahallin kotiseuran, Tapiolan Patteri ry:n kannatuslehti.

Tapiolan Patteri 40 vuotta. Tapiolan keilahallin kotiseuran, Tapiolan Patteri ry:n kannatuslehti.

Tapiola Tänään- lehti. 31.3.1967:nro 10, 3.8.1967, nro 24, 10.8.1967: nro 25, 14.3.1968: nro

11

7.5. Lisätietoa aiheesta

Rakennusliike Polar Oy:n arkiston nykyistä sijaintia ei ole selvitetty. Seuraavilta henkilöiltä saattaisi löytyä Urheilutaloa valottavaa tietoa; Kauko Rastas ja vaimonsa Helena sekä Rastaan pitkäaikainen sihteeri Armi Grandell.

Kirjassa *Raportti rakennetusta ympäristöstä. Aarne Ervin arkkitehtuuria*. on laajasti esitetty kirjallista aineistoa joissa Ervin arkkitehtuuria ja kohteita on käsitelty. Listassa on mainittu mm. useita johtavia ulkomaisia arkkitehtuuriaikakauslehtiä ja aihe tai kohde jota artikkeli käsittelee. Tapiolan Urheilutaloa ja Terveystaloa koskien seuraavista lehdistä saattaisi löytyä jotain osviittaa, oletettavasti kuitenkin laajemman kokonaisuuden reunahuomautuksina.

Kirjassa *Raportti rakennetusta ympäristöstä. Aarne Ervin arkkitehtuuria*. on myös laaja työluettelo sekä luettelo Ervin kirjoituksista ja esitelmistä.

Suomen rakennustaiteen museon Aarne Ervin –käsikirjoitus- ja arkistoaineistojen kokoelmassa on paljon kiinnostavia Ervin kirjoittamia artikkeleita ja luentoja sekä kirjallista aineistoa, jota toimiston perintönä on tullut arkistoon. Ne on kokoelman sisällä karkeasti listattuina. Aineisto on tässä yhteydessä käyty pikaisesti läpi, josta varsinaisesti aihetta koskevaa ei löytynyt juurikaan. Sen sijaan esim. betonitekniikan kehitystä koskevia artikkeleita löytyy enemmänkin, mm.

Elementtirakentaminen. Insinööriliiton koulutusosaston 1961 rakennuskurssi II –paksuhko kurssijulkaisu, jossa Ervinin otsikoituna.

Insinöörilehti 1963:12 ja 1964:1/2. joissa artikkeleita elementtisaumauksista.

8. Liitteet

8.1. Valikoiva ja luokitteleva luettelo piirustuksista Suomen rakennustaiteenmuseon piirustuskokoelmissa

Tapiolan terveystalon piirustukset on kahdessa arkistolaatikossa ja muut asiapaperit yhdessä. Piirustusten tarkkaa lukumäärää ei tässä yhteydessä laskettu; karkeasti arvioiden niitä on n. 200 kpl. Urheilutaloa koskevaa materiaalia on selvästi vähemmän, vain yksi laatikko ja piirustusten määrä alle 100 kpl. Piirustuksista ei ole tämän tutkimuksen puitteissa voitu tehdä kattavaa luettelo. Piirustusaineistoa on esitelty seuraavissa listoissa aiheittain.

8.1.1. Terveystaloa koskevat piirustukset aihepiireittäin

Pajon vanhoiksi merkityjä suunnitelmia, mm. saunaa koskien.

Luonnokset

8.2.1965 (ei merkintää) + 22.4.1965 (Solla) 4. kerros luonnokset pohjasta jossa melko lailla sama jäsenys kuin toteutuneessa versiossa. Ensimmäiseen kerrokseen suunniteltu arkadi, kuten Urheilutalossa.

19.2.1965 (Solla) Julkisivuluonnokset (1:100) joissa yksiaukkoiset, tasakokoiset ikkunat ovat puhtaasti nauhoina ja niiden yläosassa jonkinlainen ritilikkö. Etelään enemmän ikkunoita kaikissa kerroksissa ja maantasokerroksen keskellä korkeita, myymälämäisiä ikkunoita. (Kuvattu fasadi länteen)

12.3.1965 luonnos 1. kerroksen pohjasta.

5.5.1965 (Solla) Julkisivuluonnokset ja pohjapiirustukset (1:100) joissa sama periaate kuin 19.2.1965 päivätyissä mutta kadunpuoleinen arkadi on poistunut.

15.6.1965 (hb) Uudet julkisivusuunnitelmat (1:50) jossa ikkunoissa välijaat ja ikkunoiden välissä täyskorkeat tuuletusritilät. Korkeissa aukoissa (1. ja 2.) kapea ikkunajako alhaalla ja ylhäällä, matalammassa aukoissa (3. ja 4.) jako vain alhaalla. Tarkennettu suunnitelma edellisistä luonnoksista.

Pääsuunnitelmat

12.8.1965 asemapiirustus.

30.8.1965 (hb) Leikkaus B-B 1:50.

30.8.1965 (hb) Pohjat 1:50, joissa huonenumerointi ja kiinteä kalustus.

3.9.1965 (hb) Julkisivut 1:50.

22.11.1965 (hb) Leikkaus A-A, 1:50.

13.4.1966 (JT) Vesikaton tasopiirustus ja detaljit.

25.6.1966 (JT) Julkisivuleikkauksia ikkunan kohdalta 1:10. (Kuvattu perusleikkaus).

Julkisivut

22.10.1965 (hb) Tuuletusparveke jossa 70x70 betonilaatat. (Kuvattu)

8.12.1965 (Solla) Julkisivujen pellitysten suunnitelmat. (Kuvattu det. 3-3, ja 4-4)

31.12.1965 (JT) Sokkelien ja alimpien elementtien suunnitelmat. (Kuvattu det. 1:5)

1.7.1966 (JT) Kunnanlääkärin sisäänkäynnin kohdan ulkoseinään (kalliolouhoksen peittävä betoniseinä) suunniteltu köynnöskasvin istutusallas. (Kuvattu fasadi)

2.8.1966 (JT) Jätteiden keräyspisteen suunnitelmat.

2.8. ja 24.10.1966 (JT) Ulkoportaan ja parvekkeen sekä parvekekaiteiden suunnitelmat. (Kuvattu otteet)

Ikkunat

18.10.1965 (hb) Kattokupuikkunoiden suunnitelmat ja rakenneleikkaukset. Viittaukset RT 867.993 KP 132 ja KN 100.

8.11.1965 (hb) Ikkunoiden tyyppi- ja piirustukset (1:20) 1. ja 2., 3. ja 4. krs

15.12.1965 (JT) Ikkunoiden höyläyskaaviot. (Kuvattu vaakaleikkaus)

Ovet

26.12.1965 (JT) Laakaovien suunnitelmat. Yleisesti ovet vaneripintaisia peittomaalattuja laakaovia, "ovissa yleensä muovikyngys", lasiovissa (LO) rihlasi Glaver Listral 52, lasilistat lakattua tammea. Palo-ovet puu- tai teräsrakenteisia, lasisissa rautalankalasi. Kaikki pinnat peittomaalattuja. Perusovien painikkeet Primo 21109 Me/Kkr eli kormattuja (Kuvattu perusoven det. 1:1)

4.1.1966 (JT) röntgenhuoneen ovet.

17.1.1966 (JT) Kunnanlääkärin ja päivystävän lääkärin puiset ulko-ovet: umpipinta Beto-levyä joka on kantattu puulistoin.

17.1.1966 (JT) Äitiys- ja lastenneuvolan sekä asuntojen ikkunallisten (1-kertainen lasi) puu-ulko-ovien suunnitelmat.

18.1.1966 (JT) Teräksisten pääovien suunnitelmat joissa sisäovien alaosassa lattateräksestä tehty ”aita”. (Kuvattu vaakaleikkaurakenne).

11.2.1966 (JT) Oviluettelo. Ulko-ovien yms. osastoivien oiven vetimet Primo 131/200 Me/Kkr eli kromattu.

15.2.1966 (JT) Pääsisäänkäynnin, kouluhammasklinikan ja neuvolan ulko-ovien liitynnät ja ulkoalueiden järjestelyt (1:20). (Kuvattu pääsisäänkäynti ja kouluhammasklinikka).

Sisätilat

15.2.1966 (JT) Palopostien puukehyksiset komerot.

28.6. ja 1.3.1966 (JT) useita kalustesuunnitelmia eri kerroksiin.

12.8.1966

(JT). Alaslasketut kattoalueet 1. krs ja 2. kerros johon merkitty valaisinlinjojen mukaan uppoasennettavien pyöreiden valaisimien paikat ja pyöreiden IV-ritilöiden paikat. (Kuvattu 2. kerros). Alaslasketut peltiprofilia tai DAMPA-äänieristettyjä. Suunta rungon pituussuuntaan.

29.8.1966 (JT) Detaljikuva äänieristetyistä mallista. (Kuvattu perusdetalji).

26.9.1966 (JT) Saunan suunnitelma.

Portaat

8.10.1965 (hb). Kellarin varauoskäytävän porras ja ulkona sijaitsevat istutusaltaat.

13.10.1965 (hb). Asuntoporras jossa portaan det. 1:1: Kulmalista Yhtyneet muovitehtaat Askelmakulma P43 ja askelmana asbestivinyli. Otsa paljasta betonia.

13.12.1965 (Solla). Pääportaan poikkileikkaukseltaan viisteisten askelementtien suunnitelmat ja selite: "...maalataan tai tehdään sementtimosaikkipintaiset ja hiotaan esim. Asfaltti- ja sementtivalimo Oy:n värimalli nro 52. Yhtyneet muovitehtaat Oy:n askelmalista P 146 m." (Kuvattu)

15.12.1965 (Solla). Uusi suunnitelma pääportaasta joka muuten sama kuin 13.12.1965, mutta porraslankku poikkileikkaukseltaan suora ja vaakapinnassa ulkoseinän liitynnän lähellä ura. (Kuvattu). Samalta päivältä porrashuoneen suunnitelma 1:50.

28.4.1966 (JT) Pääportaan kaidesuunnitelma.

21.6.1966 (JT) Teräksisten pesupöytien suunnitelmat.

8.1.2. Urheilutaloa koskevat piirustukset aihepiireittäin

Pääpiirustukset

Pää- ja asemapiirustukset puuttuvat.

18.1.1973. Bieberin allekirjoittamat luonnossuunnitelmat (1:200) keilahallin laajennuksesta. (Kuvattu).

Julkisivut

21.3.1966. Ikkunakaaviot 1:50 kaikista julkisivuista.

21.5.1966. Ikkunatyypit 1:20.

21.5.1966 (BC). Ikkunadetaljit ja liitynnät: ”Tiiliseinän liittyminen ulkoseinään” jossa ikkunoiden välissä BETO-levy. Ikkunan liittyminen betonielementtiin jossa näkyy elementin ura, tiivistemassa Weatherbrändkitti. (Kuvattu molemmat tyypit)

21.5.1966 (BC). Keilahallin avautuvan ja myymälän kiinteän teräsikkunan liittyminen kattorakenteeseen / julkisivuun. (Kuvattu molemmat tyypit)

21.5.1966 (BC). Useita suunnitelmia teräsikkunoista, fasadeja 1:50.

28.6.1966 (Niini). Suunnitelma teräksisistä palotikkaista.

6.7.1966 (Niini). Kattoikkunat eli Kattokuvut kaksinkertaista akryylimuovia kiinnitys painejousin.

6.7.1966 (AB) Julkisivujen pellityspiirustuksia: räystäät, vaakasamat, jne.. (Kuvattu pääesimerkit).

12.7.1966 (AB). Retkeilymajan Parveke-suunnitelmat: Rihlalevy kuparia, säleikkö tehty harvennettuna variaationa IV-säleiköstä, katto Minerittiä ja kaiteessa istutuslaatikot.

23.8.1966. (AB) Sisäntulon istutusaltaan suunnitelmat jossa sisällä valaisin (Idman P4-10).

10.11.1966 (AB). Retkeilymajan ikkunapenkin suunnitelma. Suunnitelmassa näkyy kuorielementin viistous. (Kuvattu)

13.12.1966 (Niini) Suunnitelma terassin metalliputkikaiteesta.

Keilahalli

17.6.1966 (AB) Keilahallin keittiösuunnitelma, noudattaa olemassa olevaa. (Samassa yhteydessä myymälän ja apteekin keittiöiden vastaavat suunnitelmat)

23.6.1966 (AB) Keilahallin sisäänkäyntikatos jonka alapinta höylättyä lautaa.

Keilahallin ratasuunnitelma (Niini) 22.8.1966, jossa esitetty leikkauksessa alaslaskut ja valaisimet (kuvattu).

21.9.1966 (AB) GWS säilytyskaappisuunnitelma kellarikäytävälle ja pukuhuoneiden peltikaapit. Vaikuttavat samoilta kuin nykyiset.

3.10.1966 (AB) Ikkunapenkki valkoista ikilevyä

Katsomosuunnitelma 4.2.1967 (PC) jossa esitetty kolme penkkiriviä. Etummaisessa rivissä pöytiä jossa tuhkakuppi- ja pullotelineet. Tuoleissa tummansininen (esim. Merivaara nro 843) verhoilu. Etumaisen penkkirivin lattiassa huopamatto (Manestra nro 18).

Kuntosali

TUL:n kuntosali.

Apteekki

17.11.1966 (AB) suunnitelma apteekin odotustilaan sijoitettavasta puisesta penkistä: pinnat ikilevyä ja kantit tammiviilua ja suunnitelmaa apteekin myyntitiskistä (kuvattu). Samalle päivälle päivätty suunnitelma pehmustetusta penkistä ja kukka-altaasta.

1.6.1967 (Niini) Suunnitelma jalkasäleikön alle asennettavasta roskakeräimestä. Säleikkötilan alapuoli tuuletettu, tilaan sijoitettu jäähdytyskompressori.

Suunnitelma apteekin yöluukusta.

Myymälä

10.11.1966 (AB) Ikkunapenkin suunnitelma: valkoista ikilevyä, tammilistat ja teräsputkijalat.

Retkeilymaja

Valomainossuunnitelmassa ”Tapiolan maja”, kuinka todellinen lienee.

17.6.1966 (AB) Kahden hengen huoneen perussuunnitelma (pohja kuvattu).

17.6.1966 (AB) Vastaanottotiski laminaattia. (kuvattu)

Portaat

Suunnitelma ”Varaportaan ikkunasuojakaiteista” 14.1.1966 (Niini). (kuvattu)

Seinät

9.9.1966 (AB) Suunnitelmat käytävien sisäseinistä joissa alaosa tiiltä, matala tai korkea ikkuna ja palkkien väliin jäävä osuus kipsilevyllä verhottua ja eristettyä puurakennetta.

Katot

29.8. ja 19.9.1966 (AB) suunnitelmia kipsilevytetyistä alakatoista jokaisessa kerroksessa. Suunnitelmissa esitetty huolellisesti valaisimien paikat ja litteroinnit sekä säleiköt. Levytyksen suunta on rungon poikki. (Kuvattu esimerkki 1. kerroksen myymälätilojen kohdalta)

Ovet

15.7.1966 (AB) Oviluettelo. Sisäovet mäntyä (B1), vetimet Primon mallistoa joko nro 36 (WC) tai 26 (mm. retkeilymajan ovet). Porrashuoneiden ovet terästä, vetimet Primo 131/200. Teräksisten ulko-ovien vetimet Primon mallistoa no 200. TUL:n puheenjohtajan huoneen puuovi kaksinkertainen ja muovikynnyksellä varustettu (Yhtyneet muovitehtaat P35)

24.5.1966 (AB) Lukuisia suunnitelmia eri ovityypeistä. Perusovi on huullettu laakaovi.

8.2. Luettelo löytyneistä työselityksistä

Pääosa löydetyistä alkuperäisistä työselityksistä sijaitsee Suomen rakennustaiteen museossa. Yksi kopio Terveystalon alkuperäisestä työselityksestä ja myöhempien muutosvaiheiden työselitykset löytyvät Espoon teknisen keskuksen, Talosuunnittelupalveluiden omasta kiinteistökohtaisesta arkistosta.

Tapiolan Terveystalo. Rakennusselitys elokuu 1965.

Sijainti: SRM (useita kappaleita)

Arkkitehtitoimisto Aarne Ervin ja Insinööritoimisto Erkki Juvan yhdessä laatima selitys jossa käydään läpi rakennustapa, materiaalit, rakenteet ja rakennusosat. Työselitykseen on liitetty myös *Maalarintyöselitys*, joka löytyy arkistosta myös omana niteenään.

Tapiolan terveystalon kiinteän kaluston ja saniteettilaitteiden rakentamissuunnitelma. 23.6.1965.

Sijainti: SRM

Sisältää selvitykset eri kerroksiin tulevista kalusteista ja varusteista. Selvityksen on oletettavasti laatinut Ervin toimisto Espoon kauppalan terveydenhuoltolautakunnan ohjeiden mukaisesti. Työselitykseen liittyy terveydenhoitolautakunnan antama hyväksyntä 17.8.1965.

Sähkötyöselitys 11.1.1966.

Sijainti: SRM

Insinööritoimisto Pentti Veijola Ky:n laatima selitys jossa myös valaisinluettelo sekä käsivarapiirustuksia eri valaisintyypeistä.

LVI-työselitys 2.1.1966.

Sijainti: SRM

Insinööritoimisto Pajanen & Co laatima selitys.

Saneeraus, Scanark Oy:n työselitys 21.2.1986

Sijainti: TEKE/TS

Fysioterapiatilan muutos. Työselitys, värisuunnitelma, yms. 22.3.1966. Espoon tekninen ksk.

Sijainti: TEKE/TS

Työselitys 21.12.1978 muutoksista (kopioitu luettelo)

Sijainti: TEKE/TS

8.3. Luettelo työmaakokouspöytäkirjoista

8.3.1. Terveystalo

Suomen rakennustaiteen museon Ervin piirustuskokoelmassa olevat pöytäkirjat:

31.1.1966
14.2.1966
7.3.1966
4.4.1966
18.4.1966
9.5.1966
13.5.1966
4.7.1966
4.8.1966
29.8.1966
26.9.1966

8.4. Luettelo Espoon kaupungin hallussa olevista piirustuksista: rakennuslupakuvia ja muita piirustuksia

Espoon rakennusvalvontakeskuksen arkistossa on kopiosarjoina Terveystalon ja Urheilutalon rakennuslupapiirustukset, erinäisten muutos ja laajennusvaiheiden lupapiirustukset sekä pienehköjä, lähinnä mainontaan keskittyviä lupa-asiakirjoja, viime mainittujen käsitellessä pelkästään Urheilutaloa. Lupien yhteydestä löytynyt kolme valokuvaa Urheilutalosta 1970-luvulta.

Kaikki lupapiirustukset on käyty läpi ja niiden tiedoista on muodostettu tietokantaan, Microsoft Access 2000 –ohjelmalla. Tietokanta on tämän työn ohessa seuraavalla CD-tallenteella.

Seuraavassa on listattu jokainen lupakäsittely ja lyhyesti niiden sisältö. Päivämäärä on luvan myöntämispäivä, suunnitelmien päiväys selviää tietokannasta. Arkistotunnuksen kirjain ilmaisee luvan tyypin: A tarkoittaa rakennuslupaa, B toimenpidelupaa ja C muutoslupaa. Kirjaintunnuksen jälkeen tulee lupakäsittelyn diariointivuosi, kirjainta ennen taas on luvan numero ko. vuonna. Luetteloa on jatkettu Espoon teknisen keskuksen, Talosuunnittelupalvelujen arkistossa olevien piirustusten tiedoilla. Nämä on lyhyesti merkitty tässä yhteydessä lyhenteellä TEKE/TS

8.4.1. Terveystalo

Rakennuslupa 4.12.1965 (000429A65). Hakijana Espoon kauppala, talonrakennusosasto. Arkkitehtitoimisto Aarne Ervi.

Lupa autopaikkojen järjestämiseen 10.12.1966 (000624C66). Hakijana Espoon kauppala, talonrakennusosasto. Arkkitehtitoimisto Aarne Ervi.

Muutoslupa alkuvuodesta 1967 (000624C66). Hakijana Espoon kauppala, talonrakennusosasto. Arkkitehtitoimisto Aarne Ervi.

Kellarin IV- ja akkukonehuoneen laajennus

4. krs. asunnon sisäinen uudelleenjärjestely

muissa kerroksissa väliseinien vähäisiä uudelleenjärjestelyjä

3. krs johtavan sillan poisto

Muutoslupa 14.10.1974 (000788C74). Hakijana Espoon kaupunki. Kaupungin oma suunnittelu.

Kellarin varastotilan muutos sosiaalitulaksi

I. ja 3. krs väliseinämuutoksia

Toimenpidelupa 31.8.1976 (000708 76). Hakijana Espoon kaupunki. Kaupungin oma suunnittelu.

”TERVEYSASEMA”-tarrakirjainten kiinnittäminen sisääntulokatoksen otsaan ja nimikilven sijoittaminen eteläpäätyyn.

Laajennus ja muutos. 28.7.1983 (000817B83). Hakijana Espoon kaupunki. Suunnittelija Scanark Oy, Reijo Kekäläinen.

”Saneeraus”

Hissitorni ja IV-konehuone

Sisätilojen ja sisärakenteiden muutoksia

Muutoslupa 12.6.1986 (000672C86). Hakijan Espoon kaupunki. Suunnittelija Scanark Oy Suunnitelmien 12.4.1983 päivitys; sama piirustussarja.

Hissitorni rakennettu 40 cm korkeammaksi

Väliseinämuutoksia, yms. pientä jota on vaikea erotella edellisestä vaiheesta

8.4.2. Urheilutalo

Rakennuslupa 18.2.1966 (000056A66). Hakijana Polar-rakennusyhtiö.

Arkkitehtitoimisto Aarne Ervi.

Muutoslupa 20.6.1966 (000255B66). Hakijan Polar-rakennusyhtiö. Arkkitehtitoimisto Aarne Ervi.

Keilaradan laajennus 10:sta 16 rataiseksi

Myymlöitä 2, ei 3 kpl

2. ja 3. krs. väliseinämuutoksia

Toimenpidelupa 19.9.1967 (000386R67). Hakijan Polar rakennusyhtiö. Martti Tekoniemi.

Leipomon ”HILDÉN” –valomainos valokuvaamon otsassa, itäisessä julkisivussa.

Toimenpidelupa 31.1.1969 (000069R69) mainosvaloille.
"TYÖVÄEN URHEILULIITTO" –neonvalot ja "TUL"

Toimenpidelupa 31.1.1978 mainosvalot. (000090R78)
"HUONEISTOKESKUS" –mainosvalo.

Muutoslupa 17.10.1978 (000787C78). Hakijana Tapiolan Urheilutalo Oy / Työvään
urheiluliitto r. y. Kaupungin oma suunnittelu, Terttu Oivanen
2. kerroksen majoitustilojen muuttaminen hammashoitolaksi
Toimenpidelupa 21.9.1981 mainosvalo (001040R81)
"BINGO" valomainos entisen "Hildénin" kohdalle, etelä- ja itäjulkisivuun.

Muutoslupa 12.11.1981 (001187B81). Hakijana Tapiolan Urheilutalo Oy. Scanark Oy.
Hissin rakentaminen
3. ja 4. kerroksessa sisätilojen muutoksia.

Muutoslupa 26.1.1983.(00123C83). Hakijan Tapiolan Urheilutalo Oy. Suun. Scanark Oy.
3. kerroksen väliseinämuutoksia

Muutoslupa 26.4.1984 (000345B84). Hakijana Tapiolan Urheilutalo Oy / Työvään
urheiluliitto r. y. Suun. Särkijärvi Oy, rakennusinsinööri Hilikka Särkijärvi.
Keilahallin laajennus + sisätilamuutoksia

Muutoslupa 8.11.1984. (001509C84). Hakijana Tapiolan Urheilutalo Oy / Työvään
urheiluliitto r. y. Suun. Särkijärvi Oy, rakennusinsinööri Hilikka Särkijärvi.
Muutoksia sisätiloissa em. lupaan liittyen

Muutoslupa 7.2.1985. (000031D85). Hakijana Tapiolan Urheilutalo Oy / Työvään
urheiluliitto r. y. Suun. Särkijärvi Oy, rakennusinsinööri Hilikka Särkijärvi.
Paikoitustason eli terassin aidan korotus.

Toimenpidelupa 22.8.1985 (000669R85). Hakijana Tapiolan Urheilutalo Oy c/o Tapiolan
Keilahalli Oy
Mainoskilpien "KEILAHALLI" ja "KAFFE" kiinnittäminen
Sama uudestaan 11.9.1985

Käyttötarkoituksen muutos 25.6.1992 (001479B90). Arkkitehtitoimisto Havaste &
Tamminen Oy.
Rauennut suunnitelma jonka tarkoituksen oli muuttaa keilahalli myymälätilaksi ja
pukuhuoneet varastoiksi.

17.5.1993. Hakijana Tapiolan Urheilutalo Oy (000663C93). Slu = Tekn. yo Tapani Peltola
Tarjoiluterassisuunnitelma

27.4.1995. (000403C95). Hakijana Tapiolan Urheilutalo Oy. Slu = Tekn. yo Tapani Peltola
Terassisuunnitelmaan liittyen portaiden rakentaminen terassin pohjoispäättyyn.

Hammashoitolan muutostyö 15.2.1995. (TEKE/TS)

Hammashoitola 2000. Talonsuunnittelupalvelut, Ulla Rajanlahti. (TEKE/TS)

Toimistohuone muutettu vastaanottohuoneeksi

Eiermann toteutti jo 1950-luvulla.

¹⁹ *Raportti rakennetusta ympäristöstä. Arne Ervin arkkitehtuuria.* 1970. s. 43. Siteeraus, Juhani Pallasmaa.

²⁰ Pertti Sollan haastattelu. 27.5.2002.

²¹ Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

²² Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

²³ Päiväämätön ja signeeraamaton asiapaperi koskien terveystalon luonnoksia. SRM: Ervin
piirustuskokoelma.

²⁴ Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

²⁵ Työmaapöytäkirja 9.5.1965.

²⁶ Jarmo Tuominen. Syntynyt 1932, valmistunut rakennusarkkitehdiksi 1962.

²⁷ Espoon kauppalanvaltuuston pöytäkirja 23.6.1965. 25 §.

²⁸ Espoon kauppalanhallituksen pöytäkirja 28.9.1965. 10 §.

²⁹ Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

³⁰ Kauppalanhallitus kehotti tutkimaan ympärivuorokautisen lääkäripäivystyksen järjestämistä. Espoon
kauppalanhallituksen pöytäkirja 24.1.1967. 55 §.

³¹ "Maisemointiin ei (Tapiolassa) ollut hirveästi varoja käytössä, vaan se hoidettiin mahdollisuuksien
mukaan olemassa olevaa säästämällä." Lahti, Juhana. 2000. s. 109.

³² Timo Niinen haastattelu. 16.5.2002.

³³ Mäkiö, Erkki. 1994. s. 181

³⁴ Pertti Sollan haastattelu. 27.5.2002

